

"К" інфармуе

6 сакавіка ў Нацыянальным акадэмічным Вялікім тэатры оперы і балета Рэспублікі Беларусь адбылася прэзентацыя і творчая сустрэча з намінантамі на суісканне Дзяржаўнай прэміі Рэспублікі Беларусь у галіне літаратуры, мастацтва і архітэктуры 2016 года. У падзеі прыняў удзел Кіраўнік дзяржавы Аляксандр Лукашэнка. Якраз беларускі Лідар і ініцыяваў правядзенне гэтага мерапрыемства, як і папярэднія знаёмства з дасягненнямі намінантаў на суісканне дзяржпрэміі ў галіне навукі і тэхнікі, каб да падпісання ўказа асабіста азнаёміцца з прэтэндэнтамі на высокую дзяржаўную ўзнагароду.

Падчас наведвання Рэспубліканскага навукова-практычнага цэнтру трансплантацыі органаў і тканак, дзе і былі прадстаўлены працы намінантаў у навукова-тэхнічнай сферы, Прэзідэнт зазначыў: прысуджэнне дзяржаўных узнагарод не павінна мець фармальны характар. "Я хачу дзейнічаць у рамках сумленнасці і справядлівасці, а яны заснаваны на аб'ектыўнасці", — адзначыў Кіраўнік дзяржавы. Падобныя крытэрыі Аляксандр Лукашэнка паўтарыў падчас падрабязнага азнаёмлення з выставай творчых работ намінантаў на суісканне Дзяржаўнай прэміі Рэспублікі Беларусь у галіне літаратуры, мастацтва і архітэктуры 2016 года і ў выступленні пасля канцэрта-прэзентацыі гэтых прац.

Сярод асноўных тэзісаў, агучаных 6 сакавіка Кіраўніком дзяржавы: неабходна больш актыўна папулярызаваць нацыянальныя дасягненні ў галіне культуры і мастацтва, у тым ліку ў сродках масавай інфармацыі. "У нас ёсць людзі, якія сапраўды заслужваюць і пашаны, і ўвагі, і матэрыяльнага заахвочвання, і падтрымкі", — падкрэсліў Прэзідэнт.

Яшчэ адна ключавая думка: шкадаваць грошай на развіццё мастацтва ў Беларусі не будуць. Аляксандр Лукашэнка раскрыў гэту думку больш шырока ў сваім выступленні пасля канцэрта-прэзентацыі: "Я даўно казаў, што няма такой сітуацыі, калі няма грошай

Аляксандр Лукашэнка падчас выступлення пасля канцэрта-прэзентацыі. / Фота Андрэя СТАСЕВІЧА, БелТА

Шкадаваць грошай на развіццё мастацтва ў Беларусі не будуць

Падчас выставы творчых работ намінантаў. / Фота Сяргея ТРАФІЛАВА

Аляксандра Лукашэнка знаёміць са сваімі творчымі праектамі і прыватнасці, з кнігай "Вяртанне імёнаў" гаворыць публікацыі ў аднайменнай рубрыцы "К" Барыс Крэпак. / Фота Андрэя СТАСЕВІЧА, БелТА

Інтэрв'ю дае Анастоль Алай.

на творчасць. Не. У мяне да гэтага іншы падыход: грошы трэба плаціць тым, хто іх заслужоўвае. А вялікія грошы тым, хто гэтага ўдвайне заслужоўвае. Для гэтага мы заўсёды знойдзем грошы".

Прэзідэнт перакананы: мастацтва аказвае станочны ўплыў на грамадства, адукаўляючы грамадзян. Вялікае значэнне яно мае ў жыцці моладзі, і дзейнасць работнікаў культуры, дзеячаў мастацтваў у гэтым кірунку асабліва важная. "Моладзь павінна выходзіць з вашай залы адухоўленай. Нават прыйшоўшы сюды, нічога не разумеючы ні ў балеце, ні ў оперы, ні ў музыцы, ні ў класічнай музыцы. Адсюль яна павінна выйсці разумеючай. Амаль так, як вы разумеце сваю творчасць", — упэўнены Аляксандр Лукашэнка.

Што ўласна да сустрэчы Прэзідэнта з намінантамі — дзесячамі культуры і мастацтва, дык яна, адзначае БелТА, прайшла ў вельмі душэўнай атмасферы. Прыемна адзначыць, што адным з удзельнікаў выставы іх дасягненняў, якая разгарнулася ў фае другога паверха Вялікага тэатра, быў рэдактар аддзела — член рэдакцыйнай калегіі "К", вядомы мастацтвазнаўца, заслужаны дзеяч культуры Рэспублікі Беларусь Барыс Крэпак. Нагадаем, наш калега быў вылучаны на суісканне Дзяржаўнай прэміі за стварэнне серыі кніг і альбомаў пра жыццё і творчасць дзеячаў культуры і мастацтва Беларусі. Сярод іншых сваіх работ, Барыс Аляксеевіч прадставіў Прэзідэнту фундаментальны двухтомнік "Вяртанне імёнаў", што ўкладзены на аснове матэрыялаў, якія друкаваліся ў аднайменнай рубрыцы нашай газеты.

Наогул, падчас сустрэчы ставала цікавых момантаў, у тым ліку і размоў пра ўчора, сёння і заўтра беларускай культуры. Так, у гутарцы з намінантам на высокую ўзнагароду, рэжысёрам-дакументалістам, заслужаным дзеячам мастацтваў нашай краіны Анатолемам Алаем Кіраўнік дзяржавы выказаў долю крытыкі ў адрас айчынных кінематаграфістаў. Паводле яго слоў, у галіне ігравога кіно за апошні час у Беларусі не было сапраўды моцных і запатрабаваных работ.

Заканчэнне — на старонцы 2.

500 гадоў Беларускаму кнігадрукаванню

10 сакавіка Нацыянальная бібліятэка Беларусі стала цэнтрам святкавання Дня праваслаўнай кнігі, што адзначаецца сёлета ў рамках 500-годдзя беларускага кнігадрукавання. З гэтай нагоды галоўная кніжніца краіны арганізавала буйную і сапраўды ўнікальную выставу, праз якую можна пракасаваць гісторыю кнігі на працягу амаль 2 тысяч гадоў. Гаворка вядзецца, вядома ж, пра Біблію.

Аліна САЎЧАНКА

Кніга кніг: тое, што стварае чалавека

Удзел у адкрыцці выставы прынялі Мітрапаліт Мінскі і Заслаўскі Павел, прадстаўнікі органаў дзяржаўнага кіравання, устаноў навукі, культуры і адукацыі, духавенства, даследчыкі. На мерапрыемстве Мітрапаліт Павел зазначыў: "Нягледзячы на тое, што ў наша жыццё актыўна ўваходзяць тэхналогіі, кнігі застаюцца. У працэсе чытання адбываецца нешта большае. Мы судакранаемся з гісторыяй, з кнігай — і ўспрымаем праз тое свет па-іншаму. Кніга не толькі выходзіць чалавека — яна дазваляе развіваць унутры яго мастацтва, творчасць. Кніга застаецца кнігай, таму што яна змяняе, стварае кожнага чалавека. Кніга вымушае працаваць і творча мысліць".

Па словах намесніка дырэктара Нацыянальнай бібліятэкі Алеся Сушы, выстава арганізавалася прыблізна за паўгода, пераважна сіламі яго ўстановаў, але сама ідэя нарадзілася падчас аднаго з пасяджэнняў арганізацыйнага камітэту па святкаванні дня праваслаўнай кнігі. Бібліятэка як свецкая ўстанова паставіла свае ўмовы: Біблія ў праекце разглядаецца без прывязкі да пэўнай канфесіі, таму сустрэчы на выставе можна праваслаўныя, каталіцкія, уніяцкія, пратэстанцкія выданні. Працаваць пачыналі з фонду непасрэдна названай установы, у якой калекцыя, бясспрэчна, багатая. Так і атрымалася: амаль усё, што выстаўлена зараз,

з'яўляецца зборам Нацыянальнай, дзе, натуральна, маюцца кнігі Скарыны, старадаўняй Брэсцкай друкарні, выданні беларускай эміграцыі ды іншыя, звязаныя з гісторыяй у тым ліку сусветнага кнігадрукавання.

Сярод экспанатаў — факсімільнае ўзнаўленне аднаго з найстаражытнейшых тэкстаў Новага Запавету "Пасланне Апостала Пятра", што датуецца III стагоддзем, Тураўскае Евангелле XI стагоддзя, Полацкае Евангелле XII — XIII стагоддзяў, асобнік адной з першых друкаваных Біблій Заходняй Еўропы (Ульм, 1475), адзін з першых перакладаў біблейскіх тэкстаў на нямецкую мову (Вітэмберг, 1523), першы дакладны друка-

ваны пераклад на польскую мову (Кракаў, 1561), першы поўны пераклад на славянскую мову (Астроў, 1581), выданні тэкстаў Свяшчэннага Пісання друкарняў Беларусі (Куцейна, Магілёў, Еўе), Расіі (Масква), Украіны (Львоў, Кіеў) XVII — XVIII стагоддзяў, лепшыя ілюстраваныя біблейскія выданні XVII — XX стагоддзяў.

Выстава "Кніга кніг" павінна была працаваць месяц з дня адкрыцця, ды, хутчэй за ўсё, экспанаванне працягнецца на больш доўгі тэрмін праз цікавасць публікі.

Фота з падзеі — на старонцы 15.

УВАГА!

ПРАЦЯГВАЕЦЦА ПАДПІСКА НА ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА" ПРАЗ ІНДЫВІДУАЛЬНЫ (63875) І ВЕДАМАСНЫ (638752) ІНДЭКСЫ.

З дапамогай банкаўскай карткі газету можна выпісаць праз інтэрнэт-сэрвіс на сайце "Белпошты" (пункт "Афармленне падпіскі на друкаваныя сродкі масавай інфармацыі").

Узнагароды

Прадстаўнікі Ватыкана ўзнагароджаны ордэнам Францыска Скарыны. Адавадны ўказ Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка падпісаў 7 сакавіка, паведамляе прэс-служба беларускага Лідара.

За значны асабісты ўклад у развіццё культурнага супрацоўніцтва паміж Беларуссю і Ватыканам ордэнам Францыска Скарыны ўзнагароджаны Апостальскі нунцый ва Украіне, Апостальскі нунцый у Беларусі (2011 — 2015 гады) Клаўдзіа Гуджэроці і дырэктар установы “Музеі Ватыкана” Антонія Паалуцы.

Шкадаваць грошай на развіццё мастацтва ў Беларусі не будуць

(Заканчэнне.)

Пачатак на старонцы 1.)

“Я прыхільнік таго, каб фільмы здымаліся аб нашых людзях, якія ўсім сваім жыццём заслужылі права быць у дакументальным кіно. І тады гэты фільм будзе запатрабаваны ўсюды. Але даваць гэту справу трэба майстрам”, — сказаў Анатоль Алай, вылучаны на суісканне прэміі за стварэнне цыкла дакументальных фільмаў аб Вялікай Айчыннай вайне (“Чорная дарога”, “Салдаты Італіі”, “За два крокі ад гіп’яціны”, “Чырвоны д’ябал”, “Пётр Конюх”, “Георгій Жукаў. Вайна і мір маршала Перамогі”, “Бумеранг” і іншыя). У адказ Аляксандр Лукашэнка прапанаваў кінарэжысёру зняць дакументальныя фільмы аб цяперашніх намінантах на Дзяржпрэмію. “Але трэба хутка, каб людзі не забылі, што ў нас прадстаўляюць восем калектываў, мастакоў”, — адзначыў ён.

Цікава, што тэма кінамаатографа працягнулася і падчас размовы з іншымі намінантамі — кампазітарам Уладзімірам Кандрусевічам (вылучаны на ўзнагароду за значны дасягненні ў галіне тэатральнага і музычнага мастацтва, стварэнне музыкі да балета “Мефіста” і мюзіклаў “Шклянкі вады”, “Джулія”, “Соф’я Гальшанская”, “Байкер”). Прэзідэнт прыгадаў выпадак, калі некалькі гадоў таму наведваў здымачную пляцоўку, дзе прапанаваў творчай моладзі прадставіць асабіста яму моцны сцэнарый, каб потым зняць фільм. “Да гэтага часу пішуць сцэнарый...”, — канстатаваў Лукашэнка. “Хацелася б, каб мы знялі, — я не кажу фільм, мюзікл або оперу паставілі, — можа, гістарычнае або сучаснае. Але тае, каб народ валам ішоў. Трэба так, каб захапіла і моладзь. Трэба такое стварыць”, — падкрэсліў Прэзідэнт.

Заслужаны арыст краіны Аляксандр Крамка (ён з народнымі артыстамі Беларусі Міхаілам Казімам і кампазітарам Ларысай Сімаковіч уваходзяць у творчы калектыв Бездзяржфілармоніі, намініраваны за стварэнне канцэртна-спектакляў тэатралогіі “Святое, незабытае...” — музычна-тэатраль-

заваны пастаноўкі “Гусляр”, “Апокрыф”, “Песня пра долю”, “Люцыян Таполя”) па просьбе кіраўніка дзяржавы выканаў на цымбалах некалькі нацыянальных матываў, у тым ліку з творчасці лідара легендарных “Песняроў” Уладзіміра Мулявіна.

Сярод іншых намінантаў — старшыня Мінскага гарадскога аддзялення Саюза пісьменнікаў Беларусі Міхась Пазнякоў, намінаваны за стварэнне кнігі для дзяцей “У родным краі”, “Гульнястоў”, “Серабрэстыя чайкі”. За стварэнне мемарыялаў і скульптурных груп пагранічнай тэматыкі ў перыяд з 2004 па 2011 год на саісканне дзяржпрэміі вылучаны творчы калектыв у складзе скульптара Генадзе Буралкіна, скульптара-архітэктара Валянціна Занковіча і архітэктара Сталіна Федчанкі. Пасмяротна намініраваны на дзяржпрэмію народны арыст Беларусі Расціслаў Янкоўскі за выдатнае ўвасабленне вобразаў класічнай замежнай і сучаснай айчыннай драматургіі.

Нагадаем, таксама ў ліку намінантаў — творчы калектыв Нацыянальнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета Беларусі (у складзе народных артыстаў Беларусі Настасі Масквіной, Ніны Ламановіч, Сяргея Франкоўскага, заслужаных артыстаў Аксаны Волкавай і Станіслава Трыфанова, галоўнага мастака тэатра Аляксандра Касцючэнка), вылучаны за значны творчы дасягненні ў развіццё творчынага мастацтва, прапаганду духоўных каштоўнасцей і значны асабісты ўклад у пастаноўку опернага спектакля на музыку Дзмітрыя Смольскага “Свая легенда” паводле твора Уладзіміра Караткевіча. Дарэчы, Аляксандр Лукашэнка падчас наведвання храма мастацтваў цікавіўся работай тэатра, наколькі якасна ў свой час была праведзена рэканструкцыя. Прэзідэнт запэўнілі, што як опера, так і балет развіваюцца на найвышэйшым узроўні. Між іншым, канцэрт-прэзентацыя збольшага таксама складаецца з нумароў, падрыхтаваных артыстамі беларускіх оперы і балета. Аляксандр Лукашэнка цёпла паразмаўляў з удзельнікамі імпрэзы.

Галопам па концы

Урачыстым адкрыццём Музея мінскай конкі дапоўнілася святкаванне 950-годдзя сталіцы ў дзень, пад якім яна ўпершыню і згадваецца ў летапісных крыніцах — 3 сакавіка. Экспазіцыя — рэканструкцыя першай коннай чыгункі, а таксама элементы побыту гараджан канца XIX — пачатку XX стагоддзяў. Для “К” пра “кантэнт” новай кропкі на культурнай карце сталіцы распавяла вядучы навуковы супрацоўнік Музея гісторыі Мінска Лідзія Марковіч.

Інтэр’еры і экстэр’еры Музея мінскай конкі. / Фота аўтара

Факты пра новую экспазіцыю Музея гісторыі Мінска

У маштабе 1:1

— Калі пачалася рэканструкцыя гэтага квартала — тэрыторыя былога бернардынскага кляштара па вуліцы Кірыла і Мяфодзія — паўстала пытанне і пра стварэнне музея, — кажа наша экскурсавод. — Над экспазіцыямі “Карэтная” і “Мінская конка” мы працавалі пяць гадоў. У прыныце ж, тут запланаваны тры “кропкі”: “Карэтная”, археалагічны музей і Музей мінскай конкі. Першы знаёміць наведвальнікаў з асабістым транспартам жыхароў Мінска канца XIX — пачатку XX стагоддзяў, трохі распавядае і пра возніцтва. Новы музей становіцца яго лагічным працягам і звяртае ўвагу на грамадскі транспарт, таму галоўным экспанатам мы і зрабілі конны вагон. На жаль, сёння гэтых вагонаў не захаваўся, таму было складана знайсці дэталі для рэканструкцыі. А выканана яна ў маштабе 1:1, каб усе наведвальнікі змаглі адчуць сябе жыхарамі даўняга Мінска.

Левін, які гандляваў “усім без разбору”

Лідзія дадае, што вагон гэты мінчане будуць бачыць на вуліцы, таму што, калі ён у “дэпо”, — не так цікава. Дапоўнілі экспазіцыю вітрынамі папулярных магазінаў таго часу. Гэта крама Левіна, які гандляваў “усім без разбору”, як напісана ў яго візітцы. У яго можна было купіць дзіцячыя цацкі, паляўнічыя зрэбчы, вопратку і нават замовіць аўтамабіль...

Рукапіс на ступень доктара

Побач — аптэка Старацевіча, адна з першых

сямі гарадскіх аптэк, дзе можна ўбачыць посуд для захоўвання або водпуску лекаў, медыцынскія інструменты, а таксама лекі, без якіх зараз ні адна аптэчка не абыходзіцца, але на той момант яны толькі заваёўвалі рынак — гаворка пра аспірын, валідол.

— На вітрыне ёсць адзін з апошніх прыдбаваных намі экспанатаў — рукапіс на атрыманне ступені доктара медыцыны А.А. Бекарэвіча, а на яе адваротным баку мы ўбачылі запіс, што аўтар дорыць асобнік С.Н. Урванцова, чалавеку, які ўзначальваў губернскаю земскою бальніцу, а ў 1920-я ўжо 2-ю і 3-ю бальніцы, — распавядае Лідзія Марковіч.

Калонка ад пасла

Некаторыя экспанаты — гэта падарункі музею.

— Калі мы гаворым пра конку як пра частку тэхнічнага развіцця Мінска таго часу, то варта заўважыць, што амаль адначасова ў горад прыходзіць вадаправод, — зазначае візаві “К”. — Таму ў нас і прадстаўлены экстэр’ер вуліцы — калонка, знойдзеная на тэрыторыі Пасольства ЗША падчас будаўнічых работ і перададзеная музею па ініцыятыве колішняга Пасла гэтай краіны ў Беларусі Джорджа Крола. На калонцы ёсць кляймо “Анцэліевіч” — Мінск губернскай, і калі паглядзець дакументы, то мы даведаемся: на вуліцы Губернатарскай знаходзілася тэхнічная кантора Анцэліевіча, які аказваў паслугі па праводцы ва-

даправада, артэзіянскіх калодзежаў.

І ліхтары — у стылі тых

Тэхнічныя навінкі ў жыцці тагачасных гараджан — тэлефон і электрыфікацыя. Якраз адна з першых тэлефонных сетак і працягнулася ад пажарнага дэпо, дзе знаходзіцца новы музей, да пажарнай каланчы, якая была ў капліцы былога езуіцкага калегіума. Што да электрыфікацыі, у экспазіцыі ёсць стылізаваныя ліхтары, якія калісьці асвятлялі вуліцы Мінска.

Кантора па вопісе

— Другая частка экспазіцыі ўяўляе з сябе кантору, якая каардынавала дзейнасць усёй конкі. Спачатку ў штаце было больш за сто чалавек, куды ўваходзілі служачыя, кандуктары, кучары, конюхі, кавалі, ветэрынары. На тэрыторыі парка можна ўбачыць конныя вагоны, вагонныя хлявы, стайні, кузню, вартоўню. У аснову ляглі вопісы 1913 года, у якіх складзены пералік рухомай і нерухомай маёмасці. Пашанцавала, што захаваліся і чарцяжы стайні, павільёна для пажыраў — усё гэта лягло ў аснову складання дыяграмы, — зазначае мая суразмоўца.

А гербавыя гузікі — зразалі

Дзякуючы намаганням музейных работнікаў, уся экспазіцыя выглядае вельмі цэльна і якасна. Манекены ж работнікаў конкі праўдападобныя настолькі, што іх можна зблытаць з замерымі

на імгненне артыстамі. А касцюмы ўяўляюць з сябе асобнае мастацтва, якое, дарэчы, патрабуе да сябе шмат увагі, бо кожная дэталі — гэта гісторыя. Напрыклад, у паслярэвалюцыйны час старую ўніформу проста пераніцоўвалі, пінажкі выварочвалі, гербавыя гузікі зразалі і абцягвалі тканінай альбо насілі звычайныя касцяныя.

Білет — ад 4 да 6 капеек

3 таго часу мала што змянілася, хіба што вагоны і коні сталі жыць асобна. А людзі працягваюць купляць білеты на праезд (тады яны каштавалі ад 4 да 6 капеек у залежнасці ад адлегласці) і, на жаль, як і шмат гадоў таму, трапляць у ДТЗ.

Трапіў пад... конку

— Калі транспарт прыходзіў у жыццё гараджан, паступова выпрацаваліся правілы паводзінаў і для пешаходаў, і для кучараў, і для кандуктараў. Цікава, што кіраваць такім відам транспарта сапраўды навучаліся, паколькі на дарозе адбываліся розныя здарэнні, у тым ліку праз тое, што фурман не спраўляўся з коньмі. Гэтыя ДТЗ можна сустрэць у рэпартажах таго часу. Да ўсяго, першая канструкцыя вагона спрыяла таму, што людзі неспадзявана маглі трапіць пад колы: кузаў садзілі вельмі высока — па прыныце экіпажа. Гэта значыць, што ад яго конныя вагоны і бяруць свой пачатак. Ужо потым кодабы пачалі альбо апускаць, альбо прыдумляць спецыяльныя шчыткі, каб максімальна засцерагчы пасажыраў ад розных здарэнняў.

Ганна ШАРКО,
студэнтка Інстытута
журналістыкі БДУ

Газета КУЛЬТУРА ШТОТЫДНЕВАЯ ГРАМАДСКА-ПАЛІТЫЧНАЯ, ДЛЯ ДАСУГУ (КУЛЬТУРА, МАСТАЦТВА) Выдавецтва з кастрычніка 1991 года.

Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь. Рэгістрацыйнае пасведчанне № 637, выдадзена Міністэрствам інфармацый Рэспублікі Беларусь.

Галоўны рэдактар — Сяргей Сяргеевіч ТРАФІЛАУ. Адаказны сакратар — Юры КАРПЕНКА; рэдактары аддзелаў: Надзея БУНЦЭВІЧ, Барыс КРЭПАК, Яўген РАГІН, Ілья СВІРЫН; адпаведальны рэдакцыі: Дар’я АМЯЛЬКОВІЧ, Настасся ПАНКРАТАВА, Аліна САУЧАНКА, Юры ЧАРНЫКЕВІЧ; спецыяльны карэспандэнт: Пётр ВАСІЛЕУСКІ, Алег КЛІМАУ, Алена ЛЯШКЕВІЧ, Канстанцін АНТАНОВІЧ; карэспандэнт — Вольга РОПАТ; мастацкі рэдактар — Наталля ОВАД; карэктар — Мая ХУТКОВА.

Сайт: www.kimpress.by. E-mail: kultura@tut.by. Адрес рэдакцыі: 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Пакоі: 16-28, 94-98, чацвёрты паверх. Тэлефоны: (017) 286 07 97, (017) 334 57 23. Тэлефон-факс: (017) 334 57 41. Рэкламны адрас: тэл. (017) 286 07 97, 334 57 41. Выдавец — Рэдакцыя-выдавецкая ўстанова “КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА”, 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Пакоі: 16-28, 94-98, чацвёрты паверх. Бухгалтэрыя: (017) 334 57 35.

Аўтары допісаў паведамляюць прозвішча, поўнае імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар пашпарта, дату выдачы, кім і калі выдадзены пашпарт, асабісты нумар), асноўнае месца працы, зваротны адрас. Аўтарскія рукапісы не рэзюмуюцца і не вяртаюцца. Меркаванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі. Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў. *Матэрыял на правах рэкламы.

“Культура”, 2017. Наклад 4 251. Індэксы 63875, 638752. Рознічны кошт — па дамоўленасці. Падапісанне ў друку 10.03.2017 у 20.00. Замова 1002. Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства “Выдавецтва “Беларускі Дом друку”. ЛП № 02330/106 ад 30.04.2004. пр. Незалежнасці, 79, 220013, Мінск.

Сіндром сусветных тэндэнцый

У Рэспубліканскім тэатры беларускай драматургіі паставілі “Сіндром Медэі” вядомай беларускай пісьменніцы і драматурга Юліі Чарняўскай. Прэм’ера сабрала неверагодны аншлаг і, як ні дзіўна, пасля антракту не страціла глядачоў, нягледзячы на складаную тэму і яе такое ж няпростое, пры ўсім мінімалізме, сцэнічнае вырашэнне, прапанаванае рэжысёрам Кацярынай Аверкавай.

Надзея БУНЦЭВІЧ

Новы спектакль удала спалучыў нацыянальныя культурныя здабыткі з найноўшымі сусветнымі тэндэнцыямі ў мастацтве. З аднаго боку, ён наблізіў да нас, зрабіў папраўдзе “сучаснай беларускай”, а не проста беларускамоўнай міфалагічную гісторыю старажытнагрэчаскай Медэі. З другога боку, упісаў некаторыя беларускія рэаліі — жыццёвыя і мастацкія — у еўрапейскае і сусветнае рэчышча. Ёткі сінтэз нацыянальнага і агульначалавечага адбываецца ў спектаклі на ўсіх узроўнях: ад сюжэтай лініі і ўласна літаратурнага тэксту да рэжысёрскіх знаходак, сцэнаграфіі і музыкі.

Аповед неаднаразова пераключаецца з рэалій на міфалогію. Гісторыя пра тое, як Марына скінула з 12-га паверха сваіх дзяцей і хацела скочыць за імі, ды не паспела, сплятаецца з міфам пра Медэю, даўшы назву не толькі спектаклю, але і аднайменнаму медыцынскаму тэрміну. Першая дзея прывечана самой гэтай падзеі і яе грамадскаму абмеркаванню. Другая — больш засяроджана на перадгісторыі і тых прычынах, што прывялі да трагедыі. Калі спачатку паралелі з міфалогіяй здаюцца прамымі і адназначнымі, а мадуляцыі аповеду з рэальнасці да міфа і назад — незаўважнымі (нават імёны дзеючых асоб перагукаюцца з міфалагічнымі: Марына-Медэя, Ян-Ясон, Эдзік-Эгей, Галіна-Глаўка), дык чым далей, тым больш бачна розніца. Марыну на такі жудасны ўчынак штурхае не рэўнасць і жаданне помсты, уласцівыя Медэі, калі верыць тлумачэнням Эўрыпіда, а безвыходнасць і адзінота, асабліва вострая ў натоўпе родных-сяброў-знаёмых, якія неаднаразова карысталіся яе дапамогай, але засталіся глухімі да яе бяды: муж знайшоў сабе новую пасію і збіраецца пакінуць Марыну без жылля, грошай, а галоўнае — адабраць дзяцей. Разумеючы, што можа чакаць малых з махай, не здольнай на каханне і любоў, Марына абірае для іх заўчаснае падарожжа на нябёсы.

Як і ў старажытнагрэчаскай трагедыі, у спектаклі ёсць “хор”, які з’яўляецца ўжо ў самым пачатку (невывадкова такі “хор” калісьці называўся “пралогам”). У антычныя часы хор-пралог сімвалізаваў аб’ектыўны пачатак (невывадкова першапачатковы “класічны” склад “хору” ўяў-

Сцэна са спектакля “Сіндром Медэі”.

Пашыраны суіцыд

ляў з сябе 12 чалавек — па колькасці знакаў Задзяка). Тая ж роля — грамадскай думкі, атачэння герайні — наканава яму і ў спектаклі. Праўда, змяшчаецца хор, бы ў філарманічным выкананні араторыі — на станках, з той хіба розніцай, што на кожнай з прыступак стаіць не па дзесяць-дваццаць, а па два чалавекі. Падобнае размяшчэнне хору можна сустрэць у некаторых сучасных оперных пастаноўках — да прыкладу, “Цара Эдзіпа” Ігара Стравінскага, дзе хор, працягваючы антычныя традыцыі, таксама выступае ў ролі каментатара падзей. Да опернай драматургіі адсылае і пабудова некаторых масавых сцэн, асабліва калі ўнікаюць жывыя “харавыя” спева ўдзельнікаў. А частыя выходы ўдзельнікаў хору да мікрафону, усталяванага на авансцэне, асацыююцца з выступленнем істрадных “салістаў”.

Хор становіцца адной з цэнтральных фігур дзеяння, выступаючы ва ўсіх ролях адначасова: і “голасу народа” (у тым ліку, падчас абмеркавання ў сацыяльных сетках), і шматгалоснай харавой фактуры, і асобных груповак і сольных партый, што рэгулярна вылучаюцца з агульнай масы. Увагі заслугоўвае і сама музыка, пабудаваная па законах мінімалізму і прапанаваная ўсё той жа Аверкавай, як гэта было, нагадаем, у яе спектаклі таго ж тэатра “А мне не сорамна!..” Акрамя адзначанай мінімалістычнай асновы, у ёй прыцягвае інтанцыянальная сувязь з беларускім фальклорам, прычым абодвух гістарычна-стылёвых пластоў.

Тое ж “мігценне” беларускіх з’яў, старажытнагрэчаскіх і агульнаеўрапейскіх, бачыцца ў скульптурных выявах дзяцей, якія нагадваюць і антычныя статуі з вапняку ці белага мрамору, і драўляныя скульптуры, уласцівыя многім нацыянальным культурам, уключаючы нашу (там, дзе дазвалялі геаграфічныя ўмовы — наяўнасць лясоў

Людміла Сідаркевіч у ролі Медэі. / Фота Сяргея Ждановіча

і драўніны), і побытавыя статуэткі. Дзеці невыпадкова ўвасоблены бязмоўнымі “лялькамі”: менавіта такімі, падобна, бачыць іх герайня. А між тым, дзеці маглі б стаць для жанчыны выратаваннем, але яна, псіхолаг паводле прафесіі, не ўспрымае іх паўнаwartаснымі суразмоўцамі, раўнапраўнымі “калегамі”, здольнымі зразумець яе і даць параду, нягледзячы на трох- і сямігадовы ўзрост — насамрэч, не такі ўжо і маленькі.

Тую ж шматзначнасць набываюць такія элементы сцэнаграфіі (мастак — Алена Ігруша), як сцяна, пралом у ёй, што падае долу і ператвараецца ў парослую чырвонымі, “барвова крывавымі” макамі клумбу, як на магілах-помніках невядомым салдатам.

Калі Марына цягам спектакля ўсё больш аддаляецца

ад свайго міфалагічнага правобразу, “ачалавечваецца”, адкрываючы патаемныя струны душы, дык астатнія героі — наадварот, усё больш “міфалагізуюцца”, ператвараюцца ў знакі-сімвалы. Спачатку іх “паходжанне” выдаюць хіба сцэнічныя строі, быццам перапэцканая пабелкай (ці, можа, пылам-драбкамі-аскепкамі разбітых статуі дзяцей?). У фінале ж тая “пабелка” дарасце да індывідуальных белых масак, нацягнутых на твары (маскі — яшчэ адна прыналежнасць антычнага тэатра), ператвараючы атачэнне герайні ў людзей без аблічча (ці, можа, яшчэ і без душы?). Такому прачытання спрыяе і адметная “робатапластыка”, прыдуманая Яўгенам Карнягам для сцэны, звязаных са стасункамі герояў у інтэрнэце: свае рухі ёсць і для адсылкі паведамленняў, і для “лайкаў”.

знікла з кватэры (як пасля высветлілася — пайшла паміраць), то перамывае косткі вядомай блогершы, да якой многія звярталіся па парады аб пабудове сямейнага шчасця, а тая раптам скончыла свае дні ў пятлі, пакінуўшы сіротамі 11 дзяцей... Безліч каментатараў, недатычных наўпрост да герояў трагедыі, заходзіцца ў “лайках” ды рэпостам, нават не збіраючыся ўнікаць у працэсы, што прывялі чалавека да такога незваротнага кроку. І штосьці падказвае: наўрад ці хто з іх працягне руку дапамогі ўжывую... З разваг аб рэальным адзіноцтва на паўвиртуальнага грамадства, з пошуку тых кропак, у якіх мы губляем сябе і пачынаем хуткі бег да краю, сплечена п’еса Юліі Чарняўскай “Сіндром Медэі”, што легла ў аснову аднайменнай прэм’еры Рэспубліканскага тэатра беларускай драматургіі.

Настасся ПАНКРАТАВА

Сапраўды, шырокім колам аўтар п’есы Юлія Чарняўская — пісьменніца, драматург, прафесар Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў — больш вядома як блогер на адным з папулярных вэб-рэсурсаў. У сваіх разважаннях яна неаднойчы імкнулася разабрацца, чаму адбываецца такі страшэнны збой у жаночай праграме. Будучы культурологам, спадарыня Чарняўская ўзводзіць сваю п’есу на падмурку старажытнагрэчаскай трагедыі. Рэжысёр Кацярына Аверкава смела іграе на паралелях з класічнай пабудовай спектакляў часоў Эўрыпіда. Прынамсі, яна захоўвае ў пастаноўцы ўстаўныя нумары хору з класічнай “Медэі”, наўмысна аддзяляючы іх ад асноўнай гісторыі манерай выканання. Тэя песні надалі дзеянню высокае напружанне, падкрэсліваючы вечнасць праблемы людскога раўнадушша, здрады, спусташальнасці адчаю. Забягаючы наперад, зазначу, што ў другой дзеі тая повязь часу амаль знікла, а сам спектакль паступова стаў страчваць надрыў і трагізм, які агортваў публіку напачатку. Любімая фраза інтэрнэт-аўдыторыі “занадта шмат літар” у дачыненні да пастаноўкі можа атрымаць варыяцыю “занадта шмат сцэн”. Магчыма, пастановачная група трапіла ў пастку літаратурнай задумы, калі гісторыю нам распавядаюць па сутнасці з канца, адразу агаляючы інтрыгу: галоўная герайня Марына-Медэя выштурхнула ў акно малых сыноў (сама скокнуць не паспела — затрымалі суседзі). Драматургічны ход вядомы і мае цікавыя варыянтны развіцця, аднак на працягу двух з паловай гадзін цяжка захаваць эмацыянальнае напружанне і глыбіню пошукаў прычын спусташэння душы...

Дыягназ... грамадству?

Стужкі навін які год узрываюцца рэзананснымі справамі. Інтэрнэт-грамадскасць то кляймоць маладую маці, якая скокнула з падаконніка шматпавярховіка, узяўшы з сабой на той свет дзвюх сыноў, то пасылае маланкі ў адрас жанчыны, што ўтапіла дзяцей у ванне і

Аверкавай удалося дабіцца зладжанага акцёрскага ансамбля, у якім гучыць нямала фактурных і трапных вобразаў. На падмостках адзін за другім з’яўляюцца тыповыя маскі прадстаўнікоў сучаснага грамадства. Прыкладам, герой Максіма Паніматчанкі Ян-Ясон усведамляе подласць свайго ўчынку, але ён выбірае простую, зразумелую, “мужчынскую” схему паводзін — і чэрствасцю, па сутнасці, забівае былую каханую. Эдзік-Эгей Аляксандра Марчанкі прадстае чулівым сябрам дзяцінства, які, тым не менш, з-за грамадскіх устояў землякоў хуценька заплюшчвае вочы на бяду не чужой яму жанчыны. Сярод персанажаў знаходзіцца месца і дзяўчыне-тусоўшчыцы, якая зводзіць чужога мужа “па прыколе”, каб “проста палахаць”. З дапамогай сёння амаль што культывага Яўгена Карняга спектакль набывае прыкметную пластыку. Харэограф паказаў віраванне інтэрнэт-спрэчак, аб’яшчаныя без стандартнага набору “клавіятура ды экран з відэапраекцыяй”. Атрымаліся пазнавальныя вобразы віртуальнай суполкі, чые “лайкі” ў пэўны момант не адрозніш ад непрыстойных жэстаў, а то і пабачыш у іх алюзію на характэрныя фашысцкія ўздымы рук.

Чаканай удачай стаўся выбар на ролю галоўнай герайні заслужанай артысткі Рэспублікі Беларусь Людмілы Сідаркевіч. Яна паступова размотвае перад глядачом маток адчуванняў зломленай жанчыны, якая ў адчай грукалася па дапамогу ў дзверы да тых, каго яшчэ не так даўно сама выраतोўвала сваімі парадмі, каго ў часы смутку агортвала сваёй дабрыйнёй і цеплынёй, але сама ў такой жа сітуацыі пабачыла толькі маску раўнадушша. Праз увесь спектакль лейтматывам праходзіць думка, што трэба ўсё ж раз-пораз адрываць галаву ад манітора і вушыцца бачыць сэрцам душу блізкага чалавека, інакш кроў загінулых будзе і на ваших руках. Нездарма мастак Алена Ігруша робіць касцюмы ўсіх персанажаў (акрамя сукенкі галоўнай герайні, што нагадвае старажытнагрэчаскую туніку) нібыта з налётам гіпсавага крышыва — пылу ад сімвалічнага, здрады, спусташальнасці адчаю. Збягаючы наперад, зазначу, што ў другой дзеі тая повязь часу амаль знікла, а сам спектакль паступова стаў страчваць надрыў і трагізм, які агортваў публіку напачатку. Любімая фраза інтэрнэт-аўдыторыі “занадта шмат літар” у дачыненні да пастаноўкі можа атрымаць варыяцыю “занадта шмат сцэн”. Магчыма, пастановачная група трапіла ў пастку літаратурнай задумы, калі гісторыю нам распавядаюць па сутнасці з канца, адразу агаляючы інтрыгу: галоўная герайня Марына-Медэя выштурхнула ў акно малых сыноў (сама скокнуць не паспела — затрымалі суседзі). Драматургічны ход вядомы і мае цікавыя варыянтны развіцця, аднак на працягу двух з паловай гадзін цяжка захаваць эмацыянальнае напружанне і глыбіню пошукаў прычын спусташэння душы...

Тэма шчымылівага адзіноцтва ў натоўпе, якое зацягвае чалавека ў бездань непапраўнага, шмат гучыць у мастацтве. Прэм’ера РТБД надае знаёмым развагам новы кірунак, нагадваючы пра дзіўны — калі не дзікі — выбар сучаснага грамадства: большасць кідаецца рабіць максімальны рэпост у дапамогу віртуальным ахвярам, але праходзіць міма людзей, якія ў рэальнасці апынуліся ў горы. У эпоху фэйкавага інтэрнэт-дабрабыту, бясконцасці “фрэндаў” і велічнасці “лайкаў” асабліва востра адчуваецца асабістая “неідэальнасць” у пераломныя моманты жыцця. І калі навалываецца бяда, жанчыне раптам адкрываецца, што ніхто з тых соцень падпісчыкаў на яе ўласнаруч на зробленае шчасце проста не хоча прыкмеціць, што з ёю дзеецца нешта не тое...

Лічбавы падыход

Ці лёгка стаць “народным”?

Працягваем падводзіць вынікі першага года дзеяння Дзяржпраграмы “Культура Беларусі” на 2016 — 2020 гады. Гэтым разам у прыцэле нашай увагі аказваюцца такія паказчыкі, як колькасць прафесійных (аматарскіх) калектываў мастацкай самадзейнасці з найменнямі “народны” і “аматарскі”. За пяць гадоў ён павінен прырасці на 150 калектываў у параўнанні з узроўнем 2015 года, гэта значыць як мінімум на 30 калектываў на краіну штогод.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

Многа гэта ці мала? На першы погляд, даволі шмат. Але ўжо сёння можна сказаць, што названы паказчыкі Дзяржпраграмы перавыконваюцца. Як паведамілі “К” у Міністэрстве культуры краіны, на пачатак 2017 года колькасць “народных” і “ўзорных” калектываў складала 1900 адзінак. Таксама па краіне на сёння існуе 98 заслужаных аматарскіх калектываў. Цягам мінулага года найменні “народны” і “ўзорны” ў Беларусі прысвоены 61 калектыву, званне “Заслужаны аматарскі калектыв” Рэспублікі Беларусь — 5.

Калі казаць у разрэзе некаторых рэгіёнаў Беларусі, дык, скажам, на Магілёўшчыне найменне “народны” і “ўзорны” за 2015 год прысвоена 9 калектывам, за 2016 год — 8, а ўжо сёлета званні займелі аж 12. Колькі ж іх будзе да канца года?

— Бачачы такія лічбы, я магу ўжо сёння з упэўненасцю сказаць, што паказчыкі дзяржпраграмы будзе значна перавыкананы, — адзначыў “К” дырэктар Магілёўскага абласнога метадычнага цэнтра народнай творчасці і культурна-асветнай работы Алег Хмялякоў. — І гэта адбудзецца нягледзячы на тое, што атрымаць званне даволі складана: трэба пачатку прайсці свае сабравы адбор (з першага разу, наколькі я памятаю, у нас званні ніколі не прысвойвалі), улічыць заўвагі аўтарытэтных камісій, а пасля ўжо атрымаць новы ганаровы статус. Акрамя таго, не трэба думаць, што пасля атрымання звання “народных” і “ўзорных” калектываў можна працаваць “напаўсілы”. Свой статус трэба раз на тры гады пацвярджаць перад абласной камісіяй, і магу адзначыць, што ў год у нас губляюць званні прыкладна 3—5 калектываў. Часам бывае і да дзясяці.

У сваю чаргу, як адзначыла “К” дырэктар Брэсцкага абласнога грамадска-ку-

льтурнага цэнтры Святлана Каржук, у вобласці да 2020 года плануецца прысудзіць званні 20 калектывам, але, хутчэй за ўсё, іх за пяцігодку будзе значна больш. Летась такія ганаровыя найменні былі нададзены 4 самадзейным калектывам, сёлета — ужо двум.

— Наша абласная камісія вельмі строга падыходзіць да надання званняў, таму часам прыходзіцца і адхіляць прэтэндэнтаў, — заўважыла Святлана Каржук. — Справа ў тым, што ганаровы статус — сапраўдны гонар любога раёна, таму такіх званняў проста па вызначэнні не можа быць шмат.

Акрамя таго, маючы званні “народны” ці “ўзорны”, калектывы па згодзе з райвыканкамам можа ўвесці ў свой склад 3 бюджэтныя штатныя адзінкі: хормайстра, мастака і гэтак далей. Праўда, часцей за ўсё разам з новым статусам дадаецца адна, максімум дзве штатныя адзінкі, адзначыла дырэктар Гродзенскага абласнога метадычнага цэнтры народнай творчасці і культасветработы Ірына Дземянчук:

— Не сакрэт, што галоўнае, каб раённыя ўлады пайшлі на сустрэчу і забяспечылі калектыву адпаведнымі спецыялістамі, увёшы іх у склад ансамбля, — адзначыла Ірына Дземітрыева. — Але звычайна на месцах разумеюць, што без адпаведнай падтрымкі званне можна і згубіць. Таму нават калі падаюць заяўку на прысваенне адпаведнага статусу, дык даволі доўга да гэтага рыхтуюцца: шыюць касцюмы, развучваюць новы рэпертуар, набываюць неабходныя інструменты. Да таго ж, абласная камісія звычайна не прысвойвае званняў, калі калектыву не мае дыпламаў і ўзнагарод абласных і раённых фестывалю і конкурсаў.

Па словах Ірыны Дземянчук, за мінулы год у вобласці былі прысвоены званні “народны” і “ўзорны” адразу 9 калектывам. І, як спадзяецца кіраўнік абласнога метадычнага цэнтры, прыкладна такая ж колькасць займе новы статус і сёлета.

Такім чынам, паказчыкі Дзяржпраграмы на сёння сапраўды перавыконваюцца хуткімі тэмпамі. Іншая справа, што ў сувязі з аптымізацыяй і скарачэннем бюджэтнага фінансавання, як адзначалі мне літаральна ўсе суразмоўцы, увесці ў склад калектыву са званнем “народны” ці “ўзорны” хача б адну штатную адзінку сёння вельмі складана. А менавіта гэтыя дадатковыя штатныя адзінкі і падтрымліваюць на належным узроўні выканальніцкае і творчае майстэрства свайго гурта ці ансамбля.

Магілёўскі гарвыканкам зацвердзіў лагатып святкавання 750-годдзя Магілёва. На ім скампанаваны выявы найбольш вядомых архітэктурных аб'ектаў горада. Кожны з іх сімвалізуе пэўны перыяд у гісторыі Магілёва, а разам яны ўвасабляюць шлях праз стагоддзі. Гэты прыём у рэкламнай і прапагандыскай графіцы не новы, але ўсё адно часта скарыстоўваецца, дзякуючы высокай інфармацыйнасці і лёгкасці ўспрымання глядачамі. Нацыянальны чыннік знака падкрэсліваецца стылістыкай малюнка, якая нагадвае беларускую вышыўку крыжыкам. Гэты знак ужо існуе і працуе, таму крытычна абмяркоўваць яго не мае сэнсу (хоць з'явіліся і такія прэцэдэнты). Што ёсць, то ёсць.

Пётра ВАСІЛЕЎСКИ

Тэст на сімвал

Пра знак-лагатып і слоган святкавання юбілею горада думаюць і ў Брэсце. Праз два гады горад над Бугам будзе святкаваць 1000-годдзе. Паруціцца пра варты юбілею знак вырашылі ўжо сёння. Прайшоў конкурс ідэй, у якім мог прыняць удзел кожны, хто адчуваў сябе здольным зрабіць унёсак у святкаванне і меў пэўныя мастацкія навыкі. Творчыя прапановы можна было пабачыць на сайце Брэсцкага гарвыканкама. І пабачанае дае падставы для разваг пра тое, як мы разумеем нацыянальную гісторыю, што лічым яе сімваламі.

Бадай пра кожны беларускі горад можна сказаць, што ён мае насычаную гісторыю, у якой шмат драматычных, а часам і трагічных старонак. Гэта акалічнасць абумоўлена нашым геапалітычным становішчам у цэнтры кантынента, на скрыжаванні Захаду і Усходу Еўропы. Калі-нікалі Беларусь выконвае ролю культурнага маста, але даволі часта яна з'яўлялася прасторай, дзе паводле слоў паэта, “схадзіліся плямёны спрэчкі сілаю канчаць”. У нашай нацыянальна-гістарычнай міфалогіі Брэсту якраз і адводзіцца роля вартвага заходніх межаў. У гэтым сэнсе гораду пасаваў бы рэкламны слоган Інстытута пагранічнай службы РБ — “Мы — першыя, за намі — Радзіма”. Не дзіва, што самымі папулярнымі выявамі ў прапанаваных на конкурс праектах лагатыпа былі агульнавядомыя сімвалы Брэсцкай крэпасці — сілэт Холмскай брамы і ўваход у мемарыял у выглядзе пяцікутнай зоркі. Далей ідзе будынак вакзала, які мае выразны сілэт і ў вачах гасцей, што перасякаюць мяжу ў Брэсце, можа сімвалізаваць не толькі горад, але

Разважаеш пра горад — думай пра краіну

На здымках: зацверджаны лагатып да 750-годдзя Магілёва (зверху); варыянты лагатыпа да 1000-годдзя Брэста, вынішаныя на галасаванне на сайце гарвыканкама.

Фотафакт

Родзін папярэдзвае

Праект мастака Алеся Родзіна “Global Warning / Global Warming” (“Глобальнае папярэджанне / Глобальнае пацяпленне”) дэманструецца зараз у адкрытай прасторы “Верх”, што знаходзіцца ў адным з карпусоў мінскага завода “Гарызонт”. Карэспандэнты “К” завіталі да спадара Алеся і яго маштабных работ, таму хутка чакайце вялікае інтэрв’ю пад рубрыкай “Рэдакцыя плюс...”

Фота Аліны САЎЧАНКА

і ўсю краіну. Брэстчане па праве ганарацца гэтым шэдэўрам сталінскага ампіру. Ёсць прапановы лічыць сімвалам, адпаведным маштабу тысячагоддзя, некаторыя атрыбуты найноўшага вулічнага дэкору.

Слоганы ўвогуле не надта цікавыя. З іх для далейшай распрацоўкі я вылучыў бы наступныя — “Брэст — горад вялікіх сэрцаў” (ён спалучаны з выявай канструкцыі ў выглядзе сэрца, што аздабляе адну з вуліц горада), “Запалі зорку ў сваім сэрцы” (выява — пяцікутная зорка ўваходу ў мемарыял), “Брэст. Першая тысяча” і “Горад — гэта мы”.

Часу, каб зрабіць справу добра, яшчэ хапае. І арганізатары свята, крытычна асноваваюць вынікі конкурсу ідэй, могуць на падставе гэтага тэсту выпрацаваць комплекс канцэптальных патрабаванняў да графічнага знака тысячагоддзя. Найперш, на маю думку, трэба адвясці ад выпрацаваных дзесяцігоддзямі адпаведнага выхавання, адукацыі і прапаганды стэрэатыпаў. Трэба давесці да свядомасці брэстчан і не толькі іх той простае факт, што гораду менавіта тысяча гадоў. А значыць, распачаўся Брэст не з крэпасці, пабудаванай у XIX стагоддзі, а з таго горада, які быў свядома знішчаны Расійскай імперыяй у мірны час, каб на ягоных руінах стварыць ваенны фарпост. Брэст, дарэчы, горад славаўтай рэлігійнай уніі. Горад, дзе ўпершыню па-спрабавалі мірна паразумецца Праваслаўе і Каталіцызм. І гэта толькі адзін з эпизодаў багатай на падзеі глабальнага маштабу гісторыі горада. З часам, зразумела, і сама крэпасць стала часткай гісторыі горада. Але, зноў падкрэслію, не з яе ўсё пачалося. Яна можа быць толькі фрагментам гістарычнай панарамы па аналогіі з магілёўскім лагатыпам, на якім прадстаўлены знакі розных эпох гісторыі горада, але дамінуе над усім будынак ратушы. Я ні ў якім разе не падказваю мастацкага рашэння, толькі звяртаю ўвагу на тое, што падаецца прынцыпова важным.

На маю думку, тысячагадовы юбілей Брэста — гэта добрая нагода, каб распачаць адбудову (няхай сабе пакуль толькі віртуальную) таго самага горада, што існаваў да з’яўлення крэпасці. Гэты патрыятычны праект мусіць духоўна аб’яднаць не толькі брэстчан, але і ўсю Беларусь. Бо гэта праект нацыянальнага маштабу. А знак святкавання тысячагоддзя горада якраз бы і мусіў гэты праект прапагандаваць, уводзіць у свядомасць грамады.

Гэта адзін магчымы шлях. Другі — шукаць вобраз, у якім адсутнічаюць рэаліі, якія лёгка пазнаць, але выяўлена сутнасць падзеі і закладзена ідэя з патэнцыялам часовай трансфармацыі. Тут варта звярнуцца да досведу распрацоўкі лагатыпаў і слогаў сталіц і славаўтых гарадоў свету. Матэрыялу прапрацавана шмат, ёсць ад чаго адштурхнуцца.

І галоўнае. Малюеш зямлю, глядзі на неба. Разважаеш пра горад, думай пра краіну. Робіш справу для Брэста, трымай у галаве і сэрцы Беларусь.

K

Зараз існуе агульны кірмаш дылетанцага мастацтва, назостранага і карэжлівага (кіч дыпапса), прыхаванага за ўражлівым фасадом гуллівай рыторыкі, эстэтызаванай захопленасці і падманлівага пафасу. Стан мастацтва сёння такі, што ім могуць займацца і пачаткоўцы, і аматары, якія нідзе не вучыліся і аніяк не падрыхтаваныя. А так званыя крытыкі прапагандуюць гэтую спрошчаную філасофію мастацтва і эстэтыкі. І што рабіць, калі ў краіне ў кожнага свая эстэтыка?.. Нейкія значныя праекты ствараюцца. Але разам з бізнесам і пад ягоную дыктоўку. Дык каму ў такім выпадку належыць мастацтва сёння?

Не патрэбныя?

Мастакі, сумленныя, сапраўдныя, па вялікім рахунку і не патрэбны. “У грамадства няма павагі да мастацтва. Грамадства адмовілася ад мастака, знішчыла культурнае запатрабаванне ў ім. Вялікае мастацтва засталася ў мінулым... На мастацтва ўскладаюцца толькі функцыі лёгкай забавы”. Так казаў Міхаіл Савіцкі, Герой нашай краіны, народны мастак Беларусі, народны мастак СССР. У выніку, сапраўдныя шэдэўры публіка не можа адрозніць ад нічога не вартых падабенстваў.

Больш за тое — мы самі прывычаліся да гэтай сітуацыі. Дзясяткі калісьці перспектывных пачаткоўцаў закінулі тыя адносіны з жывапісам (і не толькі з жывапісам). Найбольш прабіўныя кантактуюць з заходнімі і ўсходнімі галерэямі. А тыя, хто ўмее прыстасоўвацца (ва ўсе дзесяцігоддзі, нават нягледзячы на якасць прадукцыі), жывуць і квітнеюць. На апошнім з’ездзе Беларускага саюза мастакоў закранулі пытанне аб дзейнасці экспертнай ды закупачнай камісіі пры Міністэрстве культуры Беларусі. Дзе празрыстасць? Больш за тысячу беларускіх мастакоў — членаў саюза, якія і ствараюць менавіта беларускае мастацтва, толькі па ўрўйках інфармацыі даведваюцца, што камісіі набываюць...

Крытык з... самалёта

Мяне ўразілі словы з інтэрв’ю з Пятром Ялфімавым у газете “Культура” (№ 3), дзе згадваецца, што раней у музычнай рэдакцыі Белдзяржтэлерадыёкампаніі было 90 % супрацоўнікаў з вышэйшай музычнай адукацыяй, а зараз толькі 5 %. Што да мяне, дык бачу ў падобных фактах нейкую тэндэнцыю, калі да тых адзінак, сапраўдных, сумленных беларускіх і не толькі мастацтвазнаўцаў (а больш дакладна — філосафаў, культуролагаў, проста чалавекаведаў і асобаў) мала хто і прыслухоўваецца.

З нагоды сваіх развага згадаў рэспубліканскую выставу “Ад з’езда да з’езда” (канец сакавіка 1987-га). Старшыня Саюза мастакоў БССР Уладзімір Стэльмашонак запрасіў на яе абмеркаванне гасцей з Ервана, з цэнтра эстэтычнага выхавання, якія былі запрошаны Белсвапрафам для ўдзелу ў семінары па эстэтычным выхаванні — Камо Нарсесяна і Навасарда Петрасяна. Пасля некалькіх уступных словаў беларускіх дзеячаў мастацтва (абмеркаванне праходзіла ў Палацы мастацтва, і на ім прысутнічала больш за сто твораў) Уладзімір Іванавіч даў слова нашым гасцям. Распавёў вёў спадар Камо, мастак, філосаф, палітолог.

Ён не ведаў нічога пра нашых мастакоў — толькі ўчора з самалёта. Ні пра іх жыццёвыя лёсы і акалічнасці, нават не разглядаў шылдачкі: год нараджэння, назва твора, званні... Ён адкрыта, прафесійна, непасрэдна выказваў свае меркаванні пра твор ці твор. Характарыстыкі былі шмат каму нечаканыя, непрыемныя і непрымальныя для нашага мастацтвазнаўства. “Чужы чалавек — і гэтак прайшоўся па нашым народным!” Але ж спадар Камо, як кажуць, трапляў “у яблычак”.

Ужо прагучалі ўсе папераджальныя званкі, што запрашалі пакінуць Палац мастацтваў, але творцы не маглі развісціся яшчэ больш за гадзіну: кожнаму жадалася пачуць незалежнае, прафесійнае і праўдзівое слова не толькі пра сваю карціну, але, галоўнае, што скажуць пра іншых. Наша прывычаенасць была ўмомант парушана...

Сама па сабе асалода

Дык каму належыць мастацтва? Мо самому Творцу? Я і хачу расказаць пра ўмоўна простае, але адвечнае... Пра тое, што праца мастака (сапраўднага!) сама па сабе асалода. Таму за апошнія восем гадоў я здзейсніў тое, што, мабыць, Усявышняму было патрэбна. Гэта — вандроўкі са сваімі выставамі-імпрэзамі па Беларусі. Якое шчасце, якая асалода — здзяйсненне выставы-сола! Тут няма выстаўкамаў, дарадцаў і гэтак далей. Я залежу толькі ад сябе. Ад майго сумлення, годнасці, праўдзівасці. І яшчэ ад аднадумцаў, ад добразычліўцаў, ад добрых людзей. У маім выпадку часова дапамог “Прыёрбанк”, больш значна — кампанія “Будзьма беларусамі”, транспартам і набыццём рамаў для мастацкіх твораў.

“Сашка, гэта ты ўсё намаляваў?”

Роздум творцы: дык каму належыць мастацтва?

Але самае галоўнае ў гэтых імпрэзах — жаданія сустрэчы з людзьмі, якія нейкім чынам стваралі мой Лёс. За тыя гады: з восені 2009 года (“Мая хата без сярброў не хата”, Мінск; “Пад крылом пчалінае маткі”, прысвечаная 50-годдзю паэта Анатоля Сыса (Гомель)), і па сёння ў мяне адбылося (акрамя ўдзелу ў рэспубліканскіх) больш за сорок выстаў — як мы прывычаліся казаць, персанальных. Гэта своеасаблівыя імпрэзы, дзе акрамя твораў выяўленчага мастацтва прысутнічаюць музыка і паэзія. Глядач, ён жа Слухач, атрымлівае шмат інфармацыі. І, зразумела, справа яго — ці згодны, ці не згодны ён з маёй пазіцыяй, як Грамадзяніна, як мастака, як чалавека.

Напрыклад, у Ваўкавыску (2010 г., музей Баграціёна) на адкрыццё і абмеркаванне выставы прыйшло больш за паўсотні чалавек. Я адказваў на пытанні каля гадзіны. Вікторыя Ільнская спявала пад свой акампанемент на словы беларускіх паэтаў таксама каля гадзіны. Падобная імпрэза, але яшчэ з удзелам паэта Віктара Шніпа, адбылася там жа ў Ваўкавыску ў сакавіку 2014 года на адкрыцці майго выставачнага праекта “Песні дрыгвы”.

З той жа колькасцю публікі і з адметным музычна-паэтычным выступам адбылося адкрыццё выставы “Мядовы Спас” у Чэрвеньскім краязнаўчым музеі (2010). І абмеркаванні, спрэчкі: мае карціны на так званую “пчаліную тэму” збольшага трэба аднесці да нефігуратыўнага жывапісу...

Мне асабіста прыныпова было зрабіць выставу ў Паставах, у “Доме рамесніка” толькі з-за цёткі Мані (Марыі Емельянаўны Трусавай, заслужанага работніка сельскай гаспадаркі БССР), якой месяц да гэтага споўнілася 90 гадоў. Цёця Маня сама ўзыходзіла на трэці паверх Дома рамеснікаў і адразу спыталася ў мяне “Сашка, гэта ты ўсё намаляваў?” Можна яна спачатку і не зразумела мае абстрагаваныя акварэлі, таму, што гадоў сорок да гэтага бачыла, як я ў яе пад Падсвіллем (дзе цёця Маня была дырэктаркай Дзяржплемстанцыі “Пліса”), вучань старэйшых класаў Рэспубліканскай школы-інтэрната па музыцы і выяўленчым мастацтве (зараз — каледж імя Ахрэмчыка), тры гады, улётку, старанна і рэалістычна замалёўваў краявіды, вясковую архітэктур, жывёл... Можна ўявіць, якая гэта асалода — прывезці выставу, каб яе пабачыў той чалавек, які актыўна спрыяў у маім стаўленні, як мастака... А так — на выставах у Паставах глядача не бракавала.

Дзе павінна жыць маё “я”

І гэтак далей — вандроўка са сваімі выставамі па тых мясцінах, у якіх павінна жыць маё “я”. Калі Валожын — то “Я нарадзіўся тут”; калі Слуцк — адтуль мая бабуля Гэля (Алена Трафімаўна); калі Нясвіж — адтуль мой дзед Адольф Іосіфавіч, які быў

старэйшым за бабулю амаль на 20 гадоў; калі Капыль — у шасці кіламетрах ад Капыля стаіць дзедаў дом, а за 12 кіламетраў яны — дзед і бабуля — пахаваны...

Калі Магілёў... Гэта тое, што мая жонка пачынала свой творчы шлях на сцэне Магілёўскага драматычнага тэатра. Гэта сустрэча з мастакамі, сябрамі, аднадумцамі: Карнеем Аляксеевым, Базылём Камаровым, Юрасём Несцяруком, якія, дарэчы, і дапамагалі стварыць за пару гадзін маю экспазіцыю (“Зімовыя сны пчол”, 2015). На адкрыцці выставы сабраўся ўвесь інтэлектуальны свет горада. А на закрыццё толькі мой аповед і адказы на пытанні доўжыліся больш за 2 гадзіны. І ты асабіста бачыш, што мастацтва камусьці патрэбна!

Калі Віцебск... Сам горад для мяне ёсць црай галавой жыцця. Адметна, што перад адкрыццём выставы (2012) здарылася позняя восеньская навалыніца. Дзеці

Дзяжурны па нумары

“Таму што паркі не растуць на дрэвах”

Даўно не выходзіла на прамую сувязь з чытачом, таму дазволю сабе гэта сёння. Прыём-прыём! Днямі зразумела праз уласны вопыт, што браць за абсалют нейкага жывога чалавека і яго ўчынкі няслушна, хоць і вельмі зручна: расчараванне прыйдзе рана ці позна. Часцей за ўсё — рана. А ці можа так расчароваць персанаж? Наўрад ці.

Аліна САЎЧАНКА

Культура серыялаў зараз выйшла за звыклія рамкі баўлення часу. Іншым разам на стварэнне шматсерыйнага фільма патрабуюцца сілы не толькі крэатыўшчыкаў і кінарэмеснікаў, але і вузкіх спецыялістаў з іншых сфер: медыцынскіх работнікаў, вучоных, юрыстаў, мастацтвазнаўцаў. Серыяльны асартымент прапаноўвае сюжэты пра постапакаліпсіс, ватыканскія кулуарныя інтрыгі, паранармальныя з’явы, дэтэктыўныя акалічнасці, “лав сторы”, сяброўства, хваробы, гістарычныя ці фантастычныя прыгоды — усё, што заўгодна, усё, што побач з намі ці мы самі — ды наадварот, усё, што для нас толькі загадка ці мара. Прыемна, калі ў большасці выпадкаў сучасны серыял яшчэ і якасна выкананы.

Сфера, з якой моцна павязаная чытацкая аўдыторыя газеты “Культура”, таксама фактычна адзін у адзін прапісана ў адным з іх — серыяле амерыканскай (!) вытворчасці “Паркі і зоны адпачынку” (у загаловку матэрыяла — слоган стужкі — **А.С.**). Галоўнай гераіняй сямі сезонаў з’яўляецца чыноўнік невысокага статусу Лэслі Ноўп: у першай серыі яна — намеснік загадчыка дэпартаменту паркаў і зон адпачынку. А зараз учытайцеся: Лэслі звычайная жанчына гадоў трыццаці пяці, шчыра адданая працы і службе, з аднаго боку сумленны ініцыятывуны выканаўца, з іншага — справядлівы бос. Пад яе кіраўніцтвам з дзясятка пасіўных лайдакоў, яе непасрэдны начальнік — абыякавы да дэпартаментна цынічны сэксіст. Горад Паўні, у якім адбываецца дзеянне, тыповы правінцыйны небагаты і непрыкметны на першы погляд пункт на карце ЗША.

Прыблізна ў такой безнадзейнай сітуацыі глядач знаходзіць Лэслі Ноўп, якая ўсё роўна ніколі не апускае рукі і змагаецца не толькі за ўтапічную будучыню горада, але і паралельна — за правы жанчын у палітычным рэчышчы. Праз дваццаць хвілін ад пачатку серыяла яна знаходзіць сабе яшчэ адзін галаўны боль — нікому не патрэбны небяспечны катлаван на тэрыторыі Паўні, завалены смеццем, які Лэслі вырашае пераўтварыць у парк культуры і адпачынку для гараджан. Тым, як аказалася, гэта не надта патрэбна, як і мясцовым спонсарам, двум з паловай бізнесменам горада, бюракрам ды самім супрацоўнікам дэпартаментна. Чамусьці гэта сітуацыя сацыяльнай фрыгіднасці падалася мне падобнай да нашай. Канешне, серыял і праблемы, якія ён выявіў, — шарж, але не таму, што ён вымучаны ды высмактаны з пальца, а таму, што на экране мы маем суму, збіральны вобраз жыцця ў рэгіёнах, дзе часцяком усё добрае і нефармалізаванае трымаецца на плячах некалькіх асоб.

Дарэчы, маё апісанне “Паркаў і зонаў адпачынку” ў цёмных колерах не мае ніякага дачынення да сапраўднага настрою гэтага серыяла. Забылася сказаць, што гэта камедыя ў лепшым яе выглядзе. І кожны герой са сваёй антыматывацыяй знаходзіць апраўданне і сімпатыю ў аўдыторыі, але пры гэтым усё роўна выходзіць на сцэжку эвалюцыі.

Галоўную гераіню ж чакаюць не толькі кар’ерныя выпрабаванні ў дэпартаменце, са “штонікаў” якога яна як спецыяліст хутка вырасце, але і прымірэнне са сваім начальнікам Ронам Свонсанам, знаходжанне агульнай мовы з малодшымі членамі калектыву, канкурэнцыя з суседнім горадам, каханне ўсяго жыцця з чалавекам, што выпадкова прыехаў у Паўні на стажыроўку, супрацоўніцтва з іншымі сферамі горада, арганізацыя самадзейнага фестывалю, барацьба з забруджаннем навакольнага асяроддзя ды іншае.

Я не заклікаю чытачоў “К” качаць серыял з торэнтаў і наогул правесці рэшту жыцця ў інтэрнэце (хаця такія перспектывы для многіх сталіся б прывабнымі). Але паглядзець па сутнасці на сябе збоку праз капіталістычную (ці не надта, як аказалася) прызму, зрабіць высновы наконт свайго патэнцыялу, натхніцца ў рэшце рэшт асобай Лэслі Ноўп, жанчынай, якой не існуе на свеце, але якая здатная нават сваімі выдуманымі ўчынкамі мяняць светаўспрыманне, можна. Тым больш што на парозе вясна, а гэта самы ўдалы час для стварэння сваіх уласных “паркаў”, праектаў, задум. Дарэчы, Лэслі Ноўп гэта ўдалося. Даруйце за спойлер...

Алесь КВЯТКОЎСКИ, мастацтвазнаўца

— Пачаць інтэрв'ю мае калегі прасілі з пытання простага, што складаецца з аднаго слова: навошта? Выкручвайцеся...

— Таму што не бачу сябе ў чымсьці яшчэ. Я скончыла гімназію з музычна-педагагічным ухілам, і думала, што ўсё, хоць музыка. Спрабавала сілы ў журналістыцы, адвучыўшыся на журфаку (я і цяпер часам куды-небудзь пішу), у маркетынгу, працуючы адміністратарам у розных установах. Але ўвесь час вярталася да музыкі — праз тых ж універсітэцкіх імпрэзы. І вось так і паўстаў мой сольны праект, які і цяжкавата даваўся, і матэрыял выніковы не зусім задавальняў. Мы не разумелі адзін аднаго з запрошанымі акампаніятарамі. І тут я пазнаёмілася з Даніэлем Пярцовым, лідарам гурта "Green Pepper", музыкантам маладым, але ўжо досыць дасведчаным. Ён і прыадкрыў мне ўсялякія музычныя хітрыкі, у прыватнасці даў некалькі карысных урокаў па вакале, дапамог з запісам двух трэкаў. І ў працэсе нашага супрацоўніцтва паўстала пытанне аб стварэнні гурта, які рэалізоўваў бы мае ідэі. Людзей для яго знаходзіла праз інтэрнэт, цяпер у ім амаль усе музыканты недзе ўжо "засвечаныя".

— Навошта, Паліна, навошта?..

— Мне хацелася б, каб мае песні слухалі, каб пра іх гаварылі ў медыя, транслявалі па радыё ды на тэлебачанні. (На FM-станцыях некалькі кампазіцый гурта гучыць.) Каб іх перапыталі іншыя, што азначала б — яны ўдаліся. Ужо, дарэчы, перапяваюць. Не вядомыя артысты, зразумела, а так, для сябе. Хоцацца займацца музыкай прафесійна.

— Адсюль — больш падрабязна.

— Нам патрэбен чалавек, які ў якасці менеджара, прадзюсара займаўся б працоўваннем гурта. "У абмен" прапануем моцны склад ды ідэі.

— Ясна, "дзядзька" патрэбны. А пра Тэатр эстрады або цэнтр "Спамаш" не думалі? Як магчымых працадаўцаў?

— Не.

— Вы двойчы ўжылі слова "ідэі". У чым яны заключаюцца? Што ж сказаць хочаце слухачу ў тэксах такога, чаго ён раней не чуў?

— Па-першае, рэпертуар гурта складаюць песні толькі на беларускай мове, сапраўдную любоў да якой мне прышчапілі не ў школе, а на журфаку. Па-другое, гучанне павінна быць блізкай да еўрапейскага, а кірунак — гуртавацца на поп-, рок- ды блюз-музыцы. Мэйнстрым. Такім стылістычна, прынамсі, выйшаў наш дэбютны альбом. Ён... сумны, характарызуе стан маладых людзей, якія выходзяць у дарослае жыццё. У гэтых песнях — першае каханне, першыя расчараванні, першыя сапраўдныя праблемы. І пытанне — што чакае заўтра? Я і надалей жадаю казаць аб чалавечых пачуццях, узаемаадносіннах скрозь прызму любові, сяброўства, здрады... Казаць пра разуменне ды неразуменне аднаго, пра ўнутраны свет чалавека, пра яго войны з самім сабой. Так, пра гэта праспявалі безліч

З чаго б гэта "Культура" вырашыла прадставіць вам менавіта гэтую маладую каманду, спытаеце вы? За якія такія заслугі? Усё вельмі проста. Гурт "Pauline" — тыповы ўзор калектыву-пачаткоўца, які за два гады існавання дасягнуў сякіх-такіх поспехаў, атрымаў прызнанне ў часткі меламанаў ды зусім нядаўна выпусціў дэбютны альбом. На прыкладзе ансамбля мы і хочам паспрабаваць разабрацца, як сёння жывецца маладым музыкантам, з якімі праблемамі сутыкаюцца яны ў сваёй творчай дзейнасці, і наогул — навошта ім усё гэта трэба?.. За бэнд у рэдакцыю "К" прыйшла яго ідэолаг ды лідар-вакалістка Паліна ЦІМОХІНА. "Ужо колькі іх упала ў гэтую бездань...", Марына Цвятаяева. У бездань шоу-бізнесу...

Алег КЛІМАЎ

Скажы, "Pauline", навошта...

Паліна Цімохіна. / Фота Святланы Гарэлік-Чарнуўскай

Па версіі маладога гурта: пра тэксты, "дзядзькоў" ды заробкі

разоў, але тэмы гэтыя — вечныя, актуальныя, яны хвалююць і мяне.

— Цяжка вам стаць самакупным гуртом з такой... палітыкай. Сёння ж што запатрабавана грамадствам, з актуальнага? "Жанчына, я не танчу..."

— Але мы спявалі ды будзем спяваць пра нешта... веселейшае. І ў будучыні мяркую жанрава ды па гучанні змяніцца: менш рока стане, а гук — больш лёгкім, паспрабуем соўл, электра, верагодна, фолк. Але "Жанчына...", вядома, была б пераборам. І Шакіра з Рыянай, у якіх настыхалі носам, адмаўляючы ў ратацыях на некаторых FM-станцыях, маўляў, вось такое трэба. Кампраміс для мяне магчымы толькі да пэўнай мяжы. І папса можа быць якаснай, і я магу сабе ўявіць, што ствару зусім-зусім што-небудзь... лёгенькае, у духу песеннай моды. Крытэрыі ў дадзенай сітуацыі такія: каб мне гэта падабалася ды не было сорамна за прыдуманнае. А наогул, я люблю эксперыментавалі.

— Колькі ў сярэднім у месяц даеце канцэрты?

— Тры-чатыры. У асноўным гэта клубы, сталічныя, рок-н-рольныя, у якіх можам выступіць і з сольнай праграмай, і ў "селянцы". У "пафасныя" пакуль не клі-

чуць. Затое на айчынных фестывалях запрашаюць. У апошні час больш увогуле менавіта так і адбываецца, чым мы самі кудысьці напрошваемся: і ў Мінску, і за яго межамі нас ужо ведаюць.

— Арганізатары расплачваюцца півам?

— Часцей — грашыма, парадку 150 — 200 у.а. на ўвесь гурт. Але могуць замест ганарару накрыць столік.

— Пяцьдзят працэнтаў — вам, астатняе — калегам?

— Мы ўсё пускаем на вытворчасць музыкі: запіс песень, пастулі гукарэжысёра. Інструменты, "прымошкі" кожны купляе або абнаўляе за ўласны кошт.

— Альбом у якую суму абышоўся?

— Пакуль гэта была самая затратная рэч у нашай творчай дзейнасці. Запіс адной песні (час, выдаткаваны на яе музыкантамі ў студыі, плюс работа гукарэжысёра) каштаваў каля 350 у.а. У дыск увайшло восем трэкаў.

— Крытыкуюць моцна?

— Шчыра скажу, што больш чым станоўчых водгукі. Алег Хаменка, як мне здаецца, вельмі добра да нас ставіцца. Араяць паменшыць колькасць меланхалічных песень, уключаць у канцэрты больш "руховыя" рэчы, хуткія, зухаватыя, танцавальныя. А яшчэ да з'яўлення гурта я ўдзельнічала ў адным конкурсе, у журы якога быў Анатоль Ярмоленка. Выступіла не самым лепшым чынам ды вельмі знервалася. Пачала мучыць сябе, маўляў, навошта я зноў з гэтай мюзыкай звязалася, нічога ж не атрымліваецца? І раптам на выніковым канцэрце да мяне падышоў Анатоль Іванавіч і сказаў нешта кшталту таго, што на гэтым конкурсе я была цэлам іншародным, што для яго былі патрэбныя іншыя песні, іншая манера выканання. (А я праспявала

нешта аўтарскае, натуральна, сумна, і песню "Бяжы" гурта "Naka" — з таго ж па эмоцыях "агарода".) Але ў любым выпадку, працягнуў Ярмоленка, ты павінна заставацца сабой, рабіць тое, што лічыш правільным. Што спявала я так, як адчувала песні, а многія іншыя канкурсанты — як іх навучылі. Пасля гэтых слоў мэтра я вырашыла: не, буду музыка кідаць!

— Ужо набраўшыся сякога-такога вопыту, што скажаце тым, хто толькі збіраецца ствараць гурт?

— Для таго, каб чаго-небудзь дасягнуць, акрамя выдатнага валодання інструментам, голасам неабходны ўнутраны стрывань. Моцны, прабіўны характар, якога ў мяне... на жаль, няма, што перашкаджае ў працы. Трэба ўмець прадаваць (але не здраджваць сабе на карысць кан'юнктуры) сваю творчасць, самому стукацца ва ўсе дзверы, нічога ганебнага ў гэтым няма. Абзаводзіцца знаёмствамі і ў асяроддзі альтэрнатыўных музыкантаў, і ў шоу-бізнесе. Шмат што ў працоўванні і там, і там вырашаюць сувязі. Але з нецікавым матэрыялам наўрадці кудысьці можна выбіцца, таму з дня ў дзень трэба працаваць над павышэннем прафесіяналізму. Я, дарэчы, спадзяюся, што ў бліжэйшы час пачну навучацца гукарэжысуры ў адной з польскіх вышэйшых навучальных устаноў. Трэба быць гатовым да таго, што будзе цяжка з фінансамі: ну, няма цяпер "дзядзечак"-мецэнатаў, якія ўсё прапануюць і дадуць. Прынамсі, мы з такімі не сустракаліся.

І гурт павінны складаць сапраўды блізкія адзін аднаму людзі, на ўзроўні музычным (хай жанравыя густы ва ўсіх будуць рознымі, але жаданне працаваць у адным ключы — агульным) і духоўным.

К

Рэдакцыя плюс...

Чалавек, якога мы "прыплюсавалі" на час калектывунага інтэрв'ю, настолькі па-свойму натуральны (калі працягвацца, да прыкладу, Дэкарта, думку сваю ён можа працягнуць з "неперадавальнымі мясцовымі дыялектамі"), што ў кагосьці гэта выклікае пачуцце негатыўнае. Урэшце, натуральны ён і на старонках газеты "СБ — Беларусь сегодняя", дзе працуе не першы год калумністам. Такі ж і на сцене ў гурце, які ачольвае больш за 25 гадоў. Да такой яго "прастаты" журналісты "К" таксама "прыстасаваліся" на гадзінку — другую (і засталіся ў большасці сваёй задаволенымі сустрэчай).

Падрыхтаваў Алег КЛІМАЎ

Другой спробы не будзе...

— Дарэчы, пра назву...

— ...Скажу адрозна: дурная, вядома, назва "Нейра дзюбель", аднак прыжылася, хоць першыя гадоў дзесяць я перыядычна парываўся яе змяніць, — кажа пра найменне гурта яго лідар Аляксандр Кулінковіч. — Сярод варыянтаў "разумныя" таксама былі — "Дружына імя аўтамата Калашнікава", "Пуп зямлі", "Выключальнік", "Дзве на элеватары". Якія дзве, на якім элеватары?.. Сам цяпер дзіўлюся.

— Вы сябе цяпер лічыце больш журналістам, чым музыкантам?

— Журналістам. А больш дакладна... "патрындзец" люблю. Блогер? Для такога "статусу" я занадта ляютны: а вось караценька што-небудзь "пульнуць", а пасля глядзець на рэакцыю — гэта маё. А ў "СБ — Беларусь сегодняя" пішу, у асноўным, на тэмы маралі або рэагую на нейкія падзеі.

— Факультэт журналістыкі...

— ...я не скончыў, кінуўшы вучобу на першым жа курсе. Калі ў жыцці чагосьці не адбылося, трэба ж патлумачыць — і для сябе, і асабліва для іншых, што тое не "лажа" была, а задумка. Як наш бубнач Андрэй Сцепапанюк, які за 27 гадоў у "Нейра дзюбелі" не дапусціў ніводнай памылкі ў сваёй ігры. Як ён лічыць. Таму што ўсе яго лажы, аказваецца, ім былі задуманыя. І пад свой сыход з факультэта я таксама падвёў філасофскую базу. Усе ж студэнты кудысьці пісалі, і для мяне было відавочна, што артыкулы першакурснікаў, другаккурснікаў значна цікавейшыя і больш таленавітыя, чым матэрыялы пятага курса — іх ужо абчасалі і паставілі ў пэўныя рамкі. І я зрабіў высновы. Аднойчы ж у кампаніі гаворка зайшла пра армію.

Заканчэнне — на старонках 12 — 13.

Аўдыя

Гурт "Pauline", альбом "Адчувай"

Альтэрнатыўная музыка як быццам бы апырэрна мае на ўвазе некамерцыйны яе характар, праўда? Іншая справа, што ў сталым меркантильным свеце не адзін дзясатка таленавітых, першапачаткова андэрграўндных выканаўцаў, якія стартвалі рэвалюцыянерамі ды радыкаламі ад, напрыклад, рок-н-ролу, адчуваюць сябе сёння настолькі шчасліва, што набыццё дзядурнай наварочанай яхты для іх — як для нас батон хлеба купіць. Пры гэтым хто-небудзь з іх працягвае рабіць выгляд, што па-ранейшаму бунтуе супраць чагосьці (як правіла, яму аднаму зразумелага), а хтосьці перайшоў у супрацьлеглы творчы лагер, дзе намазана і маслам, і ікрой, дзе так жа сумленна складае і спявае песні, але ўжо з іншым зместам і з натхненнем іншым, напэўна, больш шчырым. А як інакш, калі яхта — вось яна?! Працэс гэты нармальны.

Гурту "Pauline" ў цяперашнім яго стане манетызаваць сваё мастацтва такім чынам, каб не думаць пра пасляўтрашні фінансавы дзень з непакоем, таксама не атрымаецца. Прычым лютае альтэрнатыўнае песні калектыву я не назваў бы, няма ў іх бітваў у прамым ды пераносным сэнсе гэтага слова, вопратку на ўласных торсах удзельнікі ансамбля ў прыступе творча-ідэалагічнага параксізму не дзяруць, гітары аб калонкі не трушчаць. Але і ў нашу эстрадную ідылію каманда мала ўпісваецца. Можна, вядома, уявіць, што адзін яе трэ-

з нейкага пасылу раптам ды і пакажуць на адным з тэлеканалаў. Маўляў, вунь колькі рознай музыкі ў краіне ёсць, і няма чаго наракаць на нівягу да маладых і не ад папсы гэтай. На тым уся камерцыйлізацыя і скончыцца. Тэлевізару ж што трэба? Каб радаць з яго Свіслачу лілася альбо ад гора адпрэчанага каханай у шок глядача кідала. Але на пару хвілін, не больш. А які шок ад сублімацыі "Pauline", якая перанесла свае жыццёвыя перажыванні ў песенную творчасць, якая, тым больш, эйфарыя? Смута адзін, шкода, слёзы капалі і маё сэрца спынілася. Яно нам трэба? Натуральна, не.

Для мяне пастэльнае іпахондры ў кампазіцыях тут залішне шмат. Ёсць цікавыя радкі, няма ўчэплівых мелодый, ёсць добры вакал, няма драйву, ёсць прыстойнай якасці запіс, няма відавочнай індывідуальнасці. І гэтак далей. За будучыню калектыву ў такім выглядзе я спакойны, бо не бачу яе. Ні некамерцыйнай, ні тым больш камерцыйнай. З такім матэрыялам, прынамсі. Але музыканты хочуць граць ды спяваць менавіта так і пра гэта, што павагу выклікае, таму я і не супраць іх. Вунь "Iowa", да прыкладу, таксама спачатку чагосьці тузлася са сваім "я", а потым у чымсьці наступіла на горла ўласнай песні, перазагрузілася, і зараз у Каці Іванчыкавай з таварышамі па службе ўсё ў масце з ікрой: тукта, магчыма, на яхце кудысьці паплывуць. Не ведаю, ці пажадаць "Pauline" таго ж?.. Але дакладна не хацелася б, каб з ёй здарылася тое, пра што яшчэ напісала Марына Івануна: "Застынет всё, что пело и боролось, сияло и рвалось..."

Лёс пасёлка Трактарнага завода даўно вісіць у павятры, але ўрэшце крытычная сітуацыя стала схіляцца да фатальнага зыходу. Ужо ў сакавіку запланавана знос першай часткі ансамбля — адзінаццаці двухпавярховак. На іх месцы маюць паўстаць сучасныя жылыя гмахі. Як часта бывае ў такіх выпадках, пік грамадскага клопату пра аб'ект спадчыны назіраецца акурат накондні прыезду спецтэхнікі. Публікацыі і рэпартажы ў найбуйнейшых СМІ і экскурсіі, якія збіраюць сотні людзей, прыцягнулі да "Трактарагорада" невялікую ўвагу. Але ці паўплывае гэта на яго будучыню, скажаць пакуль цяжка.

Без сумневу, аб'ект вельмі складаны — і сваімі маштабамі (гэта не адзін будынак, але... сапраўды цэлы гарадок, прычым каштоўны ён менавіта ў комплексе), і геаграфічным становішчам (далёка ад цэнтра) і, вядома ж, фізічным станам саміх пабудоваў. Што ж рабіць у дадзеных варунках, калі і захаваць цяжка, і страціць шкада? Гэтае пытанне мы вырашылі адрасаваць экспертам у сферы аховы спадчыны.

прыкладу стварэння ідэальнага жыццёвага асяроддзя не для эліты, але для простых грамадзянаў. Іншыя падобныя кварталы, што з'явіліся ў сталіцы БССР у паваяенны час (напрыклад, тая ж Асмалюшка, праект якой так і не быў рэалізаваны поўнасьцю), з пункту гледжання архітэктурнай ідэі падаюцца куды менш цікавымі.

І тым не менш, у наданні статусу было адмоўлена. Па словах аднаго з ініцыятараў уключэння "Трактарагорада" ў Дзяржспіс, намесніка старшыні Беларускага бюро ICOMOS Цімафея Акудовіча, вырашальным стаў аргумент, агучаны прадстаўнікамі Мінгарвыканкама: унікальныя

горада". Аднак усё адно цяжка спрачацца з тым, што пацыент хутэй жыў, чым... наадварот. Захаваўся ўнікальная планіроўка, ацалелі самі будынкі, урэшце, нікуды не знікла і непаўторная аўра... А тэхнічны стан дамкой, на думку Ігара Чарняўскага, не павінен ставіцца ў галаву кута пры вырашэнні іх будучыні.

— Каб мы падоходзілі да помнікаў спадчыны з такіх пазіцый, той жа Нясвіжскі замак рацыянальнай было б проста знесці — прыводзіць ён адзін з мноства магчымых прыкладаў. — Але замест гэтага яго адрэстаўралі і цяпер з гонарам паказваюць сотням тысяч турыстаў.

чай складаныя пытанні пакуль зусім не артыкуляваны. Замест канкрэтыкі, мы ў чарговы раз чуюм пра тое, як файна здымаць фільмы ў натуральным асяроддзі эпохі. Усё так, але трымаць стацыянарную натурную пляцоўку ў выглядзе немалого архітэктурнага комплексу — гэта надта накладна.

На думку начальніка аддзела Інстытута культуры Беларусі Алы Шашкевіч, найлепшы спосаб пераканаць гарадскія ўлады ў мэтазгоднасці захавання "Трактарагорада" — гэта пакласці на стол адказнага чыноўніка прыябны, але рэалістычны праект менеджмент-плана па рэвіталізацыі і далейшым выкарыстанні

мадскіх актывістаў мясцовага ўлады ўсё ж прыслухоўвацца, і прыезд спецтэхнікі будзе ў чарговы раз адкладзены. Зрэшты, нават той варыянт развіцця падзей, пры якім атмасферны дзіцячы садок ды іншыя "вырачаныя на смерць" камяніцы знікнуць, не спыніць грамадскай ініцыятывы.

— Без сумневу, гэта будзе істотная страта, ансамбль зменшыцца ў сваіх маштабах, але казаць па яго поўнае знічэнне не выпадае, — лічыць Цімафей Акудовіч. — Таму мы ў кожным разе працягнем свае высілкі па ўключэнні Трактарагорада ў Дзяржспіс гісторыка-культурных каштоўнасцяў.

Ілья СВІРЫН,
Алена ЛЯШКЕВІЧ

"Другі пасля праспекта"

На думку старшыні рады Беларускага добраахвотнага таварыства помнікаў Антона Астаповіча, на цяперашні момант змаганне за "Трактарагорад" ужо бадай бессэнсоўнае: рупіцца пра наданне яму афіцыйнага статусу гісторыка-культурнай каштоўнасці трэба было значна раней. А на сёння старыя дамы — гэта не больш, чым адрозны жыллёвы фонд. Прынамсі, дэ-юрэ.

І сапраўды, вестка пра іх знос — не раптоўная навіна, але чаканы ход падзей. Накіраваўшы запыт у Адміністрацыю Партызанскага раёна сталіцы, на тэрыторыі якога размешчаны "Трактарагорад", аўтары матэрыялу атрымалі адказ за подпісам намесніка старшыні райвыканкама Андрэя Жайловіча: грамадскае абмеркаванне праекта дэтальнага планавання прайшло яшчэ ў ліпені 2007 года, пасля чаго Мінгарвыканкам яго зацвердзіў, і праект стаў абавязковым для выканання. Адпаведна, рашэнне аб "зачыстцы тэрыторыі" было прынятае ажно дзесяць гадоў таму — проста рукі пакуль не даходзілі. Што адметна, у тым адказе няма ні слоўца пра гісторыка-культурную каштоўнасць!

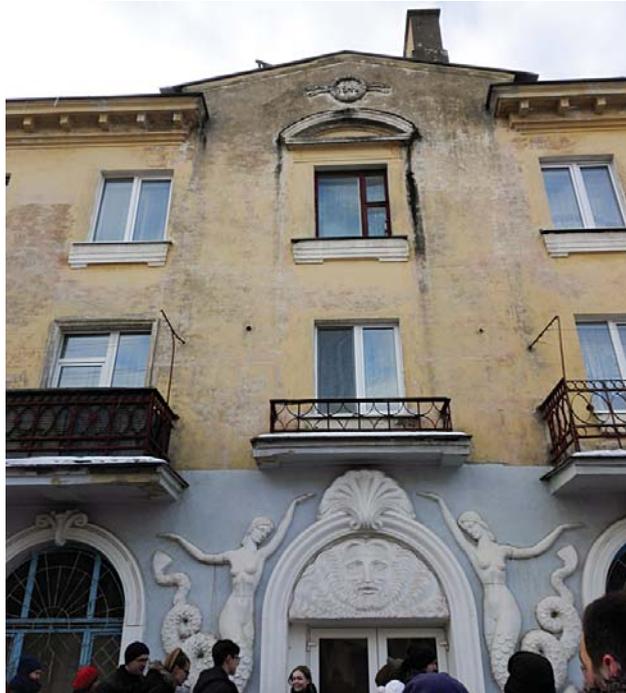
— Часта мы ацэньваем дзеянні чыноўнікаў з пункту гледжання маралі, не разумеючы, што насамрэч яны кіруюцца нарматыўнымі актамі, — працягвае Антон Астаповіч. — І ў гэтым ёсць свая рацыя: уяўленні пра мараль могуць быць суб'ектыўнымі. Менавіта таму наша таварыства прызвычайна весці дыялог з афіцыйнымі ўстановамі выключна на мове заканадаўства. А калі яно ў дадзеным выпадку не парушаецца, бо аб'ект не ўключаны ў Дзяржспіс, дык няма і на што наракаць.

Варта адзначыць, спробы надаць "Трактарагораду" статус гісторыка-культурнай каштоўнасці рабіліся неаднаразова, колькі гадоў таму пытанне нават разглядалася на пасяджэнні Навукова-метадычнай Рады па пытаннях гісторыка-культурнай спадчыны пры Міністэрстве культуры. Але выніковы вердыкт экспертаў быў адмоўным. Здавалася б, гэта дзіўна: Трактарагорад паспеў сабраць мноства кампліментаў з боку ўзнаўцаў архітэктуры.

Аскепак Горада Сонца ўжо страчаны?..

Лёс "Трактарагорада" ў меркаваннях экспертаў

Так сёння выглядаюць старыя дамы "Трактарагорада". / Фота Алены ЛЯШКЕВІЧ

— Гэты помнік горадабудуўніцтва ў Мінску — другі паводле сваёй значнасці пасля цэнтральнага праспекта, — перакананы былы начальнік упраўлення па ахове гісторыка-культурнай спадчыны і рэстаўрацыі Міністэрства культуры Ігар Чарняўскі. — Безумоўна, архітэктурна заводскага пасёлка не мае такога параднага характару, мноства кампліментаў з боку ўзнаўцаў архітэктуры.

мастацкія асаблівасці будынкаў былі паступова страчаны падчас рамонтаў.

У пэўнай меры, з гэтым цяжка не пагадзіцца: многія арыгінальныя элементы дэкору ўжо зніклі пад тэрмафутрам, не дажыла да нашага часу і большасць тых мілых напauкiтчавых скульптур ды малых архітэктурных формаў, якія сёння маглі б стаць сапраўднай "фішкай" "Трактара-

А тая ж скульптуркі, якія ствараюць адмысловы каларыт эпохі, не так складана будзе і аднавіць. Галоўнае — каб было разуменне, навошта яны патрэбныя. З гэтым, падобна, таксама праблема.

Без бізнес-плана

Антон Астаповіч агучвае і іншую, нават больш істотную прычыну адмовы ў наданні статусу: разам з неабходнымі дакументамі, ініцыятары не прадставілі дэтальнага бачання далейшага выкарыстання гэтай забудовы. Рада цяпер на гэта асабліва звяртае ўвагу, не надта жадаючы папаўняць і без таго немалы лік праблемных помнікаў спадчыны. Яшчэ менш такога жадання ва ўласніка "Трактарагорада" — мінскіх муніцыпальных уладаў.

— Прыкладам, цяпер наша таварыства ўдзельнічае ў распрацоўцы канцэпцыі ўпарадкавання гістарычнага раёна Магілёва Школішча, і рыхтуючы свае прапановы, мы ўлічваем і горадабудуўнічыя і эканамічныя фактары, — дадае Антон Астаповіч.

Як сведчаць выказванні ў СМІ прадстаўнікоў грамадскасці, уяўленне аб новым абліччы "Трактарагорада" і дасюль даволі расплывістае. Звычайныя прапановы пераўтварыць яго ў чарговую турыстычна-рэкрэацыйную зону не падмацаваныя ніякімі канкрэтнымі разлікамі. Якой мае стаць функцыя кожнага з мноства будынкаў, ці варта высяляць адтуль жыхароў, за чый кошт павінны прайсці рамонтныя работы, якім чынам будзе ажыццяўляцца агульнае кіраванне тэрыторыяй?

Варыянты адказаў на гэтыя і многія іншыя надзвы-

пасёлка МТЗ. У тым, што "састарэлую забудову" можна эфектыўна выкарыстоўваць, эксперт не сумняецца:

— Трэба пазбаўляцца ад савецкай парадыгмы мыслення і шукаць інвестараў пад канкрэтныя праекты, — лічыць яна. — Пасёлка можна стаць цэнтрам культурнай ініцыятывы, калі сёння атрымаецца дбайна выбудаваць канцэпцыю і давесці яе жыццяздольнасць.

Вядома, задача гэтая зусім няпростая для энтузіястаў, і таму Ігар Чарняўскі раіць ім не толькі аб'ядноўваць уласныя намаганні, але і шукаць магчымасці супрацоўніцтва з прафесіяналамі.

— Я хоць ужо і на пенсіі, але вы не першыя, хто цікавіцца маім меркаваннем на конт пасёлка МТЗ, — кажа ён. — Нядаўна вось быў званок ад галоўнага архітэктара буйной праектнай арганізацыі. Паверце, людзям у кабінетах таксама зусім неабыйкавае гэтае пытанне.

На думку Алы Шашкевіч, першым крокам у наладжванні сумоўя можа стаць круглы стол, за які сабраліся б і грамадскія актывісты, і архітэктары, і прадстаўнікі ўладаў. Вядома, ён не дасць канкрэтны адказ на злабадзённыя пытанні, але, магчыма, дазволіць прыйсці хаця б да нейкага кансэнсусу. Бо пакуль нехта называе гэты ансамбль унікальным, а нехта (як, напрыклад, галоўны архітэктар Мінска) — тыповым ды малавартасным, плённы не будзе. У выніку дыскусіі экспертаў добра было б прыйсці да адной роўніцы.

Ігар Чарняўскі выказвае надзею, што да меркавання многіх архітэктараў і гра-

Адна з версій "фішкі"

Сёння задума пераўтварыць Трактарагорад у прэзентабельную і рэнтабельную турыстычную зону з савецкім каларытам многім падаецца не надта рэальнай. Сітуацыя можа змяніцца пасля глабальнага пераасэнсавання вартасці савецкай архітэктурнай спадчыны наогул і асабліва галоўнага яе помніка — цэнтральнага мінскага праспекта. Балазе, рух у гэтым кірунку ўжо ідзе — разам з падрыхтоўкай дасье трансакцыянальнай намінацыі ў Спіс сусветнай спадчыны UNESCO.

Без сумневу, Мінску яшчэ наканавана вынайсці свае ўласныя турыстычныя "фішкі" — бо спрабаваць завабіць заходнееўрапейцаў парай-тройкай барочных храмаў, якія сёння падаюцца ў даведніках у ролі галоўных адметнасцяў, выглядае справа марнай. А калі ў якасці турпрадукту пачне раскручвацца падарожжа ў Горад Сонца, адным з пунктаў такой экскурсіі цалкам можа стаць і гэты яго аскепак. Як вагончык, прычэплены да цягніка.

Балазе, ёсць ужо і станючыя прыклады. Найбольш вядомы ў свеце аналаг "Трактарагорада" — раён Нова Гута, які ўзнік вакол металургічнага камбіната на самай ускраіне Кракава і меўся з часам зацяміць яго славы гістарычны цэнтр. Гэтага не атрымаўся, але затое прасякнуцца ўтапічнымі ідэямі будаўнікоў камунізму ў "кракаўскія Шабаны" сёння прыязджае ня мала турыстаў.

Нашага чалавека там, па шчырасці, мала чым здзівіш — у адрозненне ад Старога места. Іншая справа — жыхары тых краінаў, дзе камунізм ніколі не будавалі. Іх якраз куды цяжэй здзівіць Вавелем і Марыяцкім касцёлам, а вось Нова Гута — сапраўдная экзотыка. Гарадскія ўлады разам з бізнесам дзейнічаюць на апераджэнне: раней адметнасцю раёна была хіба атавістычная сталюка, але за апошнія дзесяцігоддзе там з'явіліся пара музеяў і ня мала самых розных тэматычных турпрадуктаў. Гэтым з кожным годам лік іх карыстальнікаў павялічваецца.

Без сумневу, спакваля расце і ўсведамленне каштоўнасці такіх урбаністычных ансамбляў. Ужо хаця б таму, што па меры часавага аддалення савецкая спадчына ўспрымаецца ўсё больш спакойна і адстаронена. Як гэта і належыць для спадчыны той эпохі, якая даўно ўжо стала гісторыяй.

Гавораць, некалькі гадоў таму жаданне паставіць балет паводле санетаў Шэкспіра было ў Вольгі Косталь — яшчэ аднаго балетмайстра нашага Вялікага тэатра. Не будзем гадаць, чаму тая задума не рэалізавалася. Бо сама па сабе ідэя звароту да гэтай літаратурнай асновы надзвычай цікавая і перспектыўная. І вырашаць яе можна ў безлічы розных варыянтаў, адшукуроўваючыся ад любоўнай тэматыкі, што мае свой паварот у кожным шэкспіраўскім шэдэўры, ад эпохі позняга Рэнэсансу, дасягненні якой застаюцца актуальнымі, ад творчасці Шэкспіра, поўнай неразгаданых загадак, нарэшце, ад формы-структуры паэтычнага жанра, бо іх можна паспрабаваць перанесці на пластыку.

Для новага балета былі абраны два санеты: 25-ы і 27-ы, абодва ў перакладзе Самуіла Маршака. Яны гучаць у выразным выкананні мастацкага кіраўніка Нацыянальнага акадэмічнага драматычнага тэатра Якуба Коласа, заслужанага дзеяча мастацтваў краіны, прафесара Валерыя Анісенкі,

Балетныя прэм'еры заўсёды выклікалі асаблівы аживятаж публікі і прыцягвалі ўвагу спецыялістаў. Некаторы час таму ў Нацыянальным акадэмічным Вялікім тэатры Беларусі з'явіўся новы аднаактовы балет "Санеты" ў пастаноўцы Аляксандра Ціхаміравай, уладальніцы медала Францыска Скарыны. Беларускі дзяржаўны акадэмічны музычны тэатр прэзентаваў класіку — "Лебядзінае возера". Якімі ж атрымаліся гэтыя творчыя працы?

Надзея БУНЦЭВІЧ

Сцэна з балета "Лебядзінае возера". / Фота Сяргея СУЛАЯ

"Санеты" і новае "...Возера"

прыгадваючы мінулыя часы і яго ўдзел у якасці чытальніка ў шматлікіх філарманічных канцэртах, асабліва калі там гучалі беларускія кантаты і араторыі. Паэтычнай аснове, пра якую нагадаюць і спісанія лісткі паперы, што сыплюцца зверху, пасуе стылізаваная музыка англійскіх кампазітараў першай паловы XX стагоддзя: Пітара Уорлака і Ральфа Воана-Уільямса. А што ж харэаграфія? Там ёсць намёк на старадаўнія побытавыя танцы, злёгка рамантызаваныя класічным балетным выкананнем. Ёсць намёк на філасофію, асабліва добра выяўлены ў аўтарскім лібрэта, шматлікіх выказваннях балетмайстра, навунасці ў спектаклі, акрамя ўласна Пэта, такіх дзеючых асоб, як Любоў, Мара, Белы і Чорны анёлы. Але пры ўсім гэтым новае аднаактоўка выклікае адчуванне адсутнасці харэаграфіі ў яе акадэмічным разуменні, са сціпеннасцю ці да класікі і неакласікі, ці да сонтэмпарары і мадэрну. Асновай балета, на мой погляд, сталі побытавыя танцы, а часцей — проста рух, часам сплучаны з элементамі балетнага ўроку ці вучэбных экзерсісаў. Урэшце, такая сцэнічная пластыка, вядома, мае права на існаванне, як і любая іншая. Але дакладна: нашы артысты з іх высокім майстэрствам здольныя на куды большае!

"Балетнасць" класічнага, а не мадэрнізаванага "Лебядзінага возера" з апорай на харэаграфію Пеціпа і Льва Іванова не выклікае сумневаў. Пры гэтым кожны з тэатраў спыняецца на пэўнай далейшай рэдакцыі, а яшчэ часцей робіць сваю ўласную, улічваючы лепшыя здыбкі папярэднікаў. Так адбылося і ў Музычным тэатры, дзе пастаноўшчыкам выступіла гадоўны балетмайстар класічнай трупы Кацяры-

Сцэны з балета "Санеты". / Фота Паўла БАСА

на Фадзеева. Народная артыстка Беларусі, да гэтага балета яна звярнулася не ўпершыню, але — у новай творчай якасці, бо калісьці была адной з лепшых Адэт-Адзілі у нашым Вялікім, дзе ў той час "Лебядзінае..." ішло ў рэдакцыі Валяняна Елізар'ева (дарэчы, тая версія, акрамя апоры на харэаграфію Асафа Месерэра ў апошнім акце, вылучалася пераканаўчай логікай і развіццём сюжэтнай лініі і надзвычайнымі псіхалагічнымі дэталямі ў паводзінах герояў).

Ды ўсё ж, ці не з'яўляецца такі зварот Музычнага тэатра да вышэйшай харэаграфічнай класікі ўсяго толькі "вытворчай" неабходнасцю, скіраванай на падтрымку належнага професійнага узроўню? Ці ёсць у гэтым папраўдзе мастацкі знаходкі? Ці можна ўвогуле адаптаваць "Лебядзінае..." да не самай вялікай

ўнесці ў спектакль новыя адценні. Міку Сузю ўжо паводле сваёй канстытуцыі выглядала не ганарліва статай лябедкай, а маленькай, кранальна доверлівай, пшчотнай, зусім не "заморскай", а "сваёй роднай" птушчак-сінічкай, якую так і хацелася прылашчыць, сагрэць — і сагрэцца ад яе самога, атрымалася акуратна, вытанчана і, гадоўнае, аснансавана выконвала артыстка ўсе балетныя па. Дый футэз круціла — можа, і не як "цівчок", затое падавынімі і, пры зробленых купорах, акцэнтуюцца яшчэ больш. Узніклі і некаторыя новыя дэталі. Так, святкаванне паўналецця Зігфрыда нагадавае не баль, а мілую, крыху побытавую хатнюю вечарынку, дзе жыўчык-блэзан імкнецца хоць неяк развеселіць зусім засумаваўшых гасцей.

Апынуўшыся ў больш зручных для выканання умовах, вельмі годна выглядае кардэбалет, утвараючы папраўдзе роўную лінію. А што ж салісты? Ці ёсць у нашым Музычным сапраўдныя прымы, зольныя ўласобіць не толькі складанасці балетнай тэхнікі, уключаючы праслаўлены 32 футэз, але і два прычынкова кантрасныя жаночыя характары? Сапраўды, ёсць, што для многіх, шчыра кажучы, было нечаканасцю. Больш за тое, розныя выканальніцы склады

палам, што было відавочна: артыстам яны падаваюцца не менш, чым глядачам. Што ж да аркестравага складніку, дык на тых паказах, што я глядзела, цудоўныя, за рэдкім выключэннем, інструментальныя сола сплучаліся з асобнымі тудыйнымі хітамі. А некаторая запаволенасць, гэтая "тумановасць" тэмпаў (дырыжор — Юрый Гіляс) дыктвалася, пэўна, не толькі прыстасаваннем да харэаграфіі, але і агульнай беларускай ментальнасцю.

Спектакль вабіць адметным колеравым каларытам, які ўзнікае і праз светлавыя эфекты, знойдзеныя мастаком па святле Сяргея Азера-нама, і праз сцэнаграфічныя дэталі нахлалт вітражоў у сцэне другога балю, і, канешне, праз сцэнічныя строі, розныя нават у артыстаў, што танцуюць свету (мастак — Любоў Сідзельніцава). Прыцягваюць да сябе ўвагу сплучэнні аранжавага з ружова-малінавым, бардовага з блакітным. Сваё разыначка ўзнікла нават у лебядзінных касцюмах, дзе, здавалася б, няма чаго прыдумляць да традыцыйнага белага пачука. Ажно не — пачкі вылучаюцца асаблівай "пухнаццю", што асацыюецца з мяккасцю і пшчотай, а ўверсе карэстаў бачны жоўта-залаты кавалак, бы нейкі азначаны медальён у выглядзе дзюбы. Дый у Адзілі — традыцыйна чорны строй дапаўняецца прабліскамі чырвані, што адразу яднае герайню з Ротбартам.

Дададзім, што спектакль рыхтаваўся для заходнеўрапейскіх гастрольяў — шмат у чым па замове гаспадароў пляцовак. І вельмі натуральна ўлісаўся ў бягучы рэпертуар "на стацыянары", упрыгожыўшы афішу не толькі гэтага тэатра, але і ўсяго горада. Ну, а калі "Лебядзінае..." ёсць і ў рэпертуары нашага Вялікага тэатра, дык у публікі ўзнікае цудоўная магчымасць паглядзець абедзве версіі — і, зразумела, іх параўнаць.

К

Я не люблю слова-спалучэння "выстава памяці". Ёсць у ім адценне незваротнай страты. Выстава "Лісты з нябёсаў", што працавала ў Палацы мастацтва, якраз з гэтага шэрагу.

Пётра ВАСІЛЕЎСКІ

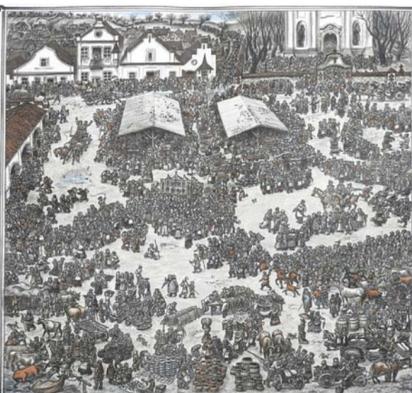
На ёй прадстаўлены творы мастакоў, якія пайшлі з жыцця адносна нядаўна, пакінуўшы па сабе яшчэ не асэнсаваную намі творчую спадчыну. Пры жыцці яны займалі розныя прыступкі сацыяльнай лясвіцы, мелі розную ступень вядомасці, папулярнасці, славы. Хтосьці з іх былі ушанаваны высокімі званнямі і прэміямі, натуральна глядзеўся ў прэзідыумах і на прэзентацыях. А хтосьці ніколі не з'яўляўся на авансцэне, сціпла пражыў жыццё ў шчыльным коле сяброў і сваякоў. І каб не прыналежаць да Саюза мастакоў, дык, мабыць, ніхто, акрамя бліжкіх, не аўважыў ягонага сыходу. Але па той бок мяжы — перад Богам — усё роўныя. Таму я проста нагадаю імёны мастакоў, чые творы былі прадстаўлены ў гэтай экспазіцыі, і хто ўжо ніколі не возьме ў рукі пэндзаль ці аловок.

Гэта Анатоль Бараноўскі, Антон Бархаткоў, Гаўрыла Вашчанка, Рыгор Данчанка, Іван Дмухайла, Арлен Кашуэрвіч, Аляксандр Кішчанка, Тодар Кошпа, Яўген Кулік, Яўгенія Ліс, Віктар Маркавец, Леанід Марчанка, Алег Маціевіч, Аляксей Пятрухна, Міхась Рагалевіч, Вольга Раманоўская, Леанід Раманоўскі, Мікалай Рыжыкаў, Валерыя Свістоўна, Георгій Скрыпнічанка, Уладзімір Стальмашонак, Віктар Сташчанюк, Уладзімір Сулкоўскі, Анатоль Сухан, Кастусь Харашэвіч, Сяргей Цімохаў, Генрых Ціхановіч, Ян Ціхановіч, Яўген Ціхановіч, Алесь Чартовіч, Пётр Шарыпа, Віктар Шматаў, іншыя.

Пры жыцці гэтыя творцы не былі аднадушчамі на ідэйнай глебе ці паводле эстэтычных прыярытэтаў. Таковую вы-

Яўген Кулік. "Слова пра паход Ігараў".

Пётр Драчоў. "Крыш на Беларусі".

ставу немагчыма спланаваць: фаталізм быцця ў сплучэнні з непрадказальнай жыццёвай выпадковасцю стварыў гэты мастацкі кантэкс. Паколькі мастакі вельмі розныя, на выставе атрымалася праўдзівая панарама беларускага мастацтва другой паловы XX стагоддзя. Мастацтва, дзе былі звыклы ў сваёй побытаваці рэалізм, нацыянальны рамантызм, спробы адаптацыі да сусветных тэндэў і глыбокае шанаванне ўласных каранёў. Наведванне гэтай выставы — гэта як падарожжа ў блізкае мінулае дзеля асэнсавання дня сённяшняга і разумення дня заўтрашняга.

Лісты з нябёсаў

Яўгенія Ліс. "Наўроморт".

Алесь Чартовіч. "Равашорт".

З сакавіка Беларускі дзяржаўны акадэмічны музычны тэатр пачаў свой Першы міжнародны фестываль "Тэатральная вясна ў Музычным тэатры". Цягам некалькіх тыдняў мы ўбачым больш за два дзяткі спектакляў і канцэртных праграм яшчэ з замежных тэатраў — з Калінінграда, Тулы (Расія), Вільнюса, Панявешыса (Літва), Даўгаўпілса (Латвія). Разам з гастрольнымі, афіша нашага Музычнага тэатра не абдзелена і ўласнымі спектаклямі, сярод якіх ёсць не толькі цалкам ачыннымі пастаноўкі, але і замежныя, ажыццёўленыя на наш трупы запрошанымі камандамі. Адзін з такіх спектакляў — мюзікл "Джэйн Эйр", які нязменна збірае аншлагі.

Надзея БУНЦЭВІЧ

Пастаноўкі мюзіклаў расійскага кампазітара Кіма Брэйтбурга сталі настолькі частымі ў беларускай тэатральнай прасторы, што пачалі выклікаць нарананні: маўляў,

колькі можна? Але зірнуўшы на гэту праблему іначай, можна канстатаваць, што расійскія музычныя спектаклі ўсяго толькі бяруць рэванш: калі ў XIX стагоддзі яны былі вымушаны "змагача з засіллем" італьянскай оперы на расійскай сцэне, дык цяпер — змагацца можна з імі самімі (дарэчы, з італьянскімі операмі, хаця іх у нас і больш за расійскіх, грамадства змагацца перастала).

Чым жа так прывабны новы мюзікл? Па-першае, назвай, бо ў аснове пакладзены знакамты, не аднойчы экранізаваны аднайменны раман англійскага пісьменніка Шарлоты Брантэ, меладраматычны сюжет якога нагадавае гісторыю Папялушкі: дзючына-сірата пераадоўвае ўсе выпрабаванні лёсу і знаходзіць сваё шчасце з каханым.

Па-другое, мюзікл вызначаны удаля выкладзеным лібрэта — дарэчы, цалкам вершаваным. Радкі Карэна Кавалерана надзвычай прыдатны для музычнага тэатра, бо напісаны з улікам усіх яго асаблівасцяў, пачынаючыся драматургія. Сціслыя, ёмістыя, яркія па вобразях, запамінальныя па рыфмах вершы вымаўляюцца і спяваюцца на сталкі натуральна, быццам

Валерыя Шматаў. "Двёе міраў".

Вячаслаў Дубіна. "Ручнікі".

самі злятаюць з вуснаў герояў. Па-трэцяе, усяму гэтаму вельмі пасуе музыка Брэйтбурга, дзе ёсць і сапраўдныя вакальныя хіты, і спасылкі да галівудскіх меладрам, музычных кінастужак, часам — аўпрост да "Прывіда оперы" Уэбера і, асобнымі інтанацыямі, да творчасці Ісака Дунаеўскага. Нарэшце, не можа не вабіць "карцічка" (мастак — Кацярына Крукава з Расіі), дзе вялікую ролю адыгрываюць не толькі маляваная дэкарацыя высокай якасці, але і відэапраекцыі, імгненна змяняючы месца дзеяння.

Аркестру, які гучыць разам з электроннымі "дадаткамі", часам патрабеўца большай дакладнасці, нават абвостранасць штрыхоў — асабліва калі Мікалая Макарэвіча (Леся Лют, Вольга Здырская) — выйгрышыны, але даволі складаны для ўвасаблення і паводле "вар'яцкай" пластыкі, і паводле вакальнай партыі вялікага дыяпазону і рэзка кантраснай дынамікі, ад пранікнёных "анельскіх" каларатураў да амаль зьярынага рырку. Больш "спакойна трады-

К

перадаюць час, калі ідэйная беларушчына, яшчэ не маючы грунтоўна распрацаванай ўласнай міфалогіі, шукала апірышча ў існуючых культурных рэаліях. Ці то куратар Таццяна Баранская палічыла, што пафас не пасуе канцэпцыі выставы, ці ягоная адсутнасць вынікае з таго, што творы на выставу збыльшага прадставілі са сваіх прыватных збораў сваякі памерлых мастакоў. А дома людзі перад вачыма наўрад ці будуць трымаць выяву бітвы пад Оршай. Хутчэй нешта цёплае, душўнае — нацюрморты, партрэты бліжкіх. Кравіды мясцін, што запалі ў сэрца і памяць. Цеплыня — гэта тое слова, якое найбольш дакладна характарызуе выставу.

Кажучы, паглядзі на цагляну — і зразумееш, колькі прастаіць дом. Калі творчасць прадстаўленых на выставе мастакоў — гэта цаглянікі светлабудовы, дык наш беларускі дом трывалы і надзейны. І гэты мастакоў пры рознасці стылістыкі і тэматыкі аднае сумленнае стаўленне да сваёй працы і шанаванне адвечных каштоўнасцяў, сярод якіх на першым месцы — Радзіма. Кожны з іх адлюстравіў у сваёй творчасці, кіруючыся сваім досведам і інтуіцыяй, тыя ці іншыя рысы нашай зямлі. Гэта атрымліваецца нібыта сама сабою; маляваў, думаючы пра сваё, асабістае, а ў выніку атрымалася — пра Беларусь.

Некаторых з гэтых твораў я ведаў даволі блізка. Віктар Шматаў, Віктар Маркавец, Пётр Шарыпа, Віктар Сташчанюк... Мабыць, не адзін я прыйшоў на гэту выставу, каб пабачыцца з сябрамі, якіх ужо няма. На выставе думалася не так пра мастацтва, як пра жыццё. Пра добрыя словы, якія не паспеў ім сказаць, пра не напісаныя ім лісты, пра сустрачкі, якія не адбыліся, бо ў жыццёвай завязцёны не забуду знаходзіцца час на сяброў. А цяпер вось яны пішуць мне і нам лісты. З неба...

К

Напрадвесні выправіліся ў чарговы аўтаваж. Пралягаў ён гэтым разам праз Глускі раён Магілёўшчыны, Любанскі ды Слуцкі раёны Міншчыны. Як і заўжды, пабачылі і пачулі шмат цікавага, на вус наматалі, цяпер паступова размотаць будзем. Для ўсеагульнай, так бы мовіць, навукі, бо і станоўчага досведу назапасілі і з непазбежнымі праблемамі сутыкнуліся. Словам, ёсць што аналізаваць, ёсць над чым задумацца ды паразважаць пра стан і перспектывы сельскай культуры.

Журналісткі аўтатур газеты "Культура"

Ці патрэбен музей дэтэктыва, калі палац расцягваюць на цэглу?

Завалочыцы: event-дзеі і расстраляная Кацярына

Яўген РАГІН, Кастусь АНТАНОВІЧ, Мінск — Глускі раён Магілёўскай вобласці — Любанскі і Слуцкі раёны Мінскай вобласці — Мінск / Фота аўтараў

Да Глушчыны дабіраліся праз Глушу, што на Бабруйшчыне. Шлях быў асветлены ўспамінам пра Алеся Адамовіча, магілу якога мы гадоў колькі таму шукалі тут доўга, але знайшлі. Згадалася і нобелеўскі лаўрэат па літаратуры Святлана Алексіевіч, якая пяць тысяч долараў ахвяравала на стварэнне ў Глушы музея Алеся Адамовіча. Наш славуты празаік і публіцыст усё жыццё змагаўся за Праўду, таму і музей гэты, як лічым, павінен стаць напамінам пра тое, што на праўдзе беларускі свет стаіць. (Так атрымалася, што ў той дзень нам патрапілася яшчэ адна нагода паразважаць пра іншы музей, таксама пакуль віртуальны. Але пра гэта гаворка — трохі ніжэй...) Так неўпрыкмет і дабраліся да вёскі **Гарадок**. Даведаліся ў мясцовай краме, што моладзі тут даўно няма, таму і клуб давялося закрыць і перадаць на баланс мясцовага праваслаўнага прыходу — пад правадзенне царкоўных мерапрыемстваў ды стварэнне музейнай экспазіцыі. Тым больш гістарычнай інфармацыі і артэфактаў можна назбіраць багата — напрыканцы 1930-х толькі гэты храм дзейнічаў на Магілёўшчыне. Палюбаваліся на драўляную царкву, узведзеную ў візантыйскім стылі — ці не адзіную такога кшталту на Беларусі — і рушылі на **Завалочыцы**, дзе сельскі дом культуры, па словах вяскоўцаў, пакуль яшчэ трымаецца.

Дызайн, піяр і "спонсарскае" зерне

І будзем спадзявацца, што гэта ўстанова культуры трымаецца будзе яшчэ доўга. Справа ў тым, што клубны рэй тут вядуць дырэктар СДК Людміла Навіцкая і яе дачка — мастацкі кіраўнік Алеся Улізкіна. З Алесяй мы не змаглі сустрэцца (у дэкрэтным адпачынку яна), але знаёмства з клубам у нас пачалося са здзіўлення, выкліканага рэалізаванай фантазіяй маладой крэатыўшчыцы. Перад фасадам СДК мы пабачылі звычайны ровар, пераўтвораны ў сімвалічную інсталюцыю (глядзіце фота): маўляў — гэта асноўны высковы транспарт наведвальнікаў клуба і бібліятэкі (побач заўжды можна пабачыць некалькі "жывых" ровараў), а кошык на стэрне — летні кветкавы вазон. Словам, прыгожа і шматзначна.

Аказваецца, Алеся — дызайнер. Скончыўшы Бабруйскі мастацкі каледж па спецыяльнасці "мастак-афармляльнік", пэўны час працавала ў Расіі, займалася, як сказала маці, і арганізацыяй event-мерапрыемстваў у сферы культуры. Мела запрашэнні

працаваць у Мінску, ды нешта не атрымалася. Таму разам з мужам вярнулася на малую радзіму. У Завалочыцах яна ўзялася за арганізацыю агенчыкаў, як нас запэўнілі, нестандартных і па афармленні, і па змесце. Дырэктара СДК мы якраз і сустрэлі за падрыхтоўкай залы пад чарговае святочнае мерапрыемства. Шчыра кажучы, мы так і не дацямілі, у чым адмысловасць тых агенчыкаў. Але крытэрыі іх ацэнкі ў мясцовых работнікаў аргументаваны і лагічны: шмат людзей збіраецца.

Спяваюць Валянціна Войтава і Антон Шабалін.

А значыць, мясцовай супольнасці падабаецца. Мы потым разабраліся, чаго не хапае мясцовым агенчыкам. Але гаворка пра гэта — напрыканцы артыкула.

Пакрысе высветлілі, што адзін з асноўных кірункаў дзейнасці СДК — фальклорны. Літаральна ўчора Людміла Навіцкая была на раённым семінары па арганізацыі абрадавых дзей. У свой час павышала кваліфікацыю ў Магілёве. Пазабюджэтны план выконвае за кошт памянёных агенчыкаў, канцэртаў, тэатральных пастановак (ёсць адпаведны гурток) і святочных віншаванняў. З апошняй платнай паслугай клубнікі аб'ездзілі сваіх землякоў ці не па ўсёй вобласці. З такой актыўнасцю сутыкаемся не кожны дзень. Здзівіла нас да краю і яшчэ адна акалічнасць.

Вельмі своеасабліва вырашаецца тут пытанне спонсарскай дапамогі: мясцовая сельгасарганізацыя рэгулярна выдаткоўвае работнікам культуры... зерне. Невялікія дэвідэнды пасля яго ўладкавання сярод сваіх жа выкарыстоўваюцца для набыцця прызоў ды сувеніраў на святочныя праграмы. Спонсарства, так бы мовіць, эпохі эканамічнага крызісу.

У час размовы высветлілася яшчэ адзін клопат — адзел ІРКСМ не мае ліцэнзіі на перавозку людзей. З-за гэтага знікла магчымасць арганізацыі ўжо наладжаных і даволі прыбытковых

Былая сядзіба Гатоўскіх.

Распавядае бібліятэкар Тамара Кулік.

Дырэктар СДК у Завалочыцах Людміла Навіцкая.

экскурсій — у жлобінскі аквапарк, Жыровіцкі манастыр... Дырэктар СДК перажывае: "Вось у Рагачове, я ведаю, такая ліцэнзія ёсць, а ў нас..." Мы ў сваю чаргу паўшчувалі, што інфармацыя з Глускага раёна бывае ў нашай "Культуры" гады ў рады. Людміла Навіцкая абяцала сітуацыю з піярам выправіць. Вось такія няпростыя пакрычастыя варункі ў СДК...

Дом культуры рыхтаваўся да чарговага агенчыка, апантана рэпэціравалі клубныя актывісты Валянціна Войтава і Антон Шабалін, які пару гадоў таму перасяліўся сюды з усходу Украіны. Мы ж скіраваліся ў бібліятэку. Ніяк не чакалі, што зноў здзівімся да мяжы.

(Не)лірычнае адступленне Яўгена Рагіна

Вельмі прыемна, што малады мастацкі кіраўнік СДК ведае, што такое event-мерапрыемствы. Шчыра кажучы, не чакаў. І вельмі веру ў тое, што нашы публікацыі пад рубрыкай "Лабараторыя" прыродуць з разраду тэарэтычных эксперыментаў у прастору рэальнай практычнай дзейнасці. Дарэчы, прыклады таму мы абсалютна нечакана адшукалі і ў Слуцкім

раёне. Але пра гэта — у наступных нумарах. Дадам толькі адно: агенчыкі ў вёсцы Завалочыцы павінны набыць трохі іншае сацыяльнае гучанне. Чаму, чытач зразумее трохі пазней. Вельмі хочацца верыць, што так яно і будзе.

Жылінскія ды Гатоўскія

Са школы прыйшла бібліятэкар Тамара Кулік (да абеда яна працуе там, а пасля — у сваёй сельскай бібліятэцы) і імгненна ўзяла нас у палон свайго працуга маналога пра мясцовае краязнаўства, дзе яна — непераўздызены штукер-майстар

думалі, Тамара Кулік з веданнем справы распавяла).

У аднаго з нас імгненна ідэя ўзнікла: чаму б не стварыць у захаваным палацы (у ім яшчэ нядаўна была кантора сельгасарганізацыі) музей дэтэктываў?

(Не)лірычнае адступленне Кастуся Антановіча

Так гістарычна складалася, што Глускі раён мае адзінакавыя гістарычныя помнікі архітэктуры, якія дайшлі да нашага часу ў розным стане. І ўсё ж мае. Ці не ўсе яны каля Завалочыцы — гэта і колішняя па-

штовая станцыя сярэдзіны XIX стагоддзя ў Сіманавічах, і сам палац Гатоўскіх разам з будынкамі вінакурнага завода. Вось толькі сярод шматлікіх гарадзішчаў, стаянак першабытнага чалавека і курганаў у спісе гісторыка-культурных каштоўнасцей раёна мы іх так і не ўбачылі. Затое ўбачылі стаўленне мясцовай супольнасці да гэтых аб'ектаў: паштовая станцыя перабудоўваецца, а палац разбіраецца на цэглу. На жаль, іншага чакаць і не даводзіцца. Без разумення і клапацілівага стаўлення да сваёй адметнай спадчыны кіраўніцтва раёна не будзе яго і ў шараговага тубыльца. Драўляны палац у суседняй з Завалочыцамі вёсцы Дварэц некалькі гадоў таму быў канчаткова страчаны. Не хацелася, каб у мірны час у незалежнай Беларусі такая тэндэнцыя працягвалася, бо не будзе чым апраўдвацца перад нашчадкамі.

Мары, мары...

Эх, каб усе нашы мары-задумкі ды збываліся! Аднак мы цяпер пра іншыя страчаныя перспектывы. Бібліятэка, як аказалася, пастаянна вядзе гутаркі з юнымі чытачамі пра мінулае вёскі Завалочыцы. А вось сярод дарослых, відаць, гутаркі такія ўзнікаюць не так часта. Як інакш патлумачыць тое, што былы палац расцягваецца мясцовымі людзьмі літаральна па цагліны. Бібліятэкар скардзіцца, што знікла ў свой час каваная агароджа балкона. Шукалі — не знайшлі. А праз нейкі час з'явілася тая агароджа ў якасці мастка праз ручай ля аднаго з прыватных дамоў.

Вось такое ашчаднае стаўленне да мінулага! Няўжо справа нячыстая на руку Кацярыны Гатоўскай жыве і буе?

Агульнае (не)лірычнае завяршэнне

Так, стварэнне новых устаноў культуры кшталту музея дэтэктываў — справа па сённяшнім нішчымным часе нерэальная. (Але, пагадзіцеся, якая ідэя сімпатычная!) Гаворка, як нам падаецца, зусім пра іншае. Клубна-бібліятэчныя event-мерапрыемствы проста мусіць быць накіраваны ў Завалочыцах на ўмацаванне мясцовага патрыятызму. Каб не руйнаваць мінулае, каб захаваць не толькі архітэктурную спадчыну, але і духоўную, каб "людзьмі звацца". Важней за гэтае цяпер, відаць, нічога няма.

"Веласіпедная" інсталюцыя ля СДК.

з 37-гадовым стажам.

Дык вось, як мы даведаліся ад бібліятэкара, Завалочыцы ўтварылі званы меліратар Юсіф Жылінскі, які хацеў пераўтварыць мясцовыя

бясконцыя балоціны ва ўрадлівы край (і цяпер знаходзяцца на палях тагачасных керамічных дрэнажных трубкаў). Хацеў — і многае зрабіў. Ды яшчэ ўзвёў палац, вінакурню. Але меў адзін грашок: у 1910 годзе прайграў той драўляны палац у карты. Так маёмасць стала ўласнасцю Гатоўскіх. Сам Гатоўскі тут не жыў, а вось жонка ягоная Кацярына — атабарылася. Гаспадарку вёў памагаты Булгакаў (дарэчы, яго жонка — сястра Фелікса Дзяржынскага). Але не пра яго гаворка, а пра Кацярыну. Была яна бяздзетная, таму вельмі злая з сялянамі. Падпаліла застрахаваны палац. На страхотку ўзвалі новы (ён зольшыга і захаваўся ля СДК), цагляны. Падчас рэвалюцыі Кацярына Гатоўская не ў Парыж з'ехала, а сабрала... банду і рабавала народ, нават у Мінску. Злавалі яе чэкісты і расстралялі. Дэтэктыў! (Не самі пры-

Вясна перамагла! Мяркуючы па рэдэкцыйнай пошце, ці не ў кожнай беларускай вёсцы масленічныя бліны каштавалі пад вясёлы акампанемент нашых нястомных самадзейных калектываў. А потым, з не меншай радасцю, у клубах ды бібліятэках мы ўшаноўвалі Яе Вялікасць Жанчыну. А 9 краіна Віцебскі абласны краязнаўчы музей запрасіў на выставу "Выцінаная вясна". Тут экспануецца 112 выцінанак з фондаў Беларускага саюза майстроў народнай творчасці, Віцебскага абласнога метадычнага цэнтра і з калекцый майстроў Бешанковіцкага, Віцебскага, Гарадоцкага, Глыбоцкага, Лепельскага, Полацкага, Сенненскага і Чашніцкага раёнаў.

Удзельнікі беларускіх вёскавых ансамбляў "Каданс" з Самары і "Белая Русь" з Арэнбурга.

Падчас акцыі "Размаўляй па-беларуску" у Мазыры.

Пра Пятра Кміту, залатую рыбку і чайныя прыпеўкі

Яўген ПАГІН

405 гадоў споўнілася з дня заснавання ў **Любчы** буйнейшай рэфармацыйнай друкарні на Беларусі. Мясцовая інтэграваная гарпасялковая бібліятэка паказала тэатрызацыю "Гісторыя адной друкарні". Гаворка ішла пра жыццё і творчасць мясцовых друкароў Пятра Кміты, Яна Даніэля, Яна Ланге. У Любчанскай друкарні складаў і выдаваў свае творы Саламон Рысінскі. Пра гэта напісала галоўны бібліяграф **Навагрудскай** раённай бібліятэкі Святлана Чубрык.

Дзень пісьменніка прайшоў у бібліятэках **Мазыршчыны**. Метадыст аддзела бібліятэчнага маркетынгу Мазырскай цэнтралізаванай бібліятэчнай сістэмы распавяла пра мясцовых творцаў, якія сустрэліся са сваімі чытачамі.

Заўтра, 12 сакавіка, у **Мінскім** міжнародным адукацыйным цэнтры адбудзецца трэці конкурс беларускіх танцаў "Мяцеліца". Яго ладзіць Школа традыцыйнага мастацтва супольна з Беларускай фундаментам культуры. Кіраўнік праекта — даследчык нашага аўтэнтчнага танца Мікола Козенка. Сваё майстэрства пакажуць юныя і сталыя танцоры з **Гомельшчыны, Магілёўшчыны і Віцебшчыны**.

Паведамляе Валянціна Асіпава: "Кожныя тры гады творчыя калектывы дзіцячай школы мастацтваў **Бярозы (Брэстчына)** падводзяць вынікі дзейнасці і пацвярджаюць прысвоеныя званні. Гэтым разам **высокае майстэрства прадэманстравалі народны аркестр народных інструментаў (дырыжор Ганна Хаміцэвіч), узорны аркестр народных інструментаў "Бярозка" (кі-**

Падчас канцэрту "Вяснавыя акорды" у Ашмянскай дзіцячай школе мастацтваў.

раўнік Наталля Кайровіч), узорны хор "Ветразь надзеі" (заснавальнік і дырыжор Любоў Рабава), узорны гурт гарманістаў (кіраўнік Ігар Сірычнік). А вось інструментальны ансамбль "Карусель-плюс" толькі мяркуе стаць народным, таму падрыхтаваў гадзінную канцэртную праграму. Мастацкае аддзяленне школы арганізавала выставу работ студыі дэкарацыйна-прыкладнага мастацтва "Папараць", кіруе якой Таццяна Зданевіч".

У **Беларускім** дзяржаўным музеі гісторыі Вялікай Айчыннай вайны праведзены ўрок шанавання, прысвечаны загадчыку сектара навукова-метадычнай работы, удзельніку баявых дзеянняў у Афганістане, палкоўніку ў адстаўцы Уладзіміру Фалецкаму ў сувязі з завяршэннем яго 25-гадовай працы ў музеі. Пра гэта напісаў памочнік дырэктара ўстановы Мікалай Шаўчэнка.

Аграгарадок **Морына Іўеўскага** раёна вызначыўся святам "Морынскае залатая рыбка". "Прайшоў конкурс юшкі, — паведамляе вядучы аддзела народнай творчасці Іўеўскага цэнтра культуры і вольнага часу Ірына Капуста, — якую гатавалі

каманды прадпрыемстваў, арганізацый і ўстаноў раёна. Тэатрызаваную канцэртна-забаўляльную праграму прапанавалі глядачам калектывы аматарскай творчасці нашай установы, аддзелаў культуры на-масавай і асветніцкай работы аграгарадкаў **Ліпнішкі, Лаздуны, Суботнікі, а таксама творчы калектывы з аграгарадка Ходараўцы Лідскага раёна**".

Пра 80-годдзе **Мазалаўскай** сельскай бібліятэкі піша вядучы метадыст **Віцебскага** абласнога метадычнага цэнтра народнай творчасці Андрэй Стручанка. "Цяпер установу наведваюць больш за 800 чытачоў, — удакладняе аўтар. — Тут налічваецца 16 тысяч кніг і часопісаў, дзейнічаюць аматарскае аб'яднанне для дарослых і экалагічны гурток для дзяцей і падлеткаў. На базе бібліятэкі створаны Цэнтр дадатковай адукацыі, дзе наладжана камп'ютарнае навучанне дарослых".

У **Столінскай** цэнтральнай раённай бібліятэцы стала завядзёнкай праводзіць сустрэчы ля самавара. Пра гэта паведаміла загадчык аддзела бібліятэчнага маркетынгу ўстановы Надзея Стахавец. Падчас такіх сустрэч чытачы

Тэатральная пастаўка "Гісторыя адной друкарні" у Любчанскай бібліятэцы.

дэгуруюць розныя віды чаю — чорны, зялёны, чырвоны, што не можна не ўплываць на дадатнае асваенне працытанага.

Пра дзейнасць бібліябуса на чале з Марынай Крупіца паведамляе загадчык аддзела абслугоўвання і інфармацыі **Дзятлаўскай** раённай бібліятэкі Вольга Бойка. Зона абслугоўвання мабільнай бібліятэкі — 67 населеных пунктаў. Штомесяц наведваецца кожная вёска. Летась здзейснена 80 выездаў, выдадзена 8304 кнігі, а кола чытачоў перавысіла дзве тысячы чалавек.

Беларусы Самарскай вобласці наведвалі Арэнбург. Пра гэта піша кіраўнік прэс-службы Самарскай абласной грамадскай арганізацыі беларусаў і выхадцаў з Беларусі "Руска-Беларускае Братэрства 2000" Мікалай Бойка. Такім чынам усталёўваюцца трывалыя міжрэгіянальныя і міжнацыянальныя сувязі паміж беларускай моладдзю Самарскага рэгіёна і маладзёжымі аб'яднаннямі Арэнбургскай вобласці. Падчас візіту вырашаліся пытанні гуманітарнага і культурнага ўзаемадзеяння па рэалізацыі сумесных сацыяльных праектаў, аналізаваўся досвед работы па

падтрымцы ў рэгіёнах міжнацыянальнай згоды.

Бібліятэкар **Бяльніцкай** цэнтральнай раённай бібліятэкі Алена Грыбайла піша: "Мы запрасілі на сустрэчу нашу зямлячку, пісьменніцу Наталлю Батракову. Нагодай стала з'яўленне працягу дыялогіі "Міг бясконцасці". Чытачы задавалі пытанні. Гутарка пераўтварылася ў зацікаўлены дыялог".

Бібліятэкары **Шчучынскага** раёна правялі акцыю "Чытаем кнігі землякоў разам". Метадыст аддзела бібліятэчнага маркетынгу Шчучынскай раённай бібліятэкі імя Цёткі Таццяна Красінская распавядае: "Разам з аўтаклубам наведвалі вёску **Багданаўцы**. Шэраг мерапрыемстваў правялі ў Шчучынскай дзіцячай, у **Гурнофельскай** сельскай бібліятэцы, у **Куляшоўскай** сельскай бібліятэцы-музеі".

Рэдактар **Гродзенскага** абласнога метадычнага цэнтра народнай творчасці Ала Бялькевіч паведамляе пра персанальную выставу мясцовага мастака Лідзіі Шпектаравай "Пейзажы і кветкі". Тут прадстаўлена каля 70 жывапісных твораў ініцыянага мастацтва.

У **Навагрудскім** раёне юбілейныя дні нараджэння адсвяткавалі **Любчанская інтэграваная гарпасялковая, Ацмінаўская, Ваўкавіцкая, Гарадзечанская, Кашалёўская, Пятрэвіцкая, Сельцоўская, Харосіцкая сельскія бібліятэкі. 70-годдзе адзначыла і Навагрудская раённая бібліятэка.**

Гістарычнае ўчора

У 1946 годзе тут працавалі два бібліятэкары, абслугоўвалася 1080 чытачоў, з іх 350 — дзяцей. Кніжны фонд налічваў 3100 экзэмпляраў. Праз год установе прысвоена імя Максіма Багдановіча. У розныя часы бібліятэкай кіравалі Рэхель Бондар, Соф'я Хмялеўская... Павялічваюцца фонд, пашыралася чытацкае кола.

15 студзеня 1979 года была ўтворана Навагрудская цэнтралізаваная бібліятэчная сістэма. Раённая бібліятэка атрымала статус цэнтральнай раённай. У склад ЦБС увайшлі 75 бібліятэк. 1980-я гады вызначыліся стварэннем клубу па інтарэсах.

"ЧытайГорад" у замку

У абласным туры рэспубліканскага агляду-конкурсу на лепшую пастаноўку работы бібліятэк па экалагічнай адукацыі і інфармацыі насельніцтва ў 1998 — 1999 гады Навагрудская ЦРБ заняла другое месца, была ўзнагароджана. На прызавыя грошы набылі камерцыйны фонд, які і пакаў пачатак платным паслугам. 1990-я таксама запомніліся і рэарганізацыйнымі працэсамі.

1996 год стаў надзвычай цяжкім. Наш будынак быў прызнаны аварыйным. Падчас рамонтна-бібліятэкары працавалі па розных месцах. Канчаткова пытанне з будынкам вырашылася толькі ў 2004-м. Кажуць, дарэчы, нашай камяніцы — каля 200 гадоў. У адпаведнасці з гістарычнымі крыніцамі, яшчэ ў 1812-м уладальнікам дома быў Камінскі. Тут з ваколіц Навагрудка збіралася шляхта, у двары танцавалі паланэз, кракавяк, мазурку. На другім паверсе знаходзілася зала, дзе ў 1922 го-

дзе 13 мая сустракалі сына Адама Міцкевіча Уладзіслава, які ехаў з Крыма ў Вільню... Потым тут былі крама, нарыхтоўчы пункт. Пасля Вялікай Айчыннай вайны размясцілася паліклініка, якая праіснавала да 1991 года.

Праектнае сёння

Пачатак новага стагоддзя прынес кардынальныя новаўвядзенні, якія абумовіла аўтаматызацыя бібліятэчных працэсаў. Пачала працаваць электронная пошта. У 2007 годзе ў ЦРБ былі створаны лакальная сетка, наш сайт (а пасля і дзіцячы сайт), што значна пашырыла магчымасці работнікаў. Адкрылася і школа камп'ютарных ведаў. Графік заняткаў садзейнічаў таму, каб кожны сельскі бібліятэкар прайшоў падрыхтоўку па набыцці іх. Работнікі ЦРБ пачалі актыўна ствараць электронныя прэзентацыі, бібліяграфічныя агляды і гульты.

З 2009 года ЦРБ рэалізоўвала праект "Стварэнне інфармацыйных рэсурсаў аб прадпрыемствах горада Навагрудка і Навагрудскага раёна". Ёсць прыклад міжнароднага супрацоўніцтва: праект "Бібліяграфаванне літаратуры аб Навагрудчыне", які бібліятэка рэалізавала пры падтрымцы нашага ўраджэнца Мікалая Нікалаева, доктара філалагічных навук, загадчыка аддзела рэдкай кнігі Расійскай нацыянальнай бібліятэкі.

У 2009 годзе адбылося ўрачыстае адкрыццё ў бібліятэцы міні-галерэі "Імгненне", дзе арганізоўваюцца выставы мясцовых ды іншагародніх мастакоў і народных умельцаў. Міні-галерэю, зрэшты як і інфармацыйна-краязнаўчую дзейнасць, можна лічыць сапраўдным брэндам Навагрудскай раённай бібліятэкі.

Бібліятэка — у ліку арганізатараў навуковых краязнаўчых чытанняў, такіх як Шчорсаўскія. Іх знаходкай стаў фота-рэтра-праект Шчорсаўскай сельскай бібліятэкі "Шчорсы ў рэтра-аб'ектыве". 2013 год адметны адкрыццём летніх чытальняў. У 2014 — 2015 гадах у летнія чытальні запісалася 145 чытачоў. У 2015-м на

базе Навагрудскай ЦБС створана юрыдычная асоба — Дзяржаўная ўстанова культуры "Навагрудская раённая бібліятэка". Нашы бібліятэкары ствараюць станоучы імідж кнігі і бібліятэкі. Так нарадзілася бібліяпляцоўка "ЧытайГорад", якая размясцілася ў часы Навагрудскага замка. А на пачатку лета, калі на знакамітым возеры Свіцязь адкрыўся экалага-забаўляльны цэнтр "У гасцях у 12 месяцаў", Навагрудская раённая бібліятэка запрашала наведцаў сваю "Літаратурную пляцоўку", на якой чытачоў сустрэлі персанажы ў вобразах Адама Міцкевіча і Марылі Верашака. Запамінальным стаў рэкламны фотапраект "Літаратурны персанаж". Чытачы бібліятэкі, а гэта ў асноўным моладзь, увасаблялі герояў беларускай літаратуры. Летась прайшоў адборачны этап конкурсу чытальнікаў "Гучанне слоў жывых". Бралі мы ўдзел і ў абласной акцыі "Чытаем разам". Вершы нашых Песняроў гучалі ля помніка Коласу побач з аўтавакзалам...

Файна МАЛЮЖЭНЕЦ, загадчык аддзела бібліятэчнага маркетынгу Навагрудскай ЦРБ

а"К"но ў свет

УКРАІНА

Пра Беларусь і беларусаў

— А які ён, беларускі слухач?

— Вельмі розны. Эмацыйны. Ён як яшчэ адзін удзельнік гурта! Граючы канцэрты ў Беларусі, мы адчуваем падтрымку, падобную, мусіць, да выступлення футбалістаў, калі увесь стадыён заўзее. Ды і нам шанце: колькі разоў прыязджалі, а людзі ведалі на памяць усе тэксты — хоць ты мікрафон павярні да іх.

— Ці можаце назваць каго-небудзь з сучасных беларускіх музыкантаў?

— Магу, але вы іх самі ведаеце, гэта ўсё "вяршкі". Падтрымліваю сяброўскія стасункі з гуртом "Brutto". Паколькі мы цяпер жывём у адным горадзе, нашы погляды на сучасны свет, гісторыі судакранання з рэальнасцю вельмі супадаюць, нягледзячы на непадобнасць музычнага матэрыялу.

— А ці магчыма, каб "Бумбокс" застыаў беларускую песню?

— Гэта вельмі класна, таму што мова для аўтара — фарба, і чым больш ты можаш ёй карыстацца, тым лепш. Ёсць такія песні, якія вельмі арганічна гучаць на некаторых мовах. Для мяне было б гонарам зрабіць што-сьці па-беларуску — гэта цудоўная мова!

— У Беларусі ў свой час была прынятая норма паратацыі беларускіх выканаўцаў у радыёэфіры. Як вы ставіцеся да такога спосабу прыцягнення ўвагі да пэўнай катэгорыі музыкі?

— Я не маю права казаць, што і як вам трэба рабіць у сябе дома. Калі ж казаць пра моўныя квоты ва Украіне (а ў нас падобны працэнт ратацыі разглядаецца менавіта праз моўную прызму), дык я не палітык і не чыноўнік. Але як прыватная асоба вельмі хацеў бы, каб мы рухаліся да прагрэсу не праз забароны, а шляхам дацый. Падтрымка мясцовага вытворцы, мне здаецца, была б больш выніковай, каб у яго бок скіроўвалі ўвагу, а не забаранялі каго-сьці іншага.

— Ці існуе істотны моўны бар'ер між вамі і слухачамі па-за Украінай?

— Моўны бар'ер — ён у нашай галаве, балазе музыка — універсальная мова, зразумелая ўсім. У гэтым яе магія. Скажам, ёсць больш за дзясятка маіх улюбёных гуртоў, чые тэксты я мо і не ведаю на 100 працэнтаў, але люблю іх рыфмы, эмоцыі, драйв, груў. Вось у чым сутнасць! Сутнасць слова "рок-н-рол" — не ў мове. Так склалася, што ў нас лічыцца, маўляў, галоўнае ў песні — словы, але гэта не зусім праўда. Урэшце, вывучыць яшчэ адну мову праз спеў — гэта вельмі добра. І адаптацыя, і пераклад, і цікавасць да тэкстаў у музы-

цы на мове, якую вы не разумееце, дадуць многае. Гэта я вам як без пяці хвілін лінгвіст сцвярджаю.

Пра новы досвед і "Еўрабачанне"

— Цягам сезона вы працавалі ў журы ўкраінскага шоу талантаў "Х-Фактар". Як адрываеце такі досвед? А беларусаў на гэтым шоу?

— Беларускай музыцы і беларускім выканаўцам ніякіх перашкод, акрамя ўнутраных, ніхто не ставіць. Калі вы са сваімі аднадумцамі валодаеце талентам і ў вас ёсць тэхніка, можаце ствараць нават дома музычныя прадукты любой складанасці. І не так важна, пачуюць гэта сто ці сто тысяч чалавек. Што да досведу, дык ён не бывае негатыўным, нягледзячы на тое, якім ён падаваўся ў працэсе. Чаму? Бо эмоцыі і вопыт — адзінае, што насамрэч у нас з вамі застаецца.

Да ўсяго, у дрыгве шоу-бізнесу прамых канкурэнтаў не існуе: у кожнага аўтара свая аўдыторыя, і яны могуць перасякацца колькі заўгодна. Скажам, я з задавальненнем слухаю і Джымі Хендрыкса, і Джозі Джэймс — хоць гэта розныя выканаўцы і, магчыма, каб яны жылі ў адзін час, маглі б, як кажуць, канкураваць. Наогул, я выразна падзяляю паняцці шоу-бізнесу і творчасці. Бізнесмены "мераюцца" заламі, даходамі, поспехам. Музыканты ж

Не ў маштабе шоу справа

"А як "лютий" по-білоруськи?" — "Люты!" — "Чудово!" І стала адрэз зразумела, што ў гуртцы беларускіх журналістаў з лідарам гурта "Бумбокс" Андрэем ХЛЫЎНЮКОМ, якая адбылася падчас яго нядаўняга наведвання Мінска, не будзе праблем з паразуменнем. Друкуем фрагменты той сустрэчы.

радуюцца або хвалююцца, калі ў іх атрымліваецца (ці не) выказаць, што яны хочучы, па-новаму або папросту максімальна якасна. Цягам тузіну гадоў "Бумбокс" не гнаўся за поспехам, які ішоў бонусам да нашага жадання і імкнення запісвацца на добрых студыях і атрымліваць ад таго задавальненне — як калісьці ў тры, так і цяпер ушасцёх.

— У маі ў Кіеве пройдзе "Еўрабачанне". Ці сочыце за сітуацыяй, за падрыхтоўкай? Ці чулі вы штосьці пра наш беларускі дуэт "Naviband", які выступіць у першым паўфінале конкурсу?

— Не, не чуў. Я хоць і быў удзельнікам аднаго з такіх тэлешоу, атрымаў фантастычны вопыт, але цяпер я не такі белы і пухнаты, як раней. (Усміхаецца.) Урэшце, тэлевізар не вельмі люблю. Нават так: меламамы не любяць тэлевізар. У маім свеце не патрэбна ведаць каго-сьці ў твар, каб ён патрапіў у плэйліст. Я слухаю музыку і без конкурсаў, бо аўтарская музыка — не спорт, у ёй няма пераможцаў і тых, хто прайграў. Ну а тое, што гэты конкурс стаў важным для краін Усходняй Еўропы... Што ж, так бывае.

— А як лічыце, шлях праз "Еўрабачанне" — прадуктыўны для маладых выканаўцаў? Як лепш: выйграць на "Еўрабачанні" або паступова выкладаць песні ў інтэрнэт?

Рэдакцыя плюс...

(Заканчэнне.

Пачатак на старонцы 6.)

Я сказаў, што ў мяне ваенны білет ужо ёсць і служба ў войску мне "не свеціць", чым уразіў аднакурснікаў. Яны давай жартаваць: "І чаго ты тады робіш тут?! Мы ж усе ад войска "косім"! А я амаль сур'ёзна падумаў: сапраўды, а што я тут раблю? І, сышоўшы папіць піва, не вярнуўся.

— Наколькі вы адкрыты ў сацыяльных сетках?

— У пэўным стане — цалкам. Але апошнім часам паразумнеў: мне ўсё ж такі 44 гады. І калі мяне нешта чапляе, вельмі хочацца пра тое паведаміць у інтэрнэце, дык спачатку я пішу ў "вордаўскім" файле, а ранкам перачытваю. Калі ўсё ў парадку — публікую. Альбо ў газету перасылаю. Старонку я завёў, калі хтосьці мяне папрасіў такім чынам з ім звязацца. Мы скантактаваліся і старонку сваю я выдаліў. Потым зноў нехта ў размове згадаў "Фэйсбук", маўляў, ён ужо лепшы, чым раней. Я зноў вырашыў зарэгістравацца, а мне — паведамленне: "Акаўнт з такой назвай ужо існуе". Аказалася, не выдалілася мая старонка, і там ужо тры з паловай тысячы прапановаў дадаць каго-сьці ў сябры. І па сто чалавек у дзень я і дадаваў. Але асноўная мая іпастась у сацсетках — усялякія вясялыя карцінкі, якімі весялю сябе і сваіх сяброў.

— За што можаце выдаліць "фрэнда"?

— Толькі аднаго чалавека выдаліў, які ў спрэчцы з маім іншым сябрам, прычым сябрам сапраўдным, па жыцці, дазволіў сабе выпад супраць яго на ўзроўні нацыянальнай неярпімасці.

— Беларусь — добрая глеба для альтэрнатыўнай музыкі?

— Гэта ў 1990-х, калі ў беларускай музыцы яшчэ не было слова "фармат", на хвалі постперабудовы, кожны другі гурт у краіне граў панк, як бы пратэстуючы, усё яшчэ супрацьпастаўляючы сябе згніламу грамадству. І панк гэты шмат круцілі па тэлевізары, на радыё, маса канцэртаў, фестываляў праходзіла. А потым нарадзіўся фармат, і музыку электронная СМІ жорстка адфарматавала, пазбавіўшыся ад альтэрнатыўных глыняў. Многія клубы таксама перафарматаваліся, там сёння больш за ўсё патрэбныя кавер-выканаўцы. Хіба ў інтэрнэце ранейшы прыстанак застаўся. Але, мне здаецца, што панк як маладзёжны рух, які хоць неяк меў месца ў нашай краіне, памёр. За рэдкім цяпер панк-іміджам ніякай адпаведнай ідэалогіі няма, на мой погляд. І ў свеце, па-мойму, гэтак жа. Можна, акрамя хлопцаў з англійскіх рабочых кварталаў.

— А асабліваці ў беларусаў былі (ёсць) у гэтым кірунку?

— Наўрад ці. Хто ішоў у панк-рокеры за мяжой і ў нас? Па-першае, той, хто спяваў пазіцыю "анты-" ў адносінах да ўсяго, нават да саміх сябе. Па-другое, хто не ўмеў граць і спяваць. Па-трэцяе, людзі адначасова сентыментальныя і агрэсіўныя. Апошнія два пункты — пра нас. Праўда, змяняючы склад, сёння каманда прафесійна стала непараўнальна мацнейшая. І інструментамі дарагімі абзавялася. Першы — гэта дакладна не пра "Нейра дзюбель", які выконваў і выконвае музы-

ку ў стылі "панк", але сэнсам, ладам жыцця ён для ўдзельнікаў гурта не з'яўляўся і не з'яўляецца. І мы ніколі ў творчасці відавочна не пратэставалі.

— Гурту больш зручна граць на вялікіх пляцоўках або ў клубах?

— Па нашай музыцы, па падачы, характэрнай для "Нейра дзюбеля", больш камфортна выступаць у клубах. Асабіста мне вельмі важна адчуваць гледачоў, бачыць іх вочы, рукі, каб можна было каго-небудзь папляскаць па плячы, каб мяне хтосьці таксама мог папляскаць. На вялікіх пляцоўках такі кантакт магчымы пры наяўнасці радыёмікрафонаў, калі можна, не перастаючы спяваць, скокнуць са сцэны, калі яна не надта высокая, і ўклініцца ў публіку. Наогул, вялікія, адкрытыя пляцоўкі добрыя тым, што на іх збіраецца вялікая колькасць людзей, і артыст літаральна сілкуецца іх магутнай агульнай энергіяй, п'янее нават ад яе, гэта ні з чым не параўнальнае пачуццё! Адпаведна, ён выкладваецца на сто з лішнім працэнтаў. Плюс, калі гэта нармальныя арганізатары, заўсёды прыемна паіграць на класным апарате. А вось крытыя залы, з сядзачымі месцамі, я любіць перастаў. Ну які рок-выступ без праявы эмоцый, без скокаў?

— Апошнія гады каманда стала выступае хіба ў невялікім сталічным клубе...

— А іншых варыянтаў, даруйце, няма. Калі мы не будзем граць там, дык не будзем граць наогул. У нас няма менеджара, вялікіх грошай і, адпаведна, магчымасцей, каб раскручваць сябе. А больш дакладна, пера-

раскручваць. За 27 гадоў гурт рабіў спробы здабыць вялікую аўдыторыю, на кароткім адрэзку часу мы гэтага дамагліся, але па факце становага выніку не дасягнулі. "Нейра дзюбель" як быў местачковым гуртом, нават не беларускім, а мінскім, так і застаўся.

— Ці можна чакаць другой спробы зрабіць з "дзюбеляў" камерцыйна паспяхова альтэрнатыўны склад?

— Ніякіх перадумоваў для таго няма. Ды я і не па-

тарыст гурта Максім Паравы, што пражывае ў Маскве, які і сам сябе былым музыкантам ансамбля не лічыць, і мы яго да такіх не адносім. Ён — наша "сцяна" і анёл-ахоўнік. Да таго ж, і сіл на другую спробу няма. Не толькі ў мяне, але і ў сяго-таго з музыкантаў гурта. Вось летась нам прапанавалі сыграць некалькі канцэртаў — ці то ў Кіеве, ці то ў Маскве, ужо і не памятаю. Дык мы на гэтай глебе перасварыліся! Адзін казаў, што заняты на асноўнай працы, другому лянота азадак пад-

успамінаў у маім жыцці — гэта той момант, калі Уладзімір Георгіевіч уручыў нам хрустальную карону на "Рок-каранацыі". Яго поціск рукі. Тая "чума" на сцэне, якую мы зладзілі, калі спявалі "Волагду". Як тады не трапляў у ноты Анатоль Кашапараў, што нам падпяваў: не, ён спяваў правільна, у той танальнасці, у якой выконваў песню заўсёды, але ж наш варыянт быў у іншай! І ў агульнай "пачцы" ўвесь вакал успрымаўся жудасна.

— Музычныя ўзнагароды граюць?

Другой спробы не будзе...

Журналіст і музыкант пра камерцыйны патэнцыял у музыцы, межы для артыста, блогі і кіно

гадзіўся б на такую ідэю: во як наеўся абяцанак дапамагчы нам у прасоўванні, але калі справа даходзіла да таго, каб арганізаваць пару канцэртаў, усе тут жа зніклі. Цяперашняе становішча мяне задавальняе: не так часта, як хацелася б, але мы іграем; выступае адгалінаванне "дзюбеляў" — акустычны гурт "Веласіпедыстаў"; мы можам дазволіць сабе запіс альбомаў, так, не ў самых лепшых студыях, але яны нам пасуюць; з голаду я не паміраю; грошы зарабляю, іх хапае і на тое, каб забяспечыць існаванне "Нейра дзюбеля". Ёсць сябры, якія заўсёды прыдуць на дапамогу, як экс-гі-

ымаць. Іншыя "наязджалі" на іх, што тыя, маўляў, хіба на словах хочучы шмат і ўсюды граць, і грошы атрымліваць за канцэрты. А яшчэ жонкі, а яшчэ малалетнія дзеці (цяпер другое іх прышэсце ў некаторых здарылася)... Як бы там ні было, рок-музыка для ўсіх нас насамрэч застаецца хобі. Якім асабіста я буду займацца да самой смерці.

— Гурт калісьці пераспяваў песню "Волагда" ансамбля "Песняры". З Уладзімірам Мулявіным вы неяк кантактавалі?

— Не, на жаль. Наколькі я ведаю, да той версіі, да "Дзюбеля" наогул ён ставіўся добра. Адзін з самых светлых

— Ужо не. Хай не крыўдзяцца на мяне арганізатары ўсіх дзясці (ці колькі іх там?) прэмій у галіне музыкі ў краіне, але мне смешна, калі вызначаюць лепшых з незразумела каго. Мне тлумачаць, што важна, каб адзначалі, тым самым даючы зразумець, што яны патрэбныя. Калі галоўны крытэрыі такі, дык... шкада нашых музыкантаў. І я выразна для сябе вывеў заканамернасць: на такіх цырымоніях абавязкова будзе ўзнагароджаны гурт, які быў больш-менш вядомы, але распаўся — па-за яго рэальнымі заслугамі. Адзіная прэмія, якой я да пэўнага перыяду давяраў, была

— У мяне ёсць досвед толькі ўласнага шляху. І не факт, што ён слушны для галосці яшчэ. Калісьці адзін беларускі музыкант, папулярны ў той час, хацеў падпісаць са мной кантракт. Ён сказаў, што нельга з адной рускамоўнай песняй стаць папулярным на адной шостаі частцы сушы. Аказалася, гэта не так. З тых часоў я запісаў яшчэ штук сем песень на гэтай мове, і ўсе яны былі папулярнымі. Праўда, я перастаў даваць прагнозы. Так што я магу дапамагчы пачаткоўцам толькі на этапе станаўлення, падзяліцца тэхнічным вопытам, расказаць, якіх памылак варта пазбягаць.

Удзельнічаць ці не ўдзельнічаць маладым выканаўцам у “Еўрабачанні”? Так, калі хочаце, удзельнічайце. Ва Украіне цяпер цэлая хваля хлопцаў, якія граюць стуюнар-рок, і амаль ніхто з іх у “Еўрабачанні” не ўдзельнічаў. Больш за тое: іх не вельмі каб круцілі па радыё, але яны збіраюць поўныя залы — як сапраўдныя рок-зоркі. Ёсць гурты, якія ў нашай краіне не надта вядомыя, але знаўцы ў свеце і актыўна гастралююць. Ёсць і джазавыя праекты, якія таксама ніхто не ведае, але іх ставяць у топ-100 індзі-джазавых альбомаў у Японіі. Ёсць гурты, што падпісваюць кантракты з брытанскімі лейбламі, як, напрыклад, праект нашага барабаншчыка Сашы Люлякіна. Ну а “Еўрабачанне” — самы відэачны спо-

саб ненадоўга атрымаць увагу шырокай аўдыторыі. Але пасля заканчэння конкурсу гэта не будучы вашы сапраўдныя фанаты, якія пачнуць сачыць за рэлізімі і сур’ёзна іх аналізаваць. Урэшце, былі ж выпадкі, калі “Еўрабачанне” становілася штуршком для сусветнай вядомасці, аднак падобныя праекты вельмі моцна ўплываюць на псіхіку іх удзельнікаў. Уявіце сабе: паверыць, паспадзявацца і вярнуцца назад ні з чым — гэта сур’ёзнае выпрабаванне.

— Як працавалася ў дзве з пераможцай конкурсу ў 2016-м Джамалай?

— Я запісаў і прадзюсаваў гэты дуэт яшчэ ў 2013 годзе. Ведаеце, я не працую з тым, з кім працуецца дрэнна. Таму сам выбіраю людзей, з кім запісава свае песні. За вельмі рэдкімі выключэннямі з’яўляюся яшчэ і музычным прадзюсарам на студыі ў гэты момант. Так атрымалася, што для якіхсьці асоб я чамусьці з’яўляюся аўтарытэтам і яны прыслухоўваюцца да маіх словаў, таму працаваць з імі мне лёгка і класна. Ды і наогул, з прафесіяналамі вельмі лёгка. Яны прыносяць не амбіцыі ў студыю або на рэпетыцыйную базу, а любоў да сваёй справы, вопыт і майстэрства.

Пра бізнес і палітыку — У адным з інтэрв’ю вам задалі пытанне пра дзяцей і ўнукаў, а вы жар-

там адказалі: “Не псуіце мне бізнес”. А якое месца займае ён у вашай дзейнасці?

— Калі казаць пра вопыт у тэлешоу “Х-Фактар”, дык там прысутнічала вялікая доля камерцыі. Але пры гэтым мне было цікава даведацца, як працуе група не з 20 — 30 чалавек на канцэрце, а з дзюжоткаў. Я хацеў пазнаёміцца з усім стафам, кастам, мне былі цікавыя мастакі-афармляльнікі, відэаінжынеры, кампазітары-аранжыроўшчыкі, аркестр, прадзюсары, лінейныя прадзюсары, менеджеры — гэта ж як канструктар. Ён бывае для тых, каму ад 4 да 16 гадоў, а бывае — для старэйшых. Дык вось, збіраеш штосьці большае — і табе цікава.

— Ці магчыма ваша творчасць без палітыкі?

— Няма ніякай палітыкі ў маёй творчасці! Ёсць погляд на жыццё і рэчаіснасць — такую, якой яна мне бачыцца. Калі хтосьці не згодны з ёй, я тое з павагай прыму — думкі бываюць розныя. Пакуль справа не дайшла да бойкі, іншае меркаванне — гэта нармальна. Мэта любой творчасці — прымірыць, а не наадварот. Мы павінны нягледзячы ні на што стрымліваць сваю нянавісць, таму што той, хто ненавідзіць, ужо праіграў. Трысячагоддзі таму выразаў, гэта цяжка, але так трэба. Урэшце, міне час і, магчыма, усё зменіцца.

Пра музыку

— Ці просяць вас выканаць песню так, як на студыйным запісе?

— Некалькі найбольш вядомых песень мы выконваем дакладна так. Але наогул ёсць жа караоке. (Усміхаецца.) Насамрэч, мне здаецца, што я спяваю таксама, як і на запісах... Але я іх не слухаю. І на рэпетыцыях граецца так, як яно павінна быць на канцэртах. Аналізаваць свае канцэрты — гэта вышыня, да якой я яшчэ не даскочыў. Гэта больш тычыцца прафесіяналаў шоу-бізнесу, якія і выконваюць работу над памылкамі. Я не магу слухаць свае запісы і глядзець канцэрты, таму што мне ўвесь час здаецца, нібыта штосьці не так, дзесьці павінна быць па-іншаму. Некаторыя музыканты нават рэліз не могуць зрабіць праз тое, што кожны раз яго перапрабляюць да лепшага. Але гэта — бясконцы працэс, яго трэба дзесьці перапыняць. Вось і на канцэртах у любой каманды заўжды будзе і тыя, каму вельмі спадабалася выступленне, і тыя, якім нечага не хапіла. Не трэба спрабаваць быць добрым для ўсіх — усё адно не атрымаецца.

— У такім выпадку, як ставіцеся да кавераў?

— Цяперце іх не магу, хоць сам каверы і раблю! (Усміхаецца.) Калі песню хтосьці спявае пад гітару, на “Ютуб” залівае — гэта нармальна,

нават класна. І часам каверы бываюць лепшымі і нават больш вядомымі за арыгінальную песню. Скажам, я стаў фанатам “Nirvana” ў 13 гадоў толькі дзякуючы каверам. Падаецца, раней было нармальна, калі розныя артысты выконваюць адны і тыя ж песні, таму што прыцягальная розніца ў эмацыйнай і тэмбральнай афарбоўцы, а не толькі арыгінальнасць матэрыялу.

— Свой рэліз вы запісалі і на касеты. А хто іх наогул купляе?

— Я слухаю іх! Ва Украіне прадаюцца касеты: можна купіць аловак і перакручваць іх, нават не слухаючы. Некаторыя, як і я, атрымліваюць ад гэтага задавальненне. (Усміхаецца.) Ну і паколькі мы — “Бумбокс”, то не можам не выпускаць касеты. Пакуль што самы якасны носьбіт гуку — плёнка, бабіна. У яе самая лепшая магчыма зборка маіх маараў — я хачу, каб нарэшце ў маёй краіне наступіў мір, каб больш не было непаразуменняў, калі казаць у лёгкай форме, з суседзямі. А калі казаць яшчэ пра персанальныя мары, дык хацелася б, каб вакол мяне было яшчэ больш тых, з кім нам разам было б добра рабіць тое, што мы робім. Заўсёды хочацца чагосьці большага, і справа не ў маштабах шоу...

ны гучаў, я чую дрэва гітары, чую кантрабас...” Для музыкантаў гэта вельмі важна. Калі ў цябе пытаюцца, чаму так гучна слухаеш музыку, ты адказваеш, што хочаш чуць усе партыі, увесь спектр. Так, мне мала чуць толькі апрацаваны голас і бас-бочку — тады гэта не фон, музыка не можа быць фонам. Пра-слухоўванне музыкі — асобае дзеянне, медытацыя, і вы можаце пры гэтым адпачываць. Мы і стараемся запісаць такую музыку, каб людзі яе слухалі сам-насам, пажадана ў навушніках ці ў невялікай кампаніі.

Пра мары

— А ці ёсць у вас такая мара, да якой ніяк не дайдуць рукі?

— Так, я хацеў бы вывучыць французскую, італьянскую і нямецкую мовы, паколькі гэта вельмі цікава. А адна з простых і найпершых маіх маараў — я хачу, каб нарэшце ў маёй краіне наступіў мір, каб больш не было непаразуменняў, калі казаць у лёгкай форме, з суседзямі. А калі казаць яшчэ пра персанальныя мары, дык хацелася б, каб вакол мяне было яшчэ больш тых, з кім нам разам было б добра рабіць тое, што мы робім. Заўсёды хочацца чагосьці большага, і справа не ў маштабах шоу...

Ганна ШАРКО,
студэнтка Інстытута
журналістыкі БДУ
Фота аўтара

“Рок-каранацыя”. Музыканты сапраўды хацелі, марылі яе атрымаць. Іх фанаты пасля ўзнагароджання хадзілі натоўпамі па вуліцах, скандавалі назвы ўлюбёных каманд. А пакажыце мне хаця б адну цяперашнюю адносна масавую фанацкую групоўку. Сённяшнія ж прэміі цікавыя вузкаму колу асоб.

— На “Рок-каранацыі” пераможцам часам уручалі яшчэ і рэчавыя прызы. Так, напрыклад, гурту “Ківі” дасталася пральная машына...

візійшчыкі, радыішчыкі ведаюць: я магу балбатаць на любых тэмы.

— Хто лірычны герой вашых песень?

— Гарадскі вар’ят, які не можа звязаць двух слоў, у якога ўвесь час бльтаюцца думкі і каго, па вялікім рахунку, трывожаць толькі піва ды дзяўчаты. Яму ўсё роўна, ці выйшаў новы “iPhone”. Ён і пры пайджэрах корпаўся ў сметніках, і пры айфонах ў іх рыецца. Ведаеце, я рэгулярны наведвальнік апошніх двух з паловай мінскіх піў-

— А як правільна?

— Правільна сёння кажаць па-моднаму — тэкста. І, дарэчы, дакладна, я пішу не вершы, не словы песень, а... тэкста. Ну а вяршыняў няма. Я чалавек самакрытычны, ці не так? (Усміхаецца.)

— Нават “Я памру тут”, дзе вы як бы “апаніравалі” аўтарам хіта “Я нарадзіўся тут” не прылічваецца да паспяховых?

— Не лічу чымсьці асаблівым гэтую песню. Гэта не апаніраванне, не пародыя, не алаверды, а проста “наш адказ Чэмбэрлену”. Можна, крышку зласліва-іранічны. Не важна, дзе чалавек нарадзіўся, важна, дзе ён памрэ, неяк так. Некаторыя мае знаёмыя, у тым ліку сярод музыкантаў, журналістаў, любяць з пафасам пагаварыць пра тое, што нарадзіліся тут і, ах, якія яны беларусы. Але чамусьці жывуць там, за мяжой. Або, жывучы ў Беларусі, зарабляюць за мяжой. Як бы гэта мякчэй сказаць... “Ідэалагічнае разыходжанне” паміж мной і такімі людзьмі існуе насамрэч. Плявацца хочацца, калі я чую, як асобныя дзеячы са свету культуры скардзяцца на тое, як ім блага жывецца ў нашай краіне, што не могуць сябе рэалізаваць. Аднак “гранты” па-ранейшаму атрымліваюць, а самі... пастаянна не тут.

— Беларускія кампазіцыйныя менш сталі пісаць?

— Скончыўся перыяд, калі я досыць шчыльна круціўся ў беларускамоўным асяроддзі, што, вядома, ўплывала на напісанне песень. Калі такія зносіны спыніліся, і песні на беларускай мове перасталі складацца. А адмыслова нешта з сябе выціскаць, не так

добра ведаючы мову, каб на ёй пісаць рыфмаваныя... тэкста, карыстацца слоўнікамі, як гэта робяць некаторыя “прасунутыя беларускамоўныя выканаўцы”... Але дзве песні на беларускай у новым альбоме будуць: загалюўная “Першы” ды “Чатыры кілаграма ката”, дзе толькі прыпеў на рускай. Кампазіцыя гэтая на гурт “Slayer”, дарэчы, падобная. Наогул, альбом атрымліваецца хуткім ды рознастылявым: там будзе “цяжалея” (але не кшталту “Rammstein”, ад ўплыву якога мы пазбавіліся), рэгі, папсовыя рэчы, панк, вядома ж. Магчыма, уключым у рэліз кавер-версію песні з фільма “Новыя прыгоды няўлоўных” з патрыятычнай для беларусаў назвай “Пагоня”.

— Калі звярнуцца да анкеты на сайце гурта...

— Даўно яе не перачытваў.

— ...Уладзіміру Жырыноўскаму па-ранейшаму сімпатызуеце?

— Там так напісана?.. Як постаці публічнай — так. Ён калісьці з’яўляўся ў тэлеперадачах на самыя розныя тэмы. І па-сапраўднаму раскрываўся, дарэчы, там, дзе гаворка пра палітыку не ішла. Вось тады і можна было ацаніць шырыню яго поглядаў, неардынарнасць меркаванняў, адукаванасць. Публіка бачыла перад сабой не павярхоўнага ды звадлівага папуліста, а чалавека зусім іншага, глыбокага, нестандартна думаючага. Ну а з таго, што памятаю ў гэтай анкеце, яшчэ засталася любоў да Бадлера. Адносна, мне зараз больш падабаюцца “вясёлыя паэты”.

— А нелюбоў да Земфіры, гуртоў “J:морс”, “Бі-2” засталася?

— “J:морс” у той час, калі складалася анкета, мы знаходзіліся ў творчай канфрантацыі. Я нармальна стаўлюся да гэтага гурта, хоць творчасць яго як не ўспрымаю, так і не ўспрымаю. Апошнія гады ў нас, дарэчы, вельмі добрыя адносіны з яго лідэрам Уладзімірам Пугачам. Да “Бі-2” я стаў ставіцца нашмат лепш. Раней мне чамусьці здавалася, што яны “косяць” пад “Аукцыон”, але многія іх апошнія рэчы па душы прыйшліся. Земфіру як не мог трываць, так і не магу.

— Што ж яшчэ, акрамя “адноснага” Бадлера любіце з паэзіі?

— Ірценьева, Губермана, Арлушу.

— Якія перавагі ў жывапісе?

— Не разбіраюся ў ім. У любым. Нават у “Чорным квадраце”. Не разумею, як можна захапляцца карцінамі, бачыць у іх штосьці гэтакае. Фотаздымак значна глыбейшы, на маю думку.

— Як вы трапілі ў фільм “ГараШ”?

— Патэлефанаваў яго рэжысёр — Андрэй Курэйчык: “Ёсць роля! Калі не ты, дык хто?!” Здымалі ўсё весела, але вынік мне не асабліва спадабаўся. Фільм быў бы цікавейшым, каб Андрэй, жадаючы забяспечыць яму пракат, не імкнуўся ўпліваць яго на фестываль “Лістапад”, даводзячы стужку па часе да больш-менш поўнага метра, і ў нейкіх месцах хочацца “падматаць сюэт”. Быў бы фільм 20-хвілінным — прэтэнзій у мяне не было б ніякіх: класнае кіно. Але пры такой “малалітравнасці”, дарога яму выпала б толькі ў “ютуб”, і выдаткі не адбіліся б. Так што як марке-

толаг Курэйчык усё правільна зрабіў.

— Якія самыя моцныя ўражанні ад падарожжаў?

— У Ізраілі першыя тры дні зразумець не мог, дзе я. Жыў у доме, які размешчаны метраў за дзвесце ад, як гаворыцца, акупаваных палестынскіх тэрыторый, ад выпаленай пустыні. Але Ерусалім — гэта Ерусалім. А нека паехалі на Мёртвае мора, побач з якім знаходзіцца гара Масада. Яна настолькі ўразіла, што эмоцыі на моры ўжо не засталася: зайшоў у ваду па шчыкалатку, пастаяў пару хвілін, сфатаграфавалася і выйшаў.

— А сённяшні Мінск як адчуваецца? Ці не падаецца вам, што вёскі нашы паступова паміраюць, а ён ператвараецца ў вялікую вёску?

— Я не ведаю, як жыла і жыве беларуская вёска ў рэальнасці. Меркаваць мог толькі па вельмі нешматлікіх фільмах ды кнігах. Зараз — па інтэрнэце, па блогах. Там пішуць якраз тое, пра што вы спыталі. Калі ў слова “вёска” ўкладваць абразлівы сэнс, дык горад ператвараецца менавіта ў такую вёску, у валадарства “лявоніі”.

— Адносна прапапоў па развіцці беларускай культуры?

— Першае — дамяніць “гастролькі” для нашых артыстаў. А яшчэ адзначыць бы беларускіх заслужаных ды народных рокераў.

Пытанні задавалі Дар’я АМЯЛЬКОВІЧ, Алег КЛІМАЎ, Барыс КРЭПАК, Настасся ПАНКРАТАВА, Яўген РАГІН, Сяргей ТРАФІЛАЎ, Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

Фота Таццяны МАТУСЕВІЧ

— Нам з гэтым не шанцавала. Гады, калі мы нешта выйгравалі, прыпадалі альбо на час чарговага эканамічнага крызісу ў краіне, альбо на крызіс ў спонсараў фестывалю. Аднойчы гурту дасталася... палова скрыні спіртнога. Што здарылася з нападуннем астатніх ячэек? Не ведаю. Можна, мецэнатаў “жаба” задушыла. “Нейра дзюбелю” наогул не часта перападала. Дапусцім, мы ўвесь час здымаліся ў пілотных тэлепраграмах, якія потым... у эфір не запускаліся. Наступныя пасля нас выпускі — так, пачыналі выходзіць, з намі — не. А чаму нас, канкрэтна мяне клікалі? Бо тэле-

— Тэксты або тэкста?

ПОЛЬШЧА

Доктар філалогіі, дацэнт Варшаўскага ўніверсітэта Андрэй МАСКВІН займаецца праблемамі славянскай драматургіі і тэатра. Папулярызуюе беларускую драматургію за мяжой. Напрыканцы 2016 года ён пабываў у Мінску і Віцебску з прэзентацыяй сваёй кнігі "Беларускі тэатр 1920-х — 1930-х: адбраная памяць", якая выйшла ў перакладзе на беларускую мову.

Па словах складальніцы беларускага варыянту Таццяны Арцімовіч, кніга Масквіна для нашага кантэксту ўнікальная. Гэта першае выданне, у якім здзейсненая спроба рэканструкцыі беларускага тэатра перыяду яго на прафесійнага станаўлення. Упершыню паўстае шмат імёнаў і фактаў, якія ў савецкі перыяд былі выкраслены з нашай культурнай памяці. Крок па кроку рэканструюючы падзеі той пары, аўтар звяртаецца да крыніцаў, доўгія часы недаступных для даследчыкаў, такім чынам вяртаючы беларускаму тэатру ягоную памяць і гісторыю. Падчас знаходжання Андрэя Масквіна ў Віцебску і было зроблена гэта інтэрв'ю.

— **Спадар Андрэй, Ваша навуковая дзейнасць наўпрост звязана з Беларуссю, яе мастацкай культурай, найперш драматургіяй і тэатрам...**

— З 2002 года я працую на кафедры міжкультурных даследаванняў Цэнтральнай і Усходняй Еўропы ў Варшаўскім універсітэце. І загадчык прапанавала мне весці дысцыпліны, звязаныя з вашай краінай — беларускую мову, гісторыю культуры і мастацтва Беларусі. Паступова ў мяне ўзрастаў усё большы інтарэс да вашага мінулага, культурнай спадчыны. І цяпер я планую напісаць ужо доктарскую дысертацыю, прысвечаную беларускаму тэатру і драматургіі.

— **А пра што была кандыдацкая?**

— Яна прысвечалася рэцэпцыі Станіслава Пшыбышўскага (знакаміты польскі празаік, паэт, драматург-сімваліст) на рускую культуру канца XIX — пачатку XX стагоддзяў. Калі ж вярнуцца да тэмы наступнай працы і той кнігі, якую вы трымаеце ў руках, спярша я думаў прысвяціць яе цэламу XX стагоддзю ў беларускім тэатры, але пазней зразумеў, што гэта вельмі вялікі перыяд і варта сьме абмежаваць.

— **Значыць, у вас на Беларусі няма каранёў?**

— Не, я родам з Польшчы, а даволі вялікі адрэзак жыцця звязаны ў мяне з Расіяй: скончыў аддзяленне польскай філалогіі пры Маскоўскім універсітэце, там жа аспірантуру, абараніў дысертацыю, працаваў у Краснаярскім універсітэце, потым вярнуўся ў Польшчу. Займаюся пераважна культурай усходнеславянскіх краін — Беларусі, Расіі, Украіны. Добра ведаю іх мовы. Заснаваў праект "Транзіт", у рамках якога мы займаемся перакладамі п'ес сучасных

усходнеславянскіх аўтараў, выдаём анталогіі драматычных твораў, я займаюся іх складаннем, пішу прадмовы. Ужо выйшла ў Польшчы тры тамы анталогіі сучаснай беларускай п'есы, пяць тамоў сучаснай расійскай, па адным — сучаснай украінскай і славацкай драматургіі. Яшчэ мяне цікавяць праблемы гісторыі гарадоў Цэнтральнай і Усходняй Еўропы. Я наладзіў навуковую канферэнцыю, прысвечаную сталіцы Славакіі, выдаў таксама кніжку "Браціслава — горад на мяжы розных культур".

дзіця вывучэння беларускай гісторыі, культуры, кнігі на гэтую тэматыку часта перакладаюцца і карыстаюцца попытам. Будзем спадзявацца, што і гэтая работа зойме сваё месца.

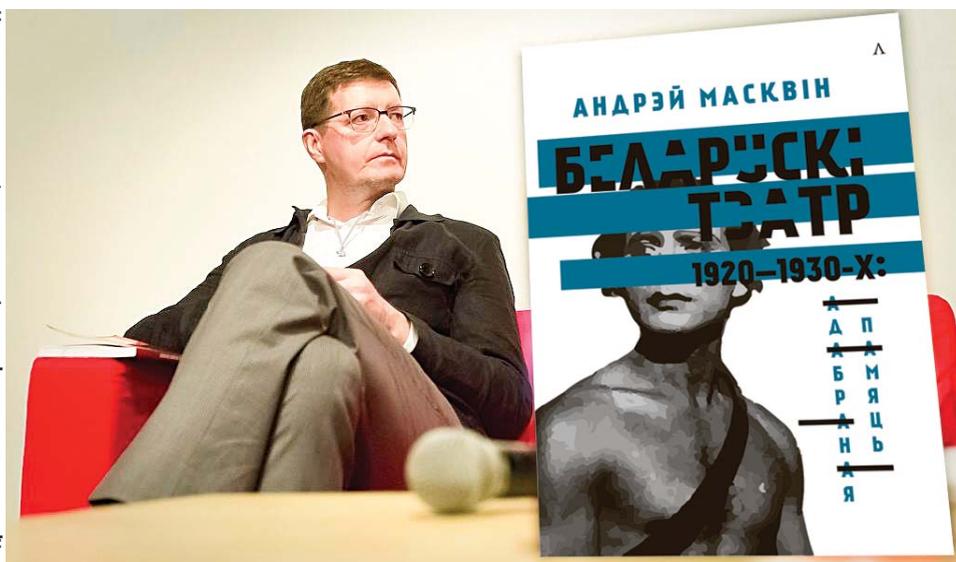
— **Такім чынам, можна зазначыць, што цікаваць у Польшчы да беларускага тэатра, гісторыі, культуры апошнім часам узрастае?**

— Гэты інтарэс заўсёды існаваў. У свой час была створана кафедра гісторыі і культуры Беларусі пры Варшаўскім універсітэце, і гэта ўжо дае магчымасць

— **Вы часта бываеце ў Беларусі, на розных тэатральных фестывалях. Што з беларускіх паставак вас найбольш уразіла апошнім часам?**

— На сёлетнім "TeART" была вельмі моцная беларуская праграма. Некалькі спектакляў мяне вельмі ўразілі. Напрыклад, "На дне" Горкага ў пастаноўцы Магілёўскага тэатра лялек, "Опіум" Віталія Каралёва Цэнтра "Арт Карпарэйшн" і "Саша, вынесі смецце" Наталлі Варажбіт Беларускага дзяржаўнага маладзёжнага тэатра.

Рэканструкцыя тэатральнага

— **Але давайце вернемся да манаграфіі пра беларускі тэатр. Чаму вы абралі менавіта гэты перыяд і ці думаеце пісаць працяг?**

— Калі я пачаў збіраць матэрыялы, то зразумеў, што самы цікавы і найменш даследаваны перыяд — 1920-я гады. У мяне была думка пачаць з творчасці Дуніна-Марцінкевіча і скончыць 1930-м, але зразумеў, што гэта вельмі складана, і вырашыў падзяліць працу на два этапы: 1920-я — 1930-я і тое, што было раней. Летам ці восенню наступнага года, спадзяюся, і першая частка з'явіцца. Што адбывалася пасля 1930 года, мяне менш цікавіць, таму, відаць, больш засяроджуся на сучасным беларускім тэатры, пачынаючы з 1991 года. У Польшчы такіх матэрыялаў не хапае, ды і чытача больш цікавіць сучаснасць.

— **Тут мушу не пагадзіцца. І ў 1970-я — 1980-я гады ўнікалі цікавыя постаці, якія не ўпісваліся ў традыцыйнае рэчышча. Узяць, да прыкладу, асобу Юрыя Міроненкі, які, на жаль, рана пайшоў з жыцця, ды і не толькі яго.**

— Але мне не хопіць жыцця, каб усё ахапіць! Гэта праца цэлага інстытута.

— **Хто дапамагаў у выданні кнігі і на якога чытача яна разлічана?**

— Серыя пад агульнай назвай "Іншая Еўропа" заснавана прафесарам, загадчыкам кафедры нашага ўніверсітэта Янам Казбялам. Кніга адраманавана ў першую чаргу славістам, гісторыкам тэатра, а таксама ўсім зацікаўленым. У Польшчы ёсць цэлая тра-

распаўсюджваць беларускую культуру і пашыраць веды пра Беларусь. А вось у Любліне, напрыклад, скарацілі кафедру беларускай філалогіі. Але ўсё роўна, нават па сваіх студэнтах, аспірантах я бачу жаданне гэтай тэматыкай займацца, і займацца ўсур'ёз. Яны з задавальненнем ходзяць да мяне на лекцыі, пішуць цікавыя кандыдацкія і магістарскія працы.

— **Ну і крыху пра адваротны працэс. Ці адчуваеце ўплыў польскага тэатра, польскай культуры на беларускае сцэнічнае мастацтва?**

— Гэта ёсць. Як прыклад — тое, што мы бачым на фестывалі "TeART". Усё пачалося недзе ў 2005 — 2006 гадах з таго, што польскі бок пачаў запрашаць людзей, якія звязаны з тэатрам — артыстаў, рэжысёраў, крытыкаў — на розныя фестывалі, што адбываюцца ў Польшчы. Потым нашу краіну пачалі наведваць дырэктары некаторых беларускіх тэатраў, той жа Андрэй Новікаў з Магілёва. Такім чынам, эстэтыка польскага тэатра пачала ўплываць і на беларускую мастацкую прастору. Праўда, пакуль гэта можна казаць толькі пра незалежныя сцэнічныя праекты, напрыклад, спектаклі Яўгена Карняга і некаторых іншых. Але справа ў тым, што маладым творцам вельмі цяжка ў вас прабіцца з іх праектамі ў дзяржаўныя тэатры. Кіраўнікі, як правіла, не вельмі ахвотна запрашаюць іх. А можа, нават і баяцца. Так мне бачыцца.

Гэта выдатныя работы, якія можна паказваць на любых міжнародных фестывалах. Яны даказваюць, што ў беларускім тэатры з'явілася маладое пакаленне, якое думае па-іншаму, спявае іншыя мастацкія прынцыпы, чым іх папярэднікі.

— **Якое ўражанне зрабілі на вас прэзентацыі кнігі ў Беларусі?**

— Мяне ўразіла, што на іх прыходзяць не толькі навукоўцы з тых галін, якія звязаны з тэатрам, але і тыя, хто не мае да яго непасрэднага дачынення. Іх цікавіць тыя даследаванні, якія робяцца не толькі ў Беларусі, але і за мяжой. У Мінску было шмат пытанняў пра тое, як пісалася кніжка, якое месца займае беларускі тэатр у сусветнай прасторы. Мяркую, што кніжка будзе стымуляваць і ў Беларусі даследаванні, прысвечаныя іншым перыядам гісторыі тэатра, бо там ёсць метады, дапамогаў якога можна вывучаць архіўныя дакументы, з другога боку — рэканструяваць спектаклі, якія з'яўляюцца артэфактамі мінулага. У 2016-м і віцебскі Коласаўскі тэатр адзначыў сваё 90-годдзе, а праз 10 гадоў у вас ужо 100-гадовы юбілей. І я мяркую, што да таго часу з'явіцца людзі, якія па-новаму напішуць яго гісторыю, дапоўніўшы яе перыядам 1920-х — 1930-х і больш познімі часамі.

Юрый ІВАНОЎСкі, літаратурны рэдактар Нацыянальнага акадэмічнага тэатра імя Якуба Коласа, тэатразнаўца

У бібліятэцы Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў прэзентавалі выданне "Кніжная справа ў Мінску (канец XVIII — пачатак XX стагоддзя)". У склад манаграфіі прафесар кафедры тэорыі і гісторыі інфармацыйна-дакументальных камунікацый БДУКІМ Ларыса ДОУНАР уключыла каталог мінскіх выданняў, які налічвае 3133 бібліяграфічныя запісы, у тым ліку больш за 600 не ўлічаных беларускімі бібліяграфамі. З чытачамі "К" Ларыса Іосіфаўна дзеліцца адметнымі фактамі з гісторыі мінскай кнігі, якія зацікавілі яе падчас падрыхтоўкі энцыклапедычнай працы ў фондах бібліятэк, музеяў і архіваў Беларусі, Літвы, Расіі і Польшчы.

Настасся ПАНКРАТАВА

Мінск скрозь стагоддзі

З канца XVIII стагоддзя Мінск быў звычайным правінцыйным горадам з мераным рухам жыцця. Важную ролю ў кнігавыданні адыграла зняцце ваеннага становішча з Мінска напачатку 1870-х. Ну а як толькі будучую беларускую сталіцу перарэзалі дзве галіны вядучых еўрапейскіх чыгунак, перапісчыкі адразу адзначылі рост колькасці насельніцтва, а сам Мінск выйшаў на першыя пазіцыі ў параўнанні з іншымі беларускімі губернскімі гарадамі, паступова ператвараючыся ў вядучы гандлёва-прамысловы і банкаўскі цэнтр. У горадзе пабольшала адукацыйных устаноў — значыць, павялічвалася і патрэба ў літаратуры. А суіснаванне на адной плошчы прадстаўнікоў розных нацыянальна-этнічных супольнасцей патрабавала ад гандляроў цудаў камерцыйнай дальнабачнасці, каб забяспечыць кожную з суполак патрэбнай літаратурай на іх роднай мове.

Усплёску выдавецкай дзейнасці паспрыялі гістарычныя акалічнасці — кнігадрукарскія актывізацыі пад уплывам рэвалюцыйных і ваенных падзей. Статыстыка паказвае, што колькасць мінскіх выданняў рэзка ўзрастала менавіта ў 1830-я і 1860-я гады, а таксама ў другой палове першага дзесяцігоддзя XX стагоддзя і напачатку Першай сусветнай вайны.

Сваё слова

У канцы XVIII стагоддзя была заснаваная базільянская друкарня, што сведчыла пра ўласныя патрэбы горада ў друкаваным слове — найперш у галіне кіравання і адукацыі. Да 1860-х 75 працэнтаў кніжнай прадукцыі з "мінскай прапіскай" стваралі прыватныя ўстановы. У горадзе працавалі літаграфіі, друкалітаграфіі, паравыя і электрадрукалітаграфіі. Нярэдка сустракаліся і варыянтны, калі наклад і ўласнасць належалі Мінску, але сама кніга паліграфічна выконвалася, скажам, у Лейпцыгу. У коле прыватнікаў сустракаліся цікавыя асобы. У прыватнасці, Эмерык Адамовіч — вучань мастака Яна Дамеля, які афармляў касцёл у Кальварыі. Спадар Эмерык нават звычайны фірменны бланк мог ператварыць у твор мастацтва, аздобіўшы яго арыгінальным малюнкам. Дарэчы, сын Эмерыка таксама працягнуў друкарскую справу, меў кнігарню, а пасля асноўных спраў пісаў вершы.

Дзяржаўныя прадпрыемствы напачатку можна было пералічыць па пальцах. Асноўным была Мінская губернская друкарня. Дзякуючы ёй выйшлі ў свет першыя мінскія навуковыя, вучэбныя і літаратурна-мастацкія кнігі. Вылучаліся таксама дзяржаўныя выдавецтвы ў галіне эканомікі, прамысловасці, статыстыкі і крэдыту — Мінскага губернскага статыстычнага камітэта і Упраўлення Любава-Роменскай чыгункі. Цікава, што сваёй выдавецкай дзейнасцю займалася і Мінская гімназія.

Люстэрка мультыкультурнасці

З 1622 да 1917 года ў Мінску выйшла больш за 3 тысячы выданняў. Кнігагандляры забяспечвалі доступ для жыхароў горада і губерні да сучасных выданняў на рускай, польскай, французскай, нямецкай, яўрэйскай, беларускай мовах самага шырокага функцыянальнага прызначэння і тэматыкі. Тое, што сёння называлі б модным словам "мультыкультурнасць", для Мінска тых часоў было звычайнай справай. Часта набываліся кнігі, у якіх тэкст друкаваўся адразу на дзвюх або некалькіх мовах, напрыклад, карысталіся попытам выданняў з гісторыямі адначасова на рускай, польскай, старабеларускай мовах і латыні. Была, тэкст на адной мове агортаўся вокладкай з падвоеным тытулам. Няма прадавалася і шматмоўных слоўнікаў. Як вядома, значную частку насельніцтва нашых гарадоў у той час складалі яўрэі. Спадарыня Доўнар вызначыла выдавецтва ў 1905 — 1906 гадах, але раней для нашага кнігазнаўства было ў ценю: "Verlag "Kultur", што ў перакладзе з ідыш азначае "Выдавецтва "Культура".

Паступова вызначалася спецыялізацыя ў дзейнасці кнігарняў, найбольш выразная па моўнай прыкмеце ці па нацыянальным складзе жыхароў, спажываючай кніжнай прадукцыі (руская, польская, яўрэйская, беларуская кнігарні), а таксама па відах выданняў (кніжныя, перыядычныя, нотныя, вучэбныя, літаратурна-мастацкія). Адначасова кнігарні, дбаючы аб камерцыйным інтарэсе, заставаліся ўніверсальнымі пунктамі па распаўсюджванні выданняў разнастайнай тэматыкі.

Цікавосткі хатняй паліцы

У Мінску было больш за 150 бібліятэк. Значная роля ў захаванні кніжнай спадчыны належала прыватным кнігазборам, якія хоць і неслі страцы ў выніку ўздзеяння тагачасных палітычных, ваенных і рэлігійных фактараў, аднак заставаліся асновай для стварэння дзяржаўных публічных

і вучэбных бібліятэк. Дзейнічала нямаля бібліятэк пры рэлігійных установах розных канфесій: мінчанін мог абраць праслаўныя, каталіцкія, уніяцкія, пратэстанцкія, мусульманскія, іўдзейскія выданні. Там маглі сустракацца ўнікальныя старадрукі і рукапісы. Сёння ад большасці тых збораў засталіся толькі сляды ў бібліяграфічных крыніцах... Існавалі грамадскія і ведамасныя бібліятэкі, а таксама пры навучальных духоўных і свецкіх установах. Цікавыя і прыватныя кнігазборы, некаторыя з якіх маглі пахваліцца калекцыяй у 4 — 6 тысяч асобнікаў. Натуральнай справай было за невялікую плату пусціць ахвотных азнаёміцца са сваёй асабістай кніжніцай. Напрыклад, захаваліся ўспаміны гімназістаў пра свайго настаўніка Фларыяна Чапляўскага, які за колькі манет адчыняў для вучняў хатнія паліцы.

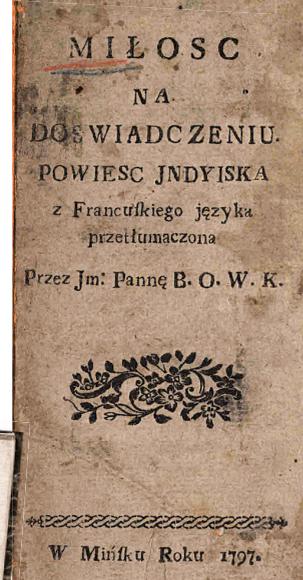
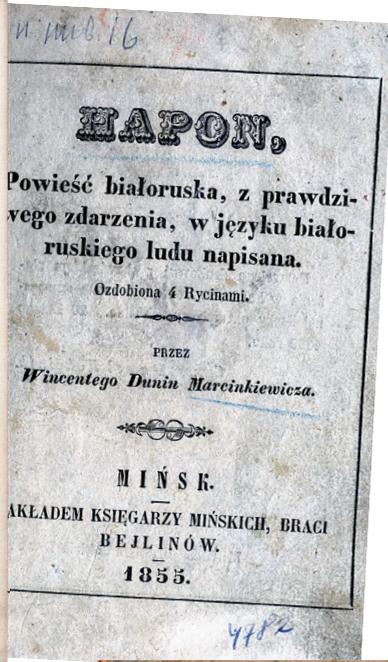
Большасць манастырскіх бібліятэк Мінска перасталі існаваць у 1832 годзе, "польскіх" (асабліва вучэбных і грамадскіх) — пасля 1863 года. Адток кніжных рарытэтаў адбываўся пачынаючы з 1837 года ў Санкт-Пецярбург, з 1850 — 1860-х гадоў — у Вільню, з 1919 — 1920-х гадоў — у Варшаву, Маскву. Кнігазборы зніклі падчас ваенных дзеянняў ад пажараў і рабаванняў, змянялі ўласніцкую прыналежнасць у выніку продажу і рэквізіцыі. Аднак нават рэшткі захаваных вопісаў, спісаў і каталогаў бібліятэк горада сведчаць аб іх каштоўным змесце, а некаторыя з захаваных бібліятэчных рарытэтаў працягваюць і сёння служыць сваім мінскім чытачам. Прынамсі, у Ягелонскай бібліятэцы Кракава суразмоўца знайшла мінскія нотна-музычныя запісы тых часоў, якія здавён лічыліся страчанымі. Яна перадала ноты Беларускай капэле. Магчыма, яны ізноў загучаць у Мінску.

Перасоўнікі

На працягу ўсяго абранага даследчыца для вывучэння перыяду Мінск стала насычанай кніжнай прадукцыяй, якая выпускалася ў Рэчы Паспалітай і Вялікім Княстве Літоўскім, краінах Еўропы, у Расійскай імперыі. Усё пачыналася з рухомага, ці яго яшчэ называлі — вандрунага гандлю. Часцяком мінскія гандляры развозілі прадукцыю па мястэчках. Другой асноўнай формай распаўсюджвання літаратуры ў горадзе стаўся часова-стацыянарны ці кірмашовы гандаль. Мінск і Навагрудак былі важнымі кантрактавы-

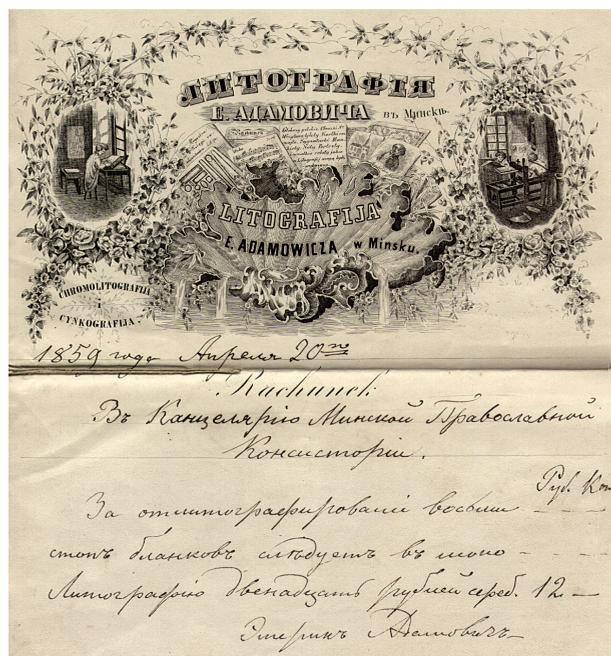
мі месцамі. На пэўны перыяд у наш горад "на кантракты" наведваліся кнігагандляры з розных куткоў, часцей за ўсё — з Варшавы і Вільні. На тыя кантракты з'язджалася шляхта. У першую чаргу шляхцічы вырашалі свае камерцыйныя справы, аднак падгадвалі дзелавыя сустрэчы так, каб паспець закупаць кнігі. З мэтай прадаваць іх больш эфектыўна некаторыя распаўсюджвалі спецыяльна выдавалі каталогі таго, што прывязуць, каб зацікаўленыя змаглі папярэдне замовіць неабходнае. Дзякуючы гэтым бібліяграфічным спісам, якія першапачаткова мелі рэкламную мэту, сёння можна вызначыць, што было некалі выпушчана.

Хутка атрымлівае развіццё стацыянарны кніж-

Публічнасць сямейнай шафы

Мінск кніжны: плюс 600 бібліятэчных запісаў

На ілюстрацыях: 1. Вокладка нотнага выдання (музыка Станіслава Манюшкі, словы Адама Шэмсва), надрукаванага накладам Аляксандра Валіцкага. Захоўваецца ў Ягелонскай бібліятэцы Кракаўскага ўніверсітэта і ў Нацыянальнай бібліятэцы ў Варшаве; 2. Тытульны аркуш выдання (1855 год) В. Дуніна-Марцінкевіча з беларускамоўным тэкстам лацінкай, надрукаванага накладам братаў Бейліных. Асобнік з 4-ма гравюрамі (поўны) захоўваецца ў Нацыянальным гістарычным музеі Рэспублікі Беларусь; 3. Тытульны аркуш аднаго з ранніх выданняў Губернскай друкарні (1797 год). Пераклад з французскай мовы на польскую. Захоўваецца ў Бібліятэцы Інстытута літаратурных даследаванняў Польскай акадэміі навук (Варшава); 4. Фірменны бланк літаграфіі Эмерыка Адамовіча (1859 год). Захоўваецца ў Нацыянальным гістарычным архіве Беларусі; 5. Тытульны аркуш аднаго з ранніх выданняў друкарні ордэна базільянаў у Мінску (1791) — пераклад з англійскай мовы на польскую Францішка Букатага. Захоўваецца ў Нацыянальнай бібліятэцы ў Варшаве.

ны гандаль. Пачынаючы з 1860-х кнігарні горада становяцца аднымі з важнейшых культурных цэнтраў, вакол якіх гуртуецца мясцовая інтэлігенцыя, наладжваюцца кніжныя сувязі. Паступова ўзнікаюць буйныя прыватныя кнігарні. На пачатак 1919 года ў Мінску налічвалася каля 20 крамаў, пры якіх таксама існавалі прыватныя бібліятэкі-чытальні і бібліятэкі-пазычалні для самай шырокай публікі, развіваўся букіністычны гандаль. Ва ўмоўным топ-лісце кніжнага рэпертуару мінскіх

выданняў значыліся сацыяльна-эканамічныя, сельскагаспадарчыя, рэлігійныя, медыцынскія, гістарычныя найменні, а таксама кнігі па адукацыі, педагогіцы і мастацкай літаратуры. Па назіраннях суразмоўцы, асабліва многіх мінскіх выданняў была іх краязнаўчая тэматыка незалежна ад галіны ведаў.

Усяго ж у горадзе за вызначаны перыяд працавала не менш 125 разнастайных па сваёй форме і арганізацыі кнігарняў. Пры некаторых адчынялі-

ся бібліятэкі, у якіх можна было за пэўныя грошы пачытаць на месцы ці ўзяць дадому. Такія кнігі пазначаліся спецыяльнай пячаткай уладальніка кніжнай крамы. 1919 год быў страшны для кнігароў: даследчык сустракаў у архівах унікальныя дакументы, з якіх вынікае, што прыватнікі да апошняга прасілі новай ўлады дазволіць працаваць у кніжнай справе. Людзі пагаджаліся на любыя ўмовы, бо былі аддадзенымі справе, якой прысвечалі сваё жыццё. Аднак іх просьбы патанулі ў пушце, а ўсё прыватнае рэквізавалі...

Дарэчы

Ларыса Іосіфаўна прывяціла сваю манаграфію бацькам і брату — вядомаму літаратуразнаўцу і паэту Уладзіміру Мархелю. Менавіта ён падштурхнуў колішняю васьмянаццацігадовую дзюдакурніцу сталічнай ВДУ да навуковай сямейкі, значыўшы сястры: "Прышоў час займацца сур'ёзнай навукай". За мінулыя дзесяцігоддзі

Фотафакт

Падрабязная інфармацыя — на старонцы 1.

Плёну!

На гэтым тыдні завяршыў сваю працу на пасадзе дырэктара рэдакцыйна-выдавецкай установы "Культура і мастацтва" Алег Прыко. Цягам пяці гадоў (а перад гэтым былі яшчэ тры ў якасці першага намесніка дырэктара) Алег Васільевіч зрабіў вялікі ўнёсак у розныя кірункі дзейнасці арганізацыі — як датычных матэрыяльнага яе забеспячэння ва ўсіх праявах, так і умацавання ў калектыве спрыяльнага для творчай ды іншай працы мікраклімату.

Жадаем Вам плёну ў далейшай прафесійнай дзейнасці і лёгкага ўзяцця новых вяршыняў!

3 павагай, калектыву установы і ўласна "культура"ўцы

Фота Аліны САЎЧАНКА

K

МУЗЕІ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. Леніна, 20.
Тэл.: 327 45 62.

Экспазіцыі:

- "Мастацтва Беларусі XII — XVIII стст.";
- "Мастацтва Беларусі XIX — пач. XXI стст.";
- "Мастацтва Беларусі XX — пач. XXI стст.";
- "Мастацтва Расіі XVIII — пач. XX стст.";
- Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст.";
- "Мастацтва краін Усходу XIV — XX стст.".

Выставы:
■ Выстава твораў з калекцыі Мацея Мікалая Радзівіла **"Радзівілы: лёсы краіны і роду"** — да 16 красавіка.
■ Выстава **"Мемарыяльны пейзаж В.К. Бялыніцкага-Бірулі"** (да 145-годдзя з дня нараджэння мастака) — да 14 сакавіка.

- Выстава **"Віцебская школа гравюры"** — да 19 сакавіка.
- Выстава **"Век Антона Бархаткова"** — да 12 сакавіка.
- Выстава твораў Юліі Гайдуквай **"Замілаванне простым"** — да 13 сакавіка.
- Выстава акварэльных пейзажаў літоўскага мастака Раманаса Барысаваса **"Паэзія руін"** — да 20 сакавіка.
- Цыкл лекцый **"XX стагоддзе. Рэвалюцыі ў думках і мастацтве"** — кожную сераду а 19-й, Малая зала.
- Цыкл лекцый **"Радзівіліяна"** — кожную суботу а 16-й, да 8 красавіка.
- Магілёўскі абласны драматычны тэатр прадстаўляе: **"Смех у цемры"** (драма ў 1-й дзеі па рамане У.Набокава "Камера абскура") С.Варнаса — 16 сакавіка. Пачатак а 19-й.
- Канцэрт з серыі **"Палітра любімай класікі"** (саліст — французскі барытон Аліўе Эт) — 12 сакавіка. Пачатак а 20-й.

Філіялы музея
МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ. КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА І ПАЛОВЫ XIX ст."

г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а. Тэл.: 327 88 78.
Пастаянныя экспазіцыі:
■ **"Інтэр'еры шляхецкай сядзібы"**.
■ **"Жыццё і творчасць Валенція Ваньковіча"**.
■ **"Сядзібны партрэт XVII — сяр. XIX стст."**.

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА Ў В. РАЎБІЧЫ

Спарткомплекс "Раўбічы", Мінскі раён. Тэл.: 507 44 69.
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Выставачны праект **"Вяселле Заходняга Палесся"** — да 30 красавіка.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. К.Маркса, 12.
Тэл.: 226 09 22.

Экспазіцыі:

- Абноўленая экспазіцыя

"Старажытная Беларусь".

- "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы".
- "Мастацтва ў гарадской культуры XIX — XX стст.".
- **Выставы:**
- Выставачны праект **"Ад рымскага дынарыя да беларускага рубля"** — да 1 чэрвеня.
- Выстава **"Гандаль Беларусі на шляху гісторыі"** — да 1 мая.
- Выстава **"Уладзімір Мулявін. Спадчына вялікага маэстра"** — да 9 красавіка.
- Выставачны праект беларускага дызайнера Надзеі Хімдзіят **"Дарога да дрэва жыцця"** — да 26 сакавіка.
- Інтэрактыўны выставачны праект **"Анатомія цуду"** — да 16 красавіка.
- Унікальны інтэрактыўны праект **"МірРаж"** — да 9 красавіка.
- Акцыя **"Вольнае піяніна"** — кожны дзень з 16.00 да 19.00.

Філіялы музея
ДОМ-МУЗЕЙ І З'ЕЗДУ РСДРП

г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а. Тэл.: 290 68 47.
■ **Абноўленая экспазіцыя**, прымеркаваная да 100-годдзя Кастрычніцкай рэвалюцыі.
■ Выстава эксперыменту **"Музей навукі"** — да 31 сакавіка.
■ Выстава **"Савецкі плакат"** — да 26 сакавіка.

МУЗЕЙ СУЧАСНАЙ БЕЛАРУСКАЙ ДЗЯРЖАЎНАСЦІ

г. Мінск, вул. К.Маркса, 38.
Тэл.: 327 46 12.
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Выстава **"Шматвектарнаць знешняй палітыкі Рэспублікі Беларусь"**.
■ Выстава **"Беларусь і Кітай: 25 гадоў паспяховага супрацоўніцтва"** — да 31 сакавіка.

МУЗЕЙ ПРЫРОДЫ І ЭКАЛОГІІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. К.Маркса, 12.
Тэл.: 237 46 94; 291 99 51.
Экспазіцыі:
■ "Геалогія і палеанталогія".
■ "Сезонныя змены".
■ "Вадаёмы і насельнікі прыбярэжных раслін".
■ "Хвойны тып лесу і насельнікі змяшанага лесу".
■ "Насельнікі ліставога і змяшанага лесу".
■ "Ахоўныя прыродныя ўчасткі, рэдкія віды жывёл".
■ "Выстава насякомаедных раслін".
г. Мінск, вул. Багдановіча, 9а.
Тэл.: 237 46 94.
■ Выстава **"Шумлівая пярнатая вясёлка"** — да 13 сакавіка.
■ Выстава **"Насякомаыя і не толькі"** — да 31 ліпеня.
г. Мінск, вул. Казінца, 117 (будынак кінатэатра "Электрон").
Тэл.: +37529 123 60 53.
■ Выстава **"Сафары парк"** — да 1 верасня.
■ Выстава **"Птушкі ўзімку"** — да 12 сакавіка.
■ Атракцыён **"Стужкавы лабірынт"** — да 1 красавіка.
■ Атракцыён **"Лазерны квэст"**.

■ **16** — "Іяланта" (опера ў 2-х дзеях) П.Чайкоўскага.
■ **17** — "Карміна Бурана" (вакальна-харэаграфічнае прадстаўленне ў адной дзеі) К.Орфа; Гран-па з балета **"Пахіта"** Л.Мінкуса; **"Палавецкія пляскі"** (балетны фрагмент з оперы "Князь Ігар") А.Барадзіна.
■ **18** — "Баль-маскарад" (опера ў 3-х дзеях) Дж.Вердзі. У партыі Графа Рычарда — лаўрэат міжнародных конкурсаў Міхаіл Малафій (Украіна).

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ АКАДЭМІЧНЫ МУЗЫЧНЫ ТЭАТР

г. Мінск, вул. Мяснікова, 44.
Тэл.: 200 81 26.
Гастролі Калінінградскага абласнога музычнага тэатра

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ТЭАТРАЛЬНАЙ І МУЗЫЧНАЙ КУЛЬТУРЫ

г. Мінск, Музычны зав., 5.
Тэл.: 220 26 67.
Пастаянныя экспазіцыі:
■ "Вытокі тэатральнай і музычнай культуры на беларускіх землях".
■ "Музычная і тэатральная культура Беларусі ў Х — XIX стст.".
■ "Беларуская музычная культура XX ст.".
■ "Тэатральная культура Беларусі XX ст."
■ Выстава **"Гітары мінулай эпохі"** (з прыватнага збору мінскага калекцыянера Уладзіміра Мітраева) — да 24 сакавіка.
■ Выстава **"Ідылія"**, прысвечаная пастаноўцы (1852 года) музычна-драматычнага твора, оперы В.Дуніна-Марцінкевіча "Ідылія" — да 1 красавіка.

ГАСЦЁЎНА УЛАДЗІСЛАВА ГАЛУБКА

г. Мінск, вул. Старавіленская, 14. Тэл.: 286 74 03.
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ **Майстар-класы:**
■ **Дэкупаж** для творчых дзяцей і падлеткаў ад 5 да 14 гадоў — кожную суботу аб 11-й.
■ Інтэрактыўны музейныя заняткі **"Асновы ацёрскага майстэрства"** для дзяцей ад 5 да 10 гадоў.
■ Выстава акварэльнага жывапісу Ларысы Стрыжак і Наталлі Харольскай **"Мы любім кветкі..."** — да 26 сакавіка.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСКАГА КІНО

г. Мінск, вул. Свардлова, 4.
Тэл.: 327 10 75.
Пастаянная экспазіцыя.
■ Паказы ў рамках праекта **"KINOPORT"** — кожную суботу.

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ

г. Мінск, пр-т Пераможцаў, 8.
Тэл: 327 11 66; 203 07 92.
Музей працуе: пн. — выхадны, аўт. — нядз. — ад 10-й да 18-й, сер. — ад 12-й да 20-й.
■ Пастаянная экспазіцыя.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК "НЯСВІЖ"

г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19.
Тэл.: (8-01770) 2 06 60, 2 06 02; + 37529 551 80 51, + 37529 190 31 49.
Палацавы ансамбль
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Выстава твораў Тацяны Осіпавай **"Фарбы вясны"** — да 16 красавіка.
■ Выстава **"Тутэйшы дызайн. Простыя рэчы"** з калекцыі Беларускага саюза дызайнераў — да 2 красавіка.
■ Культурна-адукацыйны праект **"Тэатр ценяў у замку Радзівілаў"**. Пастаноўкі тэатра праводзяцца 15 і 16 сакавіка па папярэдніх заяўках.
■ Дзіцячыя тэатралізаваныя экскурсіі з элементамі квэсту — з 28 сакавіка да 2 красавіка па папярэдніх заяўках.
Ратуша
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Анімацыйная праграма

■ **11** — "Востраў скарбаў" Р.Стывенсана. Пачатак аб 11-й.
■ **11** — "Ігральны дом" (мюзікл) А.Шаўцова. Пачатак а 18-й.

■ **14** — "Блакiтная камя" (мюзікл у 2-х дзеях) К. Брэйтбурга.
■ **15** — "Праўдзвая гісторыя паручніка Ржэўскага" (гусарскі вадзівіль у 2-х дзеях) В.Баскіна.
■ **16** — "Адночы ў Чыкага" (музычнае рэжы ў 2-х дзеях) Дж.Стайна, Г.Мілера, Дж.Кандэра і інш.
■ **17** — "Мэры Попінс" (шоу-мюзікл у 2-х дзеях) М.Дунаеўскага.
Гастролі Драматычнага тэатра імя Юозаса Мільцініса (г. Панявешы)
■ **18** — "Вішня ў шакаладзе" (трагікамедыя ў 2-х дзеях) Л.Руоханен.

"Немагчымае магчыма: на аўдыенцыі ў войта!"

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "MIP" г.п. Мір, Карэліцкі раён, Гродзенская вобласць.
Тэл.: (8-01596) 2 82 91, (8-01596) 2 82 70.
■ Пастаянная экспазіцыя.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ ЯКУБА КОЛАСА

г. Мінск, вул. Акадэмічная, 5.
Тэл.: 294 91 96.
Экспазіцыя:
■ **"Якуб Колас. Жыццё і творчасць"**.
■ Стацыянарная выстава **"У хвалях няспыннага руху: аўтамабільнымі шляхамі Коласа"** — да 30 верасня.
■ Экспазіцыя **"Склеп"** на сядзібе Якуба Коласа ў гаспадарчай пабудове.
■ Выстава фотаздымкаў і невядомых рэчаў Песняра **"Якуб Колас: вядомы і невядомы"** з фондаў музея — да 15 сакавіка.
■ Інтэрактыўная гульня **"Таямніцы дома Песняра"**.
■ Тэатралізаваныя экскурсіі па казках, апрацаваных Якубам Коласам, для школьнікаў малодшага ўзросту.
■ Музейна-педагагічны праект **"Крочы у школу разам з Коласам"**.
■ Пешая экскурсія **"Мясцінамі Коласа ў Мінску"**.
Акцыі:
■ **"Самы лепшы дзень"** (дзень нараджэння ў музеі).
■ Вішаванне ад музея, фотасесія **"У дзень вяселля — у музей!"**
■ Музейная творчая майстэрня.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНЫ МУЗЕЙ ЯНКІ КУПАЛЫ

г. Мінск, вул. Янкі Купалы, 4.
Тэл.: 327 78 66.
Экспазіцыі:
■ Пастаянная экспазіцыя **"Шляхі"** з праглядам роліка ў 3D-фармаце і інтэрактыўнай зонай для дзяцей **"Хлопчык і лётчык"**, галаграфічным тэатрам.
■ Інтэрактыўныя музейныя праграмы **"У пошуках папараць-кветкі"**, **"Вячоркі"**.
■ Выстава **"Родныя крыніцы. Рідні джерела"**, прымеркаваная да дня нараджэння Тараса Шаўчэнкі — да 18 сакавіка.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ГОРАДА МІНСКА

г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10. Тэл.: 321 24 30.

Філіялы Музея гісторыі горада Мінска
ГАРАДСКАЯ МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ ТВОРАЎ Л.Д. ШЧАМЯЛЁВА

г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10. Тэл.: 321 24 30.
Экспазіцыя:
■ **"Жыццёвы і творчы шлях народнага мастака Беларусі Леаніда Шчамялёва"**.
■ Выстава **"Калекцыя пераменаў. Ленінградская школа жывапісу"** — да 26 сакавіка.

ЗАСЛУЖАНЫ КАЛЕКТЫЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

"РЭСПУБЛІКАНСКІ ТЭАТР БЕЛАРУСКАЙ ДРАМАТУРГІІ" г. Мінск, вул. Крапоткіна, 44.
Тэл./факс: 334 60 08.
■ **11** — "Белы анёл з чорнымі крыламі" (сучасная драма) Д.Балька.
■ **12, 18** — "Залатое сэрцайка" (інтэрактыўная казка) С.Навуменка. Пачатак аб 11-й.
■ **12** — "Фінт-Круазз" (дзе сучасныя камедыі) Д.Багаслаўскага, В.Красоўскага.
■ **14** — "Кругі раю" (дакументальная алегорыя) С.Навуменка.
■ **15** — "Вось такое жыццё" (спектакль тэатра "Бюро Падарожжаў" (Познань) П.Шкотака.
■ **16** — "Гэта ўсё яна" (драма) А.Іванова. Прэм'ера.

МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ МІХАІЛА САВІЦКАГА

г. Мінск, пл. Свабоды, 15.
Тэл.: 321 24 30.
Экспазіцыі:
■ **"Мастак. Грамадзянін. Герой"**. Прысвечана ганароваму грамадзяніну г. Мінска Міхаілу Савіцкаму.
■ Выставачна-інтэрактыўны праект **"Сустрэча з майстрам"**.
■ **"Мінск губернска. Шляхецкі побыт"**.
■ Выстава жывапісу Рыгора Іванова **"Пад знакам святла"** — да 19 сакавіка.
■ Выстава **"Мінск Іосіфа Лангбарда"** — да 2 красавіка.

МІНСКАЯ ГАРАДСКАЯ РАТУША

г. Мінск, пл. Свабоды, 2а.
Тэл.: 321 24 30.
Экспазіцыі:
■ **"Мінск у гістарычнай прасторы. Картаграфічны кабінет"**.
■ **"Мінск сярод сяброў. Гарады-пабрацімы сталіцы Беларусі"**.

МУЗЕЙ "ЛОШЫЦКАЯ СЯДЗІБА"

г. Мінск, праезд Чыжэўскіх, 8.
■ Пастаянная экспазіцыя.

ФЛІГЕЛЬ ЛОШЫЦКАГА СЯДЗІБНА-ПАРКАВАГА КОМПЛЕКСУ

г. Мінск, праезд Чыжэўскіх, 10.
Тэл.: 285 18 86.
Экспазіцыя:
■ **"Кола часу"** — прадметы гарадской і сялянскай культуры кан. XIX — сяр. XX стст.
■ Выстава **"Мастацкія палотны "Мінскае палатно-Пакроу"** (мастацкія палотны, ручнікі, швейныя машыны).
■ Выстава **"Вышываная прыгажосць"** — да 1 мая.

ЭКСПАЗІЦЫЯ "КАРЭТНАЯ"

г. Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 18. Тэл.: 321 24 30.
■ Новая экспазіцыя **"Мінская конная чыгунка"**.
■ "Сані • вазок; каляска • брычка; карэта • вупраж" (пастаянная экспазіцыя па гісторыі гужавога транспарту жыхароў Мінска XIX — пачатку XX стст.).
■ Віртуальная гульня **"Карэтны майстар"**.

АРТ-ГАСЦЁЎНА "ВЫСОКАЕ МЪСТА"

г. Мінск, вул. Герцэна, 2а.
Тэл.: 321 24 30.
■ Арт-праект **"Апладненне"** — да 12 сакавіка.

АРХЕАЛАГІЧНЫ МУЗЕЙ

г. Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 6. Тэл.: 321 24 30.
■ Выстава **"Па слядах мамантаў"** — да 15 сакавіка.

ГОМЕЛЬСКІ АБЛАСНЫ МУЗЕЙ ВАЕННАЙ СЛАВЫ

г. Гомель, вул. Пушкіна, 5.
Тэл.: (8-0232) 77 57 41.
■ Пастаянная ваенна-гістарычная экспазіцыя.
■ Пастаянная выстава тэхнікі на адкрытай пляцоўцы.
■ На тэрыторыі працуе пнеуматычны цір.
■ **"Музей крыміналістыкі"**.

■ Выстава "Салдат заўсёды салдат".

■ Выстава **"Броня крепка"**.

ЛІДСКІ ГІСТОРЫКА-МАСТАЦКІ МУЗЕЙ

г. Ліда, вул. Перамогі, 37а.
Тэл.: (8-0154) 53 50 64.

Пастаянныя экспазіцыі:
■ **"Прырода Лідчыны"**.
■ **"Сучаснае мастацтва краю"** (жывапіс, графіка, скульптура, мастацкае шкло).
Выставы:
■ Выстава **"Майстэрня заслаўнага дзеяча мастацтваў Беларусі, сябра Саюза мастакоў Беларусі Уладзіміра Мурашвера"**.
■ **"Вядзём пачатак мы ад Гедыміна..."**.
■ Мемарыяльны пакой **Валянціна Таўлая**.
■ Выстава са збору А.Фішбайна **"Рэчы побыту канца XIX — пачатку XX стст."**.
■ Музейна-вобразная зала **"Хрушчоўка 60-х"**.
■ Выстава **"Вайны свяшчэнныя старонкі"**.
■ Выстава **"Надзейны шчыт краіны"**.
■ Выстава **"Падарожжа ў гарадскі і сельскі побыт"**.
■ Выстава **"Жыве мая ліра нановай"**, прымеркаваная да 140-годдзя з дня нараджэння Цёткі (Алаізы Пашкевіч).

■ Выстава **"Падарожжа ў гарадскі і сельскі побыт"**.
■ Выстава **"Жыве мая ліра нановай"**, прымеркаваная да 140-годдзя з дня нараджэння Цёткі (Алаізы Пашкевіч).

ІЎЁЎСКІ МУЗЕЙ НАЦЫЯНАЛЬНЫХ КУЛЬТУР

г. Іўе, вул. 17 верасня, 9.
Тэл. (8-01595) 2-68-96
■ Экспазіцыя **"Пад адзіным небам праз стагоддзі"** ("Карэннае насельніцтва Іўеўшчыны", "Беларускія татары").
■ Выставы **"Беларускія яйрэзі"**, **"Другая сусветная вайна"**.
■ Выстава жывапісу Сержа Філінгера **"Свято будучага мыслення"**.
■ Прадстаўленні ляльчага тэатра "Батлейка".

ГАЛЕРЭІ

"УНІВЕРСИТЭТ КУЛЬТУРЫ" г. Мінск, пл. Кастрычніцкая, 1.
Тэл.: 327 26 12.
■ Выстава фотаздымкаў Юрыя Іванова **"Творцы"** — з 16 да 29 сакавіка.
■ Выстава ізраільскага фатографа Дафны Таль **"Цвёрдая Вера: Прысваіце на Святой Зямлі"** — да 15 сакавіка.
■ Выстава сучасных ікон **"Апакаліпсіс"** па выніках Міжнародных майстар-класаў іканапісу ў Навіцы (Польшча) — да 18 сакавіка.

ПА ПЫТАННЯХ РАЗМЯШЧЭННЯ РЕКЛАМЫ ў газеце "Культура" звяртайцеся па тэлефоне +375 17 286 07 97 і па тэлефоне/факсе +375 17 334 57 41, альбо пішыце на электронны адрас kultura@tut.by!

ТЭАТРЫ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЕТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, пл. Парыжскай камуны, 1.
Тэл./факс: 334 11 56.
■ **11** — "Пікавая дама" (опера ў 2-х дзеях) П.Чайкоўскага.
■ **12** — "Лаўрэнсія" (балет у 2-х дзеях) А.Крэйна.
■ **14** — "Царская нявеста" (опера ў 3-х дзеях) М.Рымскага-Корсакава.
■ **14** — Канцэрт **"Ад класікі да сучаснасці"**. Вечары з квартэтам "Сернада" (інструментальная музыка XIX — XX стагоддзяў). Камерная зала імя Л.П.Александроўскай). Пачатак у 19.30.
■ **15** — **"Спартак"** (балет у 3-х дзеях) А.Хачатуряна.

■ **16** — "Іяланта" (опера ў 2-х дзеях) П.Чайкоўскага.
■ **17** — "Карміна Бурана" (вакальна-харэаграфічнае прадстаўленне ў адной дзеі) К.Орфа; Гран-па з балета **"Пахіта"** Л.Мінкуса; **"Палавецкія пляскі"** (балетны фрагмент з оперы "Князь Ігар") А.Барадзіна.
■ **18** — "Баль-маскарад" (опера ў 3-х дзеях) Дж.Вердзі. У партыі Графа Рычарда — лаўрэат міжнародных конкурсаў Міхаіл Малафій (Украіна).

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ АКАДЭМІЧНЫ МУЗЫЧНЫ ТЭАТР

г. Мінск, вул. Мяснікова, 44.
Тэл.: 200 81 26.
Гастролі Калінінградскага абласнога музычнага тэатра

■ **11** — "Востраў скарбаў" Р.Стывенсана. Пачатак аб 11-й.
■ **11** — "Ігральны дом" (мюзікл) А.Шаўцова. Пачатак а 18-й.

■ **14** — "Блакiтная камя" (мюзікл у 2-х дзеях) К. Брэйтбурга.
■ **15** — "Праўдзвая гісторыя паручніка Ржэўскага" (гусарскі вадзівіль у 2-х дзеях) В.Баскіна.
■ **16** — "Адночы ў Чыкага" (музычнае рэжы ў 2-х дзеях) Дж.Стайна, Г.Мілера, Дж.Кандэра і інш.
■ **17** — "Мэры Попінс" (шоу-мюзікл у 2-х дзеях) М.Дунаеўскага.
Гастролі Драматычнага тэатра імя Юозаса Мільцініса (г. Панявешы)
■ **18** — "Вішня ў шакаладзе" (трагікамедыя ў 2-х дзеях) Л.Руоханен.

■ **17** — "Чарнобыльская малітва" (сумесны франка-беларускі праект) С.Алексевіч.
■ **18** — "А ці будзе заўтра" ("7 дзён без антракту") Д.Багаслаўскага.

ЗАСЛУЖАНЫ КАЛЕКТЫЎ БЕЛАРУСКІ ТЭАТР "ЛЯЛЬКА"

г. Віцебск, вул. Пушкіна, 2.
Тэл.: (8-0212) 36 32 50.
■ **11** — "Ямелева шчасце" (па матывах рускіх народных казак). Пачатак аб 11-й.
■ **12** — "Вясёлы Дарафей" (інтэрактыўная казка). Пачатак аб 11-й.
■ **17** — "Нататкі вар'ята" (паводле М.Гогаля). Пачатак а 18-й.
■ **18** — "Касмічная казка" Х. Паўкша. Пачатак аб 11-й.